

3.11 Het Hof leidt uit meergenoemd arrest van de Hoge Raad, mijns inziens terecht, af dat voor ingrijpen – met rechtsherstel – door de rechter wel plaats is op individueel niveau wanneer een belastingplichtige een individuele en buitensporige last lijdt.

3.12 Het tweede middel betreft de vraag of bij de beoordeling of zich in belanghebbendes geval een individuele en buitensporige last voordoet, het juiste criterium is gebruikt.

Criterium individuele en buitensporige last EHRM

3.13 Mijn ambtgenoten en ik zijn in verscheidene conclusies reeds uitvoerig ingegaan op jurisprudentie van het EHRM met betrekking tot de individuele en buitensporige last. Daaruit komt naar voren dat onduidelijk is welke toets het EHRM hanteert bij de beoordeling van de vraag of een individu wordt geconfronteerd met een individuele en buitensporige last. Ook heeft deze jurisprudentie een sterk casuïstisch karakter.²³ Dit maakt het lastig om te zeggen welke maatstaf het EHRM voor ogen staat bij de beoordeling of sprake is van de individuele en buitensporige last.

3.14 Uit het arrest in de zaak M.A. en 34 anderen / Finland volgt dat het heffingspercentage een rol kan spelen bij de beoordeling of sprake is van een individuele en buitensporige last:²⁴

Despite its important financial consequences for the applicants, the measure cannot be said to have imposed an excessive burden on them, taking into account the maximum percentage of the tax levy and the fact that the levy, which in part was a reflection of the very high general income level of the applicants, was based on real profits made from the sale of the stock options.

3.15 Uit de jurisprudentie van het EHRM kan voorts onder meer worden afgeleid dat bij de beoordeling van de vraag of een belastingplichtige wordt geconfronteerd met een individuele en buitensporige last een (af)weging moet worden gemaakt tussen de in geding zijnde belangen en dat alle relevante omstandigheden moeten worden meegewogen.²⁵

Criterium individuele en buitensporige last Hoge Raad

3.16 Ook de Hoge Raad heeft zich reeds in verscheidene arresten uitgelaten over de toets die moet worden gebruikt bij de beoordeling of in een specifiek geval sprake is van een individuele en buitensporige last.

3.17 In HR *BNB* 2011/248 overwoog de Hoge Raad over de beoordeling of sprake is van een individuele en buitensporige last:²⁶

Beslissend is de mate waarin de betrokkene in de gegeven omstandigheden getroffen wordt door de desbetreffende verplichting.

3.18 Mijns ambtgenoot Ettema heeft in haar conclusie van 30 september 2016 opgemerkt dat haars inziens de meest concrete maatstaf voor de beoordeling of sprake is van een individuele en buitensporige last, is neergelegd in HR *BNB* 2011/65.²⁷ Die zaak ging over de gewijzigde tariefstelling van de motorrijtuigenbelasting voor bestelauto's. De Hoge Raad oordeelde:

Indien veronderstellenderwijs ervan wordt uitgegaan dat een (bestel)auto als gevolg van een (forse) verhoging van de motorrijtuigenbelasting in waarde is verminderd, dan brengt dit niet in zijn algemeenheid mee, ook niet in samenhang met de verhoging van het belastingtarief, dat sprake is van een met het Protocol strijdige buitensporige last. Uit 's Hof's uitspraak of de stukken van het geding blijkt niet dat belanghebbende gemotiveerd heeft aangevoerd dat de waardedaling en (de invoering van) de tariefverhoging zich in zijn geval sterker liet voelen dan in het algemeen.

3.19 In HR *BNB* 2017/115, een zaak die betrekking had op de kansspelbelasting, is deze maatstaf herhaald en is daaraan toegevoegd dat dat zich bij belanghebbende alleen kan voordoen als zich bijzondere omstandigheden bij hem voordoen die zich niet ook bij anderen voordoen:²⁸

Voormelde keuze van de wetgever kan voor een belastingplichtige alleen dan leiden tot een individuele en buitensporige last indien en voor zover deze last zich in diens geval sterker laat voelen dan in het algemeen (vgl. HR 10 september 2010, nr. 08/04653, ECLI:NL:HR:2010:BK3103, *BNB* 2011/65). Dat kan zich bij belanghebbende alleen voordoen als bijzondere, niet voor alle exploitanten van kansspelautomaten geldende, feiten en omstandigheden een buitensporige last voor haar teweegbrengen (vgl. HR 16 november 2001, nr. C00/142, ECLI:NL:HR:2001:AD5493, NJ

2002/469).

- 3.20 Ook in de zaak die geleid heeft tot HR *BNB* 2018/137, wordt de genoemde maatstaf gehanteerd bij de beoordeling of zich in een specifiek geval een individuele en buitensporige last voordoet. Verder is in dat arrest overwogen dat de maatstaf moet worden beoordeeld aan de hand van de omstandigheden van het geval:²⁹

Waar het gaat om de beoordeling van wat in het algemeen belang is en de keuze van de middelen om dit belang te dienen, komt de wetgever een ruime beoordelingsvrijheid toe (vgl. o.a. HR 3 april 2009, nr. 42467, ECLI:NL:HR:2009:BC2816, *BNB* 2009/268, r.o. 3.8.1). Een keuze van de wetgever binnen die beoordelingsvrijheid kan voor een belastingplichtige alleen dan leiden tot een individuele en buitensporige last indien en voor zover deze last zich in zijn geval sterker laat voelen dan in het algemeen (vgl. HR 10 september 2010, nr. 08/04653, ECLI:NL:HR:2010:BK3103, *BNB* 2011/65 en HR 17 maart 2017, nr. 15/04164, ECLI:NL:HR:2017:442, *BNB* 2017/115). Of dit laatste zich voordoet, dient te worden beoordeeld aan de hand van de omstandigheden van het geval.

- 3.21 In HR *BNB* 2019/161 is dit nader ingekleurd. Daarin heeft de Hoge Raad overwogen dat:

Van de zojuist bedoelde toets op stelselniveau moet worden onderscheiden de situatie waarin een belastingplichtige stelt in strijd met artikel 1 EP te worden geconfronteerd met een individuele en buitensporige last als gevolg van de heffing van box 3. Bij de beoordeling van de vraag of een zodanige individuele en buitensporige last zich voordoet, moeten de gevolgen van de heffing van box 3 worden gezien in samenhang met de gehele financiële situatie van de betrokkene. Daarbij is het inkomen uit werk en woning en uit aanmerkelijk belang een belangrijk aanknopingspunt (vgl. HR 6 april 2018, ECLI:NL:HR:2018:511).³⁰

Onjuist criterium?

- 3.22 In het tweede middel betoogt belanghebbende onder meer dat het Hof, in overeenstemming met de genoemde jurisprudentie van de Hoge Raad, bij de beoordeling of sprake is van een individuele en buitensporige last, ten onrechte zijn gehele financiële situatie heeft meegewogen.
- 3.23 Belanghebbende voert aan dat in zijn geval rechtsherstel moet worden geboden, omdat van hem belasting ter zake van inkomsten uit vermogen wordt geheven terwijl hij in het onderhavige belastingjaar verlies had geleden op zijn vermogen, en dat zijn overige financiële omstandigheden daarbij geen rol mogen spelen. Hij voert daarbij aan dat hij € 1.112 aan inkomstenbelasting met betrekking tot box 3 verschuldigd was, terwijl zijn voordeel uit sparen en beleggen in het jaar 2015, aldus belanghebbende, € 3.298,06 negatief bedroeg.
- 3.24 Voorts heeft het Hof volgens belanghebbende ten onrechte als maatstaf bij de beoordeling van de vraag of in zijn geval sprake is van een individuele en buitensporige last gebruikt of hij in vergelijking met andere belastingplichtigen in vergelijkbare financiële situaties al dan niet zwaarder wordt getroffen door de vermogensrendementsheffing.³¹
- 3.25 Ten aanzien van de klachten in dit middel zijn naar het mij voorkomt twee aspecten in het bijzonder van belang. Het eerste betreft de vraag of voor de beoordeling of sprake is van een individuele, buitensporige (exceptionele) last, onder de in aanmerking te nemen omstandigheden ook de overige inkomsten – dus die welke worden belast in box 1 en/of box 2 – moeten worden begrepen, zoals de Hoge Raad heeft beslist.³² Het tweede betreft de vraag of een verlies uit het vermogen dat wordt belast in box 3, in het algemeen een zodanige last vormt. Ik zal successievelijk op beide hierna ingaan.
- 3.26 Voorop staat dat de onderhavige toets in dit middel niet op stelselniveau wordt aangelegd maar op het niveau van de aangeslagen belastingplichtige. Van een individuele, exceptionele last in deze zin is – naar ik meen te kunnen parafraseren – sprake wanneer uitgaven of andere kosten uitzonderlijk zwaar op iemand drukken, terwijl andere met hem vergelijkbare personen die last niet hoeven te dragen.
- 3.27 Hierbij moet worden opgemerkt dat de aanduidingen 'zwaar', 'individueel' en 'exceptioneel' elkaar voor een deel overlappen. Een last zal immers in de regel niet zwaar dan wel exceptioneel worden genoemd wanneer veel andere mensen in vergelijkbare omstandigheden die last eveneens dragen. Een dergelijke last is dan immers 'gewoon'.

- 3.28 De in de rechtspraak aangewezen criteria zijn niet scherp omlijnd.³³ De vraag of aan deze is voldaan, is derhalve arbitrair en zal van geval tot geval moeten worden beoordeeld, waardoor vermoedelijk pas op langere termijn een min of meer helder beeld ontstaat. Misschien moet hierbij worden gedacht aan een catalogus van mogelijke omstandigheden die in de ene dan wel in de andere richting wijzen.
- 3.29 Een feit dat tegen de aanwezigheid van een buitensporige last pleit, is dat een belanghebbende beschikt over onbelaste inkomsten of vermogen. Die middelen staan die belastingplichtige immers vrijelijk ter beschikking en kan hij dus nog aanwenden om de aangevochten belasting te betalen. Deze stelling lijdt echter uitzondering wanneer de wetgever de betreffende middelen niet heeft belast omdat belastingplichtigen deze voor bepaalde doeleinden moeten inzetten.
- 3.30 Welk belang komt dan toe aan de aanwezigheid van in box 1 en/of 2 belaste inkomsten? Hiervoor geldt dat zij zijn belast in overeenstemming met de wettelijke regels. Dat betekent dat de wetgever heeft bepaald hoe zwaar de betreffende inkomsten, met inachtneming van onder meer het draagkrachtbeginsel, kunnen worden belast. Die regels worden niet in acht genomen wanneer uit die inkomsten de vermogensrendementsheffing moet worden betaald in gevallen waarin de opbrengst van het belastbare vermogen tekort schiet.
- 3.31 Als gevolg daarvan moet – onder omstandigheden – degene die een zeker inkomen geniet uit box 1 en/of 2, daaruit *de facto* een verschillend bedrag aan belasting betalen al naar gelang hij al dan niet belasting in box 3 moet betalen die hij niet uit de opbrengst van het vermogen kan voldoen.
- 3.32 Bovendien lijdt het in aanmerking nemen van het box 1 en/of box 2 inkomen tevens tot een ongelijke behandeling van vermogensbezitters. Wie een vermogen groot € A bezit waaruit hij de box 3 heffing niet kan betalen, en daarnaast bijvoorbeeld winst uit onderneming geniet, moet – onder omstandigheden – uit die winst ook de forfaitaire vermogensheffing betalen, maar degene die hetzelfde vermogen bezit maar geen andere inkomsten, zou dan mogelijk wegens toepassing van art. 1 EP EVRM dezelfde vermogensheffing niet hoeven te betalen.
- 3.33 Dat een belastingplichtige uit box 1 of 2-inkomen moet putten om de box 3-heffing te voldoen, is dus in strijd met de strekking van de nationale wetgeving en van het gelijkheidsbeginsel, waardoor van een buitensporige last voor betrokkene moet worden gesproken.
- 3.34 De eerste in 3.25 opgeworpen vraag moet mijns inziens dan ook ontkennend worden beantwoord.
- 3.35 De tweede vraag vloeit voort uit de klacht dat het Hof uit de omstandigheid dat belanghebbende in het belastingjaar verlies uit vermogen heeft geleden, niet heeft geconcludeerd dat de vermogensrendementsheffing voor belanghebbende in dat jaar een individuele, exceptionele last vormde.
- 3.36 Wie belegt in risicodragende activa, kan worden geconfronteerd met een verlies. *Communis opinio* is dan ook dat ten aanzien van dergelijke beleggingen risicospreiding moet worden betracht en dat bovendien een deel van het vermogen moet worden belegd in minder en niet-risicodragende activa.
- 3.37 Daar deze regels in brede kring bekend zijn, worden zij door veel beleggers nageleefd. Het gevolg daarvan is dat vermogensverliezen in veel gevallen beperkt blijven tot een deel van de portefeuille (zoals een pakket aandelen in NV X) en worden gecompenseerd door winst op de overige beleggingen.
- 3.38 Het resultaat hiervan is dat verliezen op het geheel van het box 3-vermogen relatief weinig voorkomen en in feite dus een exceptionele last voor de betrokken belastingplichtige vormen.
- 3.39 Daarenboven bestaat nog de mogelijkheid van 'verticale' compensatie, waarmee is bedoeld compensatie met positieve resultaten in andere jaren. De heffing in box 3 vindt echter plaats op jaarbasis en voorziet niet in 'middeling'³⁴ van resultaten uit verscheidene jaren.
- 3.40 Als gevolg van dit laatste kan de rechter niet anders dan bij de beoordeling van de toepasselijkheid van artikel 1 EP EVRM uitgaan van het resultaat in het belastingjaar waarover de procedure handelt.

- 3.41 Nu heeft het Hof niet vastgesteld of belanghebbende in dat jaar inderdaad een verlies op zijn vermogen heeft geleden. Hierna zal ik daarvan veronderstellenderwijs uitgaan. Mocht het middel te dien aanzien gegrond worden bevonden, dan zal na verwijzing moeten worden vastgesteld of van een dergelijk verlies inderdaad sprake is.
- 3.42 In een jaar waarin is vastgesteld dat de belastingplichtige niet erop kan rekenen gedurende een reeks van jaren met risicomijdende beleggingen het wettelijk forfaitaire rendement te halen, is het lijden van een verlies op het vermogen derhalve een exceptioneel resultaat dat de individuele belastingplichtige behaalt. Om het element van de buitensporigheid meer gestalte te geven kan aan de omvang van het verlies een nadere eis worden gesteld, bijvoorbeeld 1,2%. Dat zou betekenen dat het rendement niet plus 1,2% belooft (minimaal nodig om inclusief de belastingdruk 'quitte' te spelen) maar negatief 1,2% en het tekort dus 2,4% is en het dubbele belooft van de te betalen belasting.
- 3.43 In het SNS-aandelenarrest HR *BNB* 2018/137 heeft de Hoge Raad geoordeeld dat de inkomstenbelasting in box 3 niet kon worden geheven vanaf het moment waarop zijn vermogen door een groot verlies niet meer rendeert.³⁵ De onderhavige zaak leidt tot de vraag of een vermogensverlies ook in minder dramatische omstandigheden dan die welke in dat arrest aan de orde waren, moet leiden tot terugtreden van de belastingheffer.
- 3.44 In het zojuist genoemde arrest werd de heffing door de Hoge Raad gelimiteerd tot het moment waarop de koersval van de aandelen SNS plaats vond. Van een dergelijk abrupt verlies is in het onderhavige geval geen sprake. Derhalve moet naar het mij voorkomt overeenkomstig het systeem van de wet worden uitgegaan van het jaarverlies.
- 3.45 Het tweede middel slaagt. Verwijzing moet volgen teneinde te onderzoeken of, en zo ja, tot welk bedrag belanghebbende verlies heeft geleden.

4 Conclusie

De conclusie strekt ertoe dat het beroep in cassatie van belanghebbende gegrond dient te worden verklaard, en dat het geding ter verdere behandeling wordt verwezen naar een gerechtshof.

De Procureur-Generaal bij de
Hoge Raad der Nederlanden

Advocaat-Generaal

¹ HR 14 juni 2019, nrs. 17/05606, 17/05609, 17/05610, 18/03125, 18/00480, 18/03128 en 18/00690, (Concl. A-G Ettema), ECLI:NL:HR:2019:816, ECLI:NL:HR:2019:817, ECLI:NL:HR:2019:911, ECLI:NL:HR:2019:912, ECLI:NL:HR:2019:946, ECLI:NL:HR:2019:948 en ECLI:NL:HR:2019:949, *BNB* 2019/161 met annotatie van Heithuis, *NTFR* 2019/1609 met annotatie van Nieuwenhuizen, *V-N* 2019/30.5 met annotatie van Redactie, *NLF* 2019/1464 met annotatie van Dusarduijn, *FED* 2019/113 met annotatie van Meussen, *NTFR-B* 2019/24 met annotatie van Bruijsten, *FutD* 2019-1585 met annotatie van Fiscaal up to Date.

² Artikel 1 eerste Protocol bij het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

³ HR 5 juli 2019, nr. 18/05286, ECLI:NL:HR:2019:1108, *FutD* 2019-1764; HR 12 juli 2019, nr. 18/04360, ECLI:NL:HR:2019:1179, *NLF* 2019/1669 met annotatie van Dusarduijn.

⁴ Inkomstenbelasting/premie volksverzekeringen.

⁵ Rechtbank Gelderland.

⁶ Rechtbank Gelderland 15 augustus 2018, nr. AWB 17/657, ECLI:NL:RBGEL:2018:3561, (niet gepubliceerd).

⁷ Hof Arnhem-Leeuwarden.

⁸ Hof Arnhem-Leeuwarden 16 juli 2019, nr. 18/00775, ECLI:NL:GHARL:2019:5836, *V-N* 2019/46.1.5.

⁹ De Rechtbank noemt belanghebbende eiser.

¹⁰ Punt 2 luidt: "Eiser heeft in 2015 € 47.907 genoten aan inkomen uit tegenwoordige en vroegere arbeid en € 248 aan resultaat uit overige werkzaamheden. Hierop zijn in mindering gebracht de scholingsuitgaven van € 17. De bezittingen van eiser op 1 januari 2015 bestonden uit spaartegoeden van € 81.483 en aandelen en obligaties van € 34.922. Na aftrek van het heffingsvrije vermogen van € 21.330 bedroeg de grondslag sparen en beleggen € 95.075 en bedroeg het forfaitaire voordeel uit sparen en beleggen € 3.803 (4% van € 95.075)."

¹¹ HR 14 juni 2019, nrs. 17/05606, 17/05609, 17/05610, 18/03125, 18/00480, 18/03128 en 18/00690, (Concl. A-G Ettema), ECLI:NL:HR:2019:816, ECLI:NL:HR:2019:817, ECLI:NL:HR:2019:911, ECLI:NL:HR:2019:912, ECLI:NL:HR:2019:946, ECLI:NL:HR:2019:948 en ECLI:NL:HR:2019:949, *BNB* 2019/161 met annotatie van Heithuis, *NTFR* 2019/1609 met annotatie van Nieuwenhuizen, *V-N* 2019/30.5 met annotatie van Redactie, *NLF* 2019/1464 met annotatie van Dusarduijn, *FED* 2019/113 met annotatie van Meussen, *NTFR-B* 2019/24 met annotatie van Bruijsten, *FutD* 2019-1585 met annotatie van Fiscaal up to Date.

¹² Ibid. Hierin is het stappenplan te herkennen dat het EHRM gebruikt om een schending van artikel 1 EP EVRM vast te stellen. Zie bijvoorbeeld: EHRM 19 juni 2006, nr. 35014/97 (Hutten-Czapska / Polen), ECLI:CE:ECHR:2006:0619JUD003501497, *EHRC* 2006/105 met annotatie Adriaansens, EHRM 14 mei 2013, nr. 66529/11 (N.K.M. / Hongarije), *FED* 2013/79 met annotatie Pauwels, *AB* 2014/14 met annotatie Barkhuysen, Van Emmerik. Zie ook: de onderdelen 6.2 en 6.3 van de gemeenschappelijke bijlage bij de conclusies van A-G Ettema van 31 december 2018 bij de genoemde zaken, onderdeel 7.1-7.4 van mijn conclusie van 15 december 2017, nr. 17/01852, ECLI:NL:PHR:2017:1397, *NLF* 2018/0203 met annotatie van Dusarduijn, *V-N* 2018/4.6 met annotatie van Redactie, *NTFR* 2018/422 met annotatie van Nieuwenhuizen en de onderdelen 4 en 5 van gemeenschappelijke bijlage bij de conclusies van A-G van Hilten van 27 juni 2014, ECLI:NL:PHR:2014:55, *NTFR* 2014/1142 met annotatie van Berns.

¹³ HR 28 oktober 2011, nr. 10/03727, ECLI:NL:HR:2011:BR0664, (Concl. A-G Niessen), *BNB* 2011/297, *NTFR* 2011/2498, *V-N* 2011/38.8 met annotatie van Redactie, *V-N* 2011/53.13 met annotatie van Redactie, *FED* 2011/97 met annotatie van Pot; HR 3 april 2015, ECLI:NL:HR:2015:812 (Concl. A-G Hammerstein), *V-N* 2015/19.13 met annotatie van Redactie, *FED* 2015/43 met annotatie van Snoeks, *BNB* 2015/174 met annotatie van Heithuis, *FutD* 2015-0841 met annotatie van Fiscaal up to Date, *NTFR* 2016/600 met annotatie van Brouwer, *NTFR* 2015/1298 met annotatie van Rozendal; HR 10 juni 2016, nr. 14/05020, ECLI:NL:HR:2016:1129 (Concl. A-G Niessen), *BNB* 2016/177 met annotatie van Heithuis, *FED* 2016/93 met annotatie van Meussen, *FutD* 2016-1420 met annotatie van Fiscaal up to Date, *NTFRB* 2016/28 met annotatie van Bruijsten, *NTFR* 2016/1522 met annotatie van Rozendal, *V-N* 2016/31.12 met annotatie van Redactie.

¹⁴ Zie r.o. 2.4.4 van HR *BNB* 2019/161.

¹⁵ HR 5 juli 2019, nr. 18/05286, ECLI:NL:HR:2019:1108, *FutD* 2019-1764; HR 12 juli 2019, nr. 18/04360, ECLI:NL:HR:2019:1179, *NLF* 2019/1669 met annotatie van Dusarduijn.

¹⁶ Uit de overwegingen van de Hoge Raad volgt mijns inziens dat de regeling van de vermogensrendementsheffing op stelselniveau in strijd is met artikel 1 EP EVRM als voor een bepaald jaar komt vast te staan dat: (i) het destijds door de wetgever voor een lange reeks van jaren veronderstelde rendement van 4% voor particuliere beleggers niet meer haalbaar was, en (ii) belastingplichtigen, mede gelet op het toepasselijke tarief, worden geconfronteerd met een buitensporig zware last. Zie ook: HR 3 april 2015, ECLI:NL:HR:2015:812 (Concl. A-G Hammerstein), *V-N* 2015/19.13 met annotatie van Redactie, *FED* 2015/43 met annotatie van Snoeks, *BNB* 2015/174 met

annotatie van Heithuis, *FutD* 2015-0841 met annotatie van Fiscaal up to Date, *NTFR* 2016/600 met annotatie van Brouwer, *NTFR* 2015/1298 met annotatie van Rozendal alsook HR 10 juni 2016, nr. 14/05020, ECLI:NL:HR:2016:1129 (Concl. A-G Niessen) *BNB* 2016/177 met annotatie van Heithuis, *FED* 2016/93 met annotatie van Meussen, *FutD* 2016-1420 met annotatie van Fiscaal up to Date, *NTFRB* 2016/28 met annotatie van Bruijsten, *NTFR* 2016/1522 met annotatie van Rozendal, *V-N* 2016/31.12 met annotatie van Redactie.

¹⁷ Zie r.o. 2.4.4 en 2.10.1 – 2.10.2 van HR *BNB* 2019/161.

¹⁸ Volledigheidshalve merk ik op dat Hof Den Haag in de zaak van 18 december 2019, nrs. 18/00587 en 18/00589, ECLI:NL:GHDHA:2019:3425, *V-N* 2020/5.6 met annotatie van Redactie, *FutD* 2020-0002 met annotatie van Fiscaal up to Date, inmiddels heeft geoordeeld dat, op basis van hetgeen partijen in die zaak hebben gesteld, het voor het jaar 2015 aannemelijk is geworden dat het nominaal zonder (veel) risico's haalbare rendement lager is dan 1,2%.

¹⁹ Verscheidene annotatoren menen echter dat de Hoge Raad wel tot het oordeel is gekomen dat artikel 1 EP EVRM op stelselniveau is geschonden: *FutD* 2019-1585, *NTFR* 2019/1609 en *BNB* 2019/161 bij HR 14 juni 2019, nrs. 17/05606, 17/05609, 17/05610, 18/03125, 18/03128 en 18/00690, (Concl. A-G Ettema), ECLI:NL:HR:2019:816, ECLI:NL:HR:2019:817, ECLI:NL:HR:2019:911, ECLI:NL:HR:2019:912, ECLI:NL:HR:2019:946, ECLI:NL:HR:2019:948 en ECLI:NL:HR:2019:949.

²⁰ In de literatuur is wisselend op het arrest gereageerd. Enerzijds is er begrip voor de staatsrechtelijke positie van de Hoge Raad die volgens annotatoren in het arrest tot uitdrukking komt, anderzijds komt naar voren dat het arrest onbevredigend is voor belastingplichtigen en wordt de zorg geuit dat dit arrest mogelijk als een premie op – in de ogen van de annotatoren – onzorgvuldige wetgeving kan worden gezien. Voorts wordt door de annotatoren opgemerkt dat huns inziens belastingplichtigen nog slechts de mogelijkheid rest om de vermogensrendementsheffing voor de jaren 2013-2016 aan te vechten met een beroep op artikel 1 EP EVRM omdat zij worden geconfronteerd met een individuele en buitensporige last. Zij zijn echter somber gestemd over de slagingskansen van een dergelijk beroep. Zie: *BNB* 2019/161 met annotatie van Heithuis, *NTFR* 2019/1609 met annotatie van Nieuwenhuizen, *V-N* 2019/30.5 met annotatie van Redactie, *NLF* 2019/1464 met annotatie van Dusarduijn, *FED* 2019/113 met annotatie van Meussen, *NTFR-B* 2019/24 met annotatie van Bruijsten, *FutD* 2019-1585 met annotatie van Fiscaal up to Date.

²¹ Naar aanleiding van het wijzen van de arresten zijn aan de Staatssecretaris Kamervragen gesteld: Kamervragen (Aanhangsel) 2018-2019, nr. 3353. Brief (4 juli 2019) van de staatssecretaris van Financiën, met de antwoorden op de vragen van de leden Lodders (VVD) en Omtzigt (CDA) aan de staatssecretaris van Financiën over de uitspraak van de Hoge Raad over de vermogensrendementsheffing (ingezonden 21 juni 2019) (2019Z12979). Voorts heeft de wetgever de parlementair advocaat om advies verzocht. Zie: *Kamerstukken II*, 2019/20, 32 140, nr. 59. Deze heeft geconcludeerd dat haars inziens op de staat een verplichting rust om vast te stellen of het nominaal zonder (veel) risico's haalbare gemiddeld rendement gedurende de jaren 2013 en 2014 lager is dan 1,2 % en, indien dat het geval is, deze schending te herstellen. Zie: bijlage bij *Kamerstukken II*, 2019/2020, 32 140, nr. 61, p. 2-7. Zie voorts ook de reactie van de staatssecretaris van Financiën op het advies van de parlementair advocaat: *Kamerstukken II*, 2019/20, 32 140, nr. 62. Hij schrijft nader advies te willen inwinnen van juridisch deskundige(n) op het gebied van de toepassing van artikel 1 EP EVRM over de gevolgen van HR *BNB* 2019/161 en een reflectie op de conclusies van de parlementair advocaat. Zie ook: *Kamerstukken II*, 2019/20, 32 140, nr. 64.

²² Zie de (niet geheel letterlijke) weergave van het arrest door het Hof, zoals geciteerd in onderdeel 2.8 van deze conclusie.

²³ Zie bijvoorbeeld: conclusie A-G van Hilten van 27 juni 2014, ECLI:NL:PHR:2014:55, *NTFR* 2014/1142 met annotatie van Berns; conclusie A-G Ettema van 30 september 2016, nr. 15/04187, ECLI:NL:PHR:2016:1035, *NTFR* 2016/2847 met annotatie van Okhuizen, *FutD* met annotatie van Fiscaal up to Date; mijn conclusie van 15 december 2017 nr. 17/01852, ECLI:NL:PHR:2017:1397, *NLF* 2018/0203 met annotatie van Dusarduijn, *V-N* 2018/4.6 met annotatie van Redactie, *NTFR* 2018/422 met annotatie van Nieuwenhuizen.

²⁴ EHRM 10 juni 2003, nr. 27793/95 (M.A. / Finland), ECLI:CE:ECHR:2003:0610DEC002779395, *FED* 2003/604 met annotatie van Wattel, *V-N* 2003/52.2 met annotatie Redactie en *NTFR* 2003/2025 met

annotatie van Kors.

²⁵ Zie: EHRM 19 juni 2006, nr. 35014/97 (Hutten-Czapska / Polen), ECLI:CE:ECHR:2006:0619JUD003501497, *EHRC* 2006/105 met annotatie van Adriaansens; EHRM 14 mei 2013, nr. 66529/11 (N.K.M. / Hongarije), *FED* 2013/79 met annotatie van Pauwels, *AB* 2014/14 met annotatie van Barkhuysen, Van Emmerik. Zie ook: EHRM 25 juni 2013, nr. 49570/11 (Gáll / Hungary), *FED* 2013/81 met annotatie van Pauwels en EHRM 2 juli 2013, nr. 41838/11 (R.Sz / Hongarije), *FED* 2013/80 met annotatie van Pauwels.

²⁶ Zie overweging 3.3.3 van HR 12 augustus 2011, nr. 10/02949, ECLI:NL:HR:2011:BR4868, *BNB* 2011/248 met annotatie van Van Eijdsen, *FED* 2011/86 met annotatie van Oenema, *NTFR* 2011/1879 met annotatie Niessen-Cobben en *V-N* 2011/39.14 met annotatie van Redactie.

²⁷ Conclusie A-G Ettema van 30 september 2016, nr. 15/04187, ECLI:NL:PHR:2016:1035, *NTFR* 2016/2847 met annotatie van Okhuizen,

²⁸ HR 17 maart 2017, nr. 15/04164, ECLI:NL:HR:2017:442 (Concl. A-G Ettema), *NLF* 2017/0683 met annotatie van Jaeger, *FED* 2017/119 met annotatie van Pauwels, *V-N* 2017/17.25 met annotatie van Redactie, *BNB* 2017/115 met annotatie van Meussen, *FutD* 2017-0651 met annotatie van Fiscaal up to Date, *NTFR* 2017/793 met annotatie van Wiezer. Zie bijvoorbeeld ook: HR 2 juni 2017, nr. 16/04765, ECLI:NL:HR:2017:964, *NLF* 2017/1475 met annotatie van Elbert, *V-N* 2017/28.13 met annotatie van Redactie, *FED* 2017/116 met annotatie van Gerverdinck, *BNB* 2017/187 met annotatie van Pauwels, *NTFR* 2017/1727 met annotatie van Van der Vegt; HR 17 maart 2017, nr. 15/04187, ECLI:NL:HR:2017:441, *BNB* 2017/116; HR 8 juni 2018, nr. 16/05350, ECLI:NL:HR:2018:850, *NTFR* 2018/1347 met annotatie van Kats, *FED* 2018/142 met annotatie van Meussen, *BNB* 2018/189.

²⁹ HR 6 april 2018, nr. 17/01852, ECLI:NL:HR:2018:511 (Concl. A-G Niessen), *BNB* 2018/137 met annotatie van Pauwels, *V-N* 2018/20.3 met annotatie van Redactie, *FED* 2018/110 met annotatie van Gerverdinck, *NTFR* 2018/857 met annotatie van Nieuwenhuizen, *NTFR-B* 2018/14 met annotatie van Bruijsten, *FutD* 2018-0964 met annotatie van Fiscaal up to Date, *NLF* 2018/0948 met annotatie van Dusarduijn.

³⁰ Zie r.o. 2.4.4 van HR *BNB* 2019/161.

³¹ Vermoedelijk is beoogd om daarmee aan te sluiten bij het arrest HR *BNB* 2017/115. Zie voorts de noot van Pauwels in *FED* 2017/119.

³² Zie onderdeel 3.21.

³³ Zie onderdelen 3.13 tot en met 3.21.

³⁴ Zoals in de artikelen 3.154 en 3.155 Wet IB 2001.

³⁵ HR 6 april 2018, nr. 17/01852, ECLI:NL:HR:2018:511 (Concl. A-G Niessen), *BNB* 2018/137 met annotatie van Pauwels, *V-N* 2018/20.3 met annotatie van Redactie, *FED* 2018/110 met annotatie van Gerverdinck, *NTFR* 2018/857 met annotatie van Nieuwenhuizen, *NTFR-B* 2018/14 met annotatie van Bruijsten, *FutD* 2018-0964 met annotatie van Fiscaal up to Date, *NLF* 2018/0948 met annotatie van Dusarduijn.

.....

Ministerie van Financiën

vb MW 3/3 - 13.00 uur
MW 3/3 - 14.00 uur

TER BESLUITVORMING

Aan

Staatssecretaris Fiscaliteit en Belastingdienst

gez. 3/3

Algemene Fiscale Politiek
/ Directe Belastingen

Inlichtingen

Persoonsgegevens

notitie

Mondellinge vraag van Omtzigt (CDA) over conclusie A-G
betreffende box 3

Datum
2 maart 2020

Notitienummer
2020-0000045902

Auteur

Persoonsgegevens

Van
Algemene Fiscale Politiek
Directe Belastingen

Kopie aan

1. Kernboodschap

- De heer Omtzigt heeft aangegeven een vraag te willen stellen over de conclusie van Advocaat-Generaal Niessen betreffende een bij de Hoge Raad aanhangige zaak over box 3. De exacte vraag is bij ons niet bekend.
- De kern is dat u **niet** kunt ingaan op nog bij de Hoge Raad aanhangige zaken. Desalniettemin kunt u, indien gewenst, ingaan op de laatste stand van zaken met betrekking tot box 3 en de discussie die door de advocaat-generaal wordt aangestipt.

2. Feiten

- A-G Niessen heeft een conclusie geschreven over een bij de Hoge Raad aanhangige zaak die betrekking heeft op het jaar 2015. De belastingplichtige voert het volgende aan:
 - Het Hof biedt ten onrechte geen rechtsherstel voor een schending op stelselniveau.
 - Daarnaast is volgens de belastingplichtige sprake van een individuele en buitensporige last waarbij hij van mening is dat het Hof ten onrechte zijn volledige financiële situatie in ogenschouw neemt (inkomen in box 1 en box 2 wordt door het Hof meegewogen). Naar mening van de belastingplichtige is dit onjuist.
- A-G Niessen komt tot de conclusie dat van een schending op stelselniveau nog geen sprake is nu niet door de belastingplichtige is aangevoerd dat het haalbare rendement minder dan 1,2% bedroeg.
- A-G Niessen is echter, met de belastingplichtige, van mening dat sprake kan zijn van een individuele en buitensporige last indien de opbrengst van het te belasten vermogen tekortschiet. De A-G is van mening dat het putten uit box 1- en box 2-inkomen om de box 3-heffing te voldoen in strijd is met de strekking van de nationale wetgeving en van het gelijkheidsbeginsel waardoor van een buitensporige last kan worden gesproken.
- Tot slot is de A-G ook van mening dat een verlies mee dient te wegen in het bepalen of sprake kan zijn van een exceptionele last dat het element van buitensporige last meer gestalte kan geven indien aan de omvang van het verlies nadere eisen worden gesteld.

3. Appreciatie

- Het is ongebruikelijk voor een bewindspersoon om in te gaan op een advies van de A-G. Het betreft immers een bij de Hoge Raad aanhangige zaak.

Bijlagen

- Algemene woordvoeringslijn
- 2 Q&A's
- Conclusie van de A-G (28 februari 2020)
- Brief van regering over aanstelling deskundigen (23 januari 2020)
- Advies parlementair advocaat (16 oktober 2019)

Algemene woordvoeringslijn

- Ik kan niet vooruitlopen op zaken die nog bij de Hoge Raad liggen, ook niet als een Advocaat – Generaal van de Hoge Raad hierover een conclusie publiceert.
- Maar u weet ook dat het kabinet onderzoekt of er sprake is van een schending van artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EP EVRM) door het box 3-stelsel zoals dat gold tot 2017.
- Hiervoor is een advies gevraagd aan een aantal onafhankelijk juridische deskundigen op het gebied van dat artikel 1 EP EVRM.
- Ook is het CPB gevraagd om te onderzoeken wat het zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement in box 3 in de jaren 2013 tot en met 2016 is.
- Ik verwacht het advies van de onafhankelijk deskundigen en het CPB-onderzoek nog deze maand te ontvangen. Dan zal ik het met een kabinetsreactie nog dit voorjaar naar uw Kamer sturen.

VRAAG

De heer Omtzigt (CDA) vraagt of ik kan reageren op het advies van de Advocaat Generaal Niessen van 28 februari 2020 betreffende box 3.

ANTWOORD

- Ik kan niet vooruitlopen op bij de Hoge Raad aanhangige zaken, ook niet als een advocaat-generaal van de Hoge Raad hierover een conclusie publiceert.

VRAAG

De heer Omtzigt (CDA) vraagt of ik kan aangeven wanneer het kabinet verwacht het onderzoek naar een schending van artikel 1 EP EVRM af te ronden.

ANTWOORD

- U weet dat het kabinet onderzoekt of er sprake is van een schending van artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EP EVRM) door het box 3-stelsel zoals dat gold tot 2017.
- Hiervoor is een advies gevraagd aan een aantal onafhankelijk juridische deskundigen op het gebied van dat artikel 1 EP EVRM.
- Ook is het CPB gevraagd om te onderzoeken wat het zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement in box 3 in de jaren 2013 tot en met 2016 is.
- Ik verwacht het advies van de onafhankelijk deskundigen en het CPB-onderzoek nog deze maand te ontvangen. Dan zal ik het met een kabinetsreactie nog dit voorjaar naar uw Kamer sturen.
-

Membres du jury

rapporteur : Le Staatssecretaris van Financiën, dr. J.A. Veltrop

leden : prof. mr. T. Ruykuyten (afvoerspartner Schibis en
hoogleraar staats- en bestuursrecht Universiteit
Leiden)
mr. T.J. van Amelsfoort (voorzitter
Verdragsadviesraad BoC en oud-raadslid Hoge
Raad)
prof. mr. R.F. Lippé (excellentie hoogleraar
verdragsrecht Tilburg University)

datum : 9 maart 2020

aanhef : Advies in de verzoeksomstandensheidsoffering (hoofdstuk 3) voor de jaren 2015-2016 in het
BRI van EVRM-verplichtingen, m.a.w. de arresten van de Hoge Raad van 14 juni
2019, naar groentjes en pradenlecompensatie

1. INLEIDING EN CONCLUSIE

1.1 Vraagstelling en opzet van het advies

- (1) Dit advies betreft een vraag – zoals weergegeven in uw brief van 28 januari 2020 aan de
Tweede Kamer (nummer 2015-090021565) – over (het gezegd) de gevolgen van de
arresten van 14 juni 2019 van Hoge Raad over de verzoeksomstandensheidsoffering (die
hetzelfde is van de Wet IB 2001, ook wel bekend genoemd) voor de jaren 2015-2016 in het
BRI van EVRM-verplichtingen. In die arresten concludeert de Hoge Raad dat deze heffing
op verzoeksomstandensheidsoffering in strijd is met artikel 1 van het Lering Protocol ("EP") bij het Europees
Verdrag voor de Rechten van de Mens ("EVRM") voor zover het overeenkomstig artikel 100
van de Grondwet kan worden aangewend op de jaren 2015-2016.¹

- (2) Bij de formulering van de adviesvraag hebt u aangegeven dat wij als mogen gaan van de

¹ Zie onder meer HR 14 juni 2019, ECLI:NL:HR:2019:8.8. (n. 2.10.2 (voor de jaren 2015-2016)).
Zie ook HR 12 juni 2019, ECLI:NL:HR:2019:172 (voor het jaar 2015).

vermoedstelling dat het vermoedende rendement over de relevante jaren inderdaad lager is dan 1,1% (overeenkomstig de voorafgaande onderzochte gebieden naar het Centraal Planbureau (CPB)). Daarom gaat zij in dit advies, geleid op de interpretatie van de Hoze Raad, ervan uit dat de vermoedendementverrekening inderdaad op stelschadeloos is strijd is met artikel 1 EP EVRM voor alle relevante jaren (2013-2016).

3) De ruwtelinge vraag die daarmee naar om andere voorlopig is overzet

- a) Gehéist het EVRM-recht –mede geleid op de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (ECHR) – dat de Nederlandse Staat maatregelen trekt om te wijzen dat de vermoedendementverrekening op onschadeloos is strijd is met artikel 1 EP EVRM?
- b) Zo ja, welke maatregelen dient de Nederlandse Staat te nemen naar aanleiding van de vermeende strijdigheid met artikel 1 EP EVRM, zo (stelschadeloos)?

4) Dit advies leunt op een uiteenzetting van het EVRM-rechtelijke kader, van de tenuine van het ECHR aan artikel 1 EP EVRM en van de maatregelen die het ECHR vereist om schade te compenseren voor schendingen van artikel 1 EP EVRM (paragraaf 2). Daarna komt aan de orde of het EVRM-recht vereist dat de Nederlandse Staat proactief maatregelen ter compensatie neemt ervan uitgaande dat de vermoedendementverrekening op stelschadeloos is strijd is met artikel 1 EP EVRM en, zo ja, welke maatregelen dat moeten zijn (paragraaf 3). Op basis van deze analyse doen wij vervolgens een concreet voorstel om de schade van vermeende benadelingen vast te stellen en waar nodig te compenseren (paragraaf 4).

5) Mede aanleiding voor een adviesvraag is het advies van de parlementaire advocaat over deze materie.¹ Wij hebben kennisgenomen van dit advies, maar gaan daarop niet expliciet in, in ons betoog en de daarin getrokken conclusie ligt evenwel een reflectie op (de conclusie van) het advies van de parlementaire advocaat besloten.

1.2. Constatie van het advies

- 6) Een loyale afweziging van het EVRM afzocht het Nederlands recht (algemene beginselen van behoorlijk bestuur en behoorlijkheidsnormen) vergelede dat de Nederlandse Staat gevolgen verbindt aan de constatering dat de vermoedendementverrekening in brek op stelschadeloos is strijd is met artikel 1 EP EVRM. De Nederlandse Staat dient naar onze mening proactief maatregelen te nemen om benadelingen waar nodig te compenseren en naar daarnaast

¹ Artikel 4 (4) d.d. 2019, Kamerstuk 53/1306 (ECHR) 14/2019.

(b) *Heeft de overheid een mandaat op het eigendomsrecht?*

(c) *Alten is de aard van de inbreuk op het eigendomsrecht? Hierbij raakt het EHRM een onderscheid tussen ontzegging eigendom en beperking verzoeking van pater van eigendom is de zijde. Alleen bij ontzegging is er zelden meer een verplichting om voldoende compensatie te bieden voor de door de inbreuk geleden schade.*

(d) *Geleidt de inbreuk op basis van een duidelijke nationaal wettelijke grondslag*

(e) *Breuk de inbreuk een resultaat van een algemeen belang na?*

(f) *De Staat is een redelijk evenwicht (fair balance) tussen de twee van algemeen belang die worden aangereikt door de inbreuk en de bescherming van de fundamentele rechten van het individu? Met deze vraag wordt de proportionaliteit van de inbreuk getoetst.⁸*

- (ii) De regering van de Verenigde Staten heeft een immunitaire geschied op een duidelijke nationale wettelijke grondslag waarmee – zoals juist op de grote beschermingsvrijheid (margin of appreciation) die de verzoeken op beschermingsvrijheid toekent – een legitiem doel van algemeen belang wordt nagetroefd. Het discussiepunt is de proportionaliteit van de inbreuk (vraag (f)). Die vraag beantwoordt het EHRM (a) het algemeen belang waarvan het gaat om een specifiek personeel of een specifieke groep personen opkomt is van een individuele inbreuk. Daarbij is de leegte van het belang van het belang van het algemeen belang van de algemeen beschermingsvrijheid op zichzelf niet direct afgeleid, maar deze kan wel een rol spelen bij de beoordeling of van een dergelijke inbreuk is in de woorden van het EHRM:

“37. In the main case, the Court takes into consideration in the proportionality analysis that the law was applied evenly: considerably the rate applicable to all other persons, including persons paid in the private sector, without discriminating in choosing whether or not to be involved in a particular spending regulatory in nature. For the Court, given the margin of appreciation granted to States in matters of taxation, the applicable tax rate cannot be deemed to be disproportionate to the interests of the private sector.

“38. The Court finds that the applicant, who was entitled to statutory remuneration on the basis of the law in force and who was acting in good faith, has never been asked any question, was subjected to a tax which was excessive above time limit, the general personal income tax was of 10% (see paragraph 7 above) – and this results in the fact that the applicant is not in a specific and exceptional social and economic situation, it does not appear that any other persons enjoying from the public sector have suffered in similar legal situation.

“39. As regards the personal burden which the applicant assumed in a context of the imposed measure, the Court notes that the law in force is a legislative measure applicable to a person

⁸ J.H. Garretts v.a. (n.c.), *See Commission v. Ireland* (2007-2011) also *J. Donat* (n.c.) 2020, p. 513-514 in p. 535.

aggravated by personal difficulty, namely debt repayment (4).

"In the Court's view, the applicant, together with a group of thousands of persons (see paragraph 4 above), was made to bear an excessive and disproportionate burden, while other civil servants with comparable tenure and other benefits were apparently not required to contribute in a comparable extent to the public burden, upon (if they were in the position of) leaders they had enabled them to derive certain non-material benefits, personally enjoyed by the public. Moreover, the Court observes that the legislature did not afford the applicant a transitional period within which to adjust herself to the new system.

"In light of this paragraph, the Court finds that the measure complained of imposed excessive and individual burden on the applicant's side" (5).

- (12) Het EHRM kon vaststellen dat in principe niet de vraag of verpoging in algemene zin (in de woorden van de Hoge Raad, op volksniveau) in strijd is met artikel 1 EP EVRM. Zo vindt het EHRM als uitgegeven het belang van op zichzelf niet doorgelegende over de vraag of artikel 1 EP EVRM is geschonden.¹ Een zeer beperkte uitzondering hierop vormen pluriel ration vanuit het EHRM in algemene zin systematische fouten onderdeel in nationale wetgeving en daarbij een grote meerderheid bij het EHRM voor het van vroege en recente (bijvoorbeeld ten aanzien van onderwerpen) de nationale overheid en effectief op te treden.²
- (13) Niet een oordeel is overigens in een zonnemogelijk dat het EHRM de vaststelling van een schending van artikel 1 EP EVRM op stelselniveau (niet bevestigend door de Hoge Raad) wel zal meebrengen bij de toets of er is een individuele vrijdiggende causus sprake is van een individuele en excessieve last en daarmee van een schending van artikel 1 EP EVRM. Wij baseren dit oordeel niet op de ruzie R/S: t. Hongarije waar het EHRM het volgende overweging afweert een op de klager tegepaste andere te vermelden:

*"In the instant case, the Court takes into consideration the proportionality principle that the law itself applied equally consistently to the applicant as to other persons, without discrimination in respect of either sex or the law itself, and, moreover, leaving no room for discretion. For the Court, given the nature of administrative practice in these matters of taxation, the applicable tax rate cannot be deemed to have been applied in circumstances that were of the present case."*³

- (14) Het ligt ons voor de hand dat de omstandigheid dat de Hoge Raad concludeerde tot een schending op stelselniveau door het EHRM in aanpak van de geschillen, maar de

¹ EHRM 14 mei 2013, nr. 66790/11 (NEM v.o. Hongarije). Vgl. EHRM 21 september 2013, nr. 7151/71 7152/75 (Spjorn en Lönneth v. Zweden). Zie met name, verwijzen naar commentaar van de Hoge Raad in de Afdeling van de Raad, p. 314-315 (p. 39). Zie specifiek op belang gebied: EHRM 15 februari 1995, nr. 15175-89 (Gustav Doets and Paschen v. Germany), n.o. 59, nr. 67.

² EHRM 2 juli 2011, nr. 14384 (G.S. v. Hongarije), n.o. 40 en 41.

³ Vgl. EHRM 22 mei 2006, nr. 14141-04 (Brommstedt v. Polen).

⁴ EHRM 2 juli 2011, nr. 14384 (G.S. v. Hongarije), n.o. 52.

Betrokkene zal de schending van zijn individuele positie nader moeten onderbouwen en de verdragenpartij heeft ruimte en controlediscretes aan te voeren. Wij kunnen daarom niet precies vaststellen hoe het EHRM uiteindelijk in individuele cases zal oordelen.

- (9) De Nederlandse belastingautoriteit baseerde de vraag of sprake is van een individuele en onvoorziene ten gevolge van de vermogensrendementsheffing in het licht van niet alleen betrekkenen van het 3 artikel, het licht van de gehele financiële situatie van betrokkene, dat ook de inkomsten van de bron 1 en 2 en de andere vermogen. Dit het wett van de Hoge Raad van 14 juni 2019 en een uitspraak van 11 december 2019 van het Gerecht van Den Haag.¹ Het is echter, gegeven het oordeel van de Hoge Raad dat op individuele sprake is van een schending van artikel 1 EP ECHR, de vraag of het EHRM bij de beoordeling of van een individuele en onvoorziene last sprake is, ook zal kijken naar betrekkenen van de bron 1 en 2 en van het vermogen of enkel naar het inkomen van bron 3. Het is de beschouwing betrekken van de gehele financiële situatie van betrokkene (het inkomen van alle bron en het vermogen) is zeker inzien alleen aan de oorde als de toepasselijke belastingregeling rechtvaardig is omdat de wetgever binnen zijn beoordelingsvrijheid is gebleven, maar een belastingplichtige desalniettemin vindt dat de (toepassing van de) desbetreffende regeling in zijn geval tot een individuele en onvoorziene last leidt.¹¹ Als

¹ HR 14 juni 2019, ECLI:NL:HR:2019:810, r.o. 24.3. “[...] Van de zijde betrokkene komt op individuele en onvoorziene lasten betrekkenen de situatie waarin een belastingplichtige niet is vrijgesteld artikel 1 EP te worden geclassificeerd met een individueel belastingopgave, het als gevolg van de toelating van het 3. Bij de beoordeling van de vraag of een individuele en onvoorziene last, niet overtuigen moeten de gevolgen van de toelating van het 3 worden betrekken in verband met de gehele financiële situatie van de betrokkene. Daarbij is het inkomen uit werk en woning en het vermogen in bezit een belangrijke aanwijzingspunt (vgl. HR 6 april 2018, ECLI:NL:HR:2018:511).”
¹¹ “[...]” Vgl. ook Oordeel van Den Haag 18 december 2019, ECLI:NL:GHRA:2019:423, r.o. 3.8.
 Vgl. HR 6 april 2018, ECLI:NL:HR:2018:511, r.o. 3.2: “Voorgaande redenering van het EHRM is belastingverhoging te beschouwen als *repressie van eigenendom* in de zin van artikel 1 EP en dient afgevoerd te zijn de Staat op het *onvoorziene grond* van eigenendom in *repressie van eigenendom* niet het met een te recht te zijn en het met een dubbel in het algemeen belang en te dienen, terwijl een individueel belastingplichtige niet overtuigen moet de gevolgen van een individueel belasting op de bron 1 en 2 en de andere vermogen van de bron 3 worden betrekken aan de bron 3 dat een *onvoorziene last* oplegt. Dit vormt een *redelijke verhouding* “fair balance”, tussen *overmatig algemeen belang* en de bescherming van individuele rechten. Van een *onvoorziene individuele verhouding* is geen sprake indien de betrokken persoon wordt getroffen door een individuele en onvoorziene last. Waar het gaat om de beoordeling van wel is het algemeen belang is en de schade van de middelen om de belang te dienen, moet de wetgever een *ruime toetsingsruimte* hebben (vgl. HR 7 april 2008, nr. 4247, ECLI:NL:HR:2008:GH16, BNB 2008/256, r.o. 3.8.1). Een steun van de wetgever binnen de beoordelingsvrijheid kan voor een belastingplichtige alleen dan, indien de individuele en onvoorziene last alleen en voor zover deze individueel zijn geval worden aanvoeren dan is het algemeen (vgl. HR 11 september 2018, nr. 0604653, ECLI:NL:HR:2018:361103, RJE

geraad als het voortaf naar de schending van het EVRM in de schake sluiten in de hoop te zien de schade vanoudt te worden vergoed. Want het mogelijk is een de mak op nationaal niveau openen te bevestigen, dat het EHRM de instelling van de schade daaronder in de regel over aan de nationale rechter en de nationale instellingen.¹³ Bovendien lever dat het EHRM een beslissing over billijke vergoeding in de regel alleen naast met inachtneming van de persoonlijke omstandigheden van de klager is kwant. Hiërder indert een oordeel over de finitie van een klager niet automatisch het hooft over hoe andere gevallen beoordeeld zullen worden.

3. DE DOOR DE NEDERLANDSE STAAT TE NEMEN MAATREGELEN

- (19) De vereiste layte uitvoering van het EVRM brengt met zich dat de Nederlandse Staat in actie moet komen om mogelijke schendingen van artikel 1 EP EVRM te voorkomen, van te stellen te weg te nemen. Reeds uit artikel 1 EVRM volgt dat de verdragspartijen in de eerste instantie verplicht zijn om de EVRM redom te waarborgen. Bij die verplichting past onze instans niet dat de Nederlandse Staat wacht totdat een hoger EVRM-conformo oordeel is aan de Staat via het EHRM afslagt. De Maatregelen van de artelen van de 25de Raad al inderbrengen, dat de overgever, in daarmee dat de Staat, aan te zien in het geval een aan-jagig oordeel dat voer een aantal betelingsplichtigen – beoordeeld binnen box 1, die hiervoor onder 14 m 17 – sprake is van een schending van artikel 1 EP EVRM.
- (20) Dit impet de vraag of de Nederlandse Staat kan doen om mogelijke schendingen van artikel 1 EP EVRM te voorkomen, van te stellen en, weg te nemen. Om te beginnen moet de Nederlandse Staat van de toekennen bevestigend de wettelijke oordeel van de Staat van het EVRM is. De voorliggende regeling van de vermogensbelastingthefting is inmiddels aangepast (zie de jaren vanaf 2017). Of die aanpassing 25VM-pers is in het buiten het bereik van dit advies.
- (21) De Nederlandse Staat moet daarmee doen een schending van artikel 1 EP EVRM bevestigen, dat de overgever, in daarmee dat de Staat, aan te zien in het geval een aan-jagig oordeel dat voer een aantal betelingsplichtigen – beoordeeld binnen box 1, die hiervoor onder 14 m 17 – sprake is van een schending van artikel 1 EP EVRM.
- (22) Deze omstandigheden zijn:
 1. Heeft de individuele belastingplichtige zelf individueel in het debiteertbieding aan op zijn vermogensbelastingen geleid dat lage, onder 1,2/2?
 2. Zelf, in dat lage rendement (hofs) inherent aan de gekozen wijze van aanhouden

¹³ J. EHRM 17 december 2019, nr. 35261/19 (Klimaatvervalst Kinderak) 1. Overeenkomstig

Wat het vermogen? Indien het vermogen (mede) wordt aangehouden in de vorm van beleggingen die gemiddeld genomen niet negatief kunnen hebben dan 1,2% of meer een rendement gekend heeft.¹² Het is dus een omstandigheid die niet anders verstaan kan worden (bijv. beëindiging of compensatiegeboden). Met andere woorden als iemand zijn vermogen (mede) uitvoert, heeft belegd, bijvoorbeeld in aandelen of vastgoed, met intentie op een toekomstig hoog rendement, kan niet vanwege de onzekerheid dat in enig jaar het daadwerkelijke rendement op het totale eigen (mede) door verwezigeling van risico's de intentie zijn aan te leggen. Iedereis kan 1,2% worden gecorrigeerd dat sprake is van een schending van artikel 1 EP EVRM, die scoopt het compensatie. Iemand die (mede) dit geval volgt kan immers in zoverre niet geschaad zijn door het financiële moment als het soort belegging gemiddeld niet leidt tot een rendement gelijk aan 1,2%.¹³

- [23] Deze omstandigheden, die een op de belastingplichtige toepassen (een vergen, zijn dat van belang om een op aan artikel 1 EP EVRM daadwerkelijk is geschonden in de zin van de belastingplichtige in kwestie door het of in zijn geval sprake is van een individuele en discriminatie. Deze omstandigheden zullen mitigeren dat personen die boeten spreken aan als waar schijnselheid gevestigd wordt voldoende te worden in de mate waarin het volgens het CFE in ver ophoudt onderzoekte normaal zonder (ver) risico's gemiddeld hadbare rendement heeft. Het 1,2% kan ook op het bedrag van de EVRM als een vergoeding of compensatie, hetgeen of op andere wijze marginale verschillen tussen de belastingdruk in een 1 van 1,2% van het vermogen en het daadwerkelijk rendement van hetzij een (aanneem) blijven, enkel als het om een bepaalde periode gaat. Een vergoeding als voor een vergoeding aan vergoeding voor een individuele en discriminatie en individuele en discriminatie van een boete de belastingplichtige (ver) risico's van schade van het EVRM. Dit proces dient niet samen te worden, eenmaal de boete van boete omstandigheden is bekend van het soort belegging tot een andere uitkomst kunnen leiden.

- [24] Het, als gevolg van het geval het EVRM accepterende is de *Two-horizon*,¹⁴ verspreiden en van een schending sprake is en het verantwoordelijk van een poging, al staat onder deze omstandigheden van de intentie aan. Dit kan ook de *Two-horizon* aan twee en schending van het gebrek de boete van artikel 14 (van artikel 1 EP) EVRM ten opzichte. Een schending daarvan kan op verschillende manieren worden bereikt, waaronder ook op een wijze waar in de laatste drie, relevant omdat het voortdurend voor de veranderingen wordt toegestaan en dat is verstandig ook een van de redenen voor het EVRM aan staat de vaststellen van een schending, met name compensatie aan te komen in het, anderszins niet is een ander soort recht, te weten het eigendomsrecht van artikel 1 EP EVRM, in het geval g.

¹² Het is het geval van beleggingen die een negatief rendement zijn.

¹³ Zie hiervoor ook, onder 27.

¹⁴ De *Two-horizon* is de eerste keer dat een hoge rendement hebben bekend van 1,2%.

EVRM 30 januari 2012, nr. 1967/99 (Aartsch) (Nederland).

I. Het Loker Spanders. Bij dit loket kunnen personen die in de relevante periode looter spanders en/of een rendement van ten minste 1,2% hebben behaald, aanspraak maken op compensatie. In het loket bij het De Belastingdienst is ook looter tot een bedrag van de belastingplichtige inkomsten alleen groepen *bevat* in de relevante periode. Als dat het geval is, dan volgt compensatie door verlaging van de belastingdruk in 2021 van 1,2% van het vermogen tot het moment zonder (voet) risico's gemiddeld aanbare rendement in de relevante periode volgens de berekeningen van CPB.

II. Het Loker 'Beleggers'. Bij dit loket kunnen alle niet (inter) spanders aankloppen voor compensatie. Deze groep omvat dus ook personen die deze hebben gespaard en dus het belang (in de vorm van een lot) verdiend. Het omvat ook de Belastingdienst hoe succesvol de beleggingen waren en of het type rendement het gevolg is van kort gezegd verworvenheid van de risico's die inherent zijn aan beleggen. Als van een laatste geen sprake is en het daadwerkelijke rendement op het totaal aankloppen vermogen lager is dan 1,2%, is compensatie aan de orde op de wijze die bij het Loker Spanders. Als het risico van een deel van de beleggingen het type rendement wel het gevolg is van verworvenheid van de risico's die inherent zijn aan beleggen, dan wordt compensatie moeten worden verstrekt voor de rest van het vermogen indien het daadwerkelijke rendement van die rest van het vermogen lager is dan 1,2%.

(28) Deze loketten zullen echter alleen alleen open moeten staan voor belastingplichtigen die alle rechtsmiddelen tijdig hebben aangetoond. Deze groep omvat niet alleen degenen wier beroep viel onder de collectieve massaal beroepsprocedure,¹¹ maar zeker ook degenen die niet onder deze collectieve procedure vielen en wier aanpak van rechtsmiddelen heeft geleid tot een inhoudelijke behandeling van de zaak en op wier rechtsmiddelen ten tijde van het wijzen van de arresten die afwijking zijn tot de afwijking van de zaak en op de zaak van de procedure is getoelicht met een arrest van de Hoge Raad (en die dus al het mogelijk hebben gekund om via de aanpak van rechtsmiddelen in Nederland hun gelijk te halen).

(29) Het is mogelijk om deze loketten op te zetten zonder dat nieuwe wetgeving wordt aangevraagd. De Belastingdienst heeft immers de bevoegdheid om zaken ook anderszins,¹² te herzien. Van deze bevoegdheid kan voor de genoemde groep belastingplichtigen gebruik worden gemaakt. Om een einde aan te maken aan de huidige situatie, is het noodzakelijk het beste dat van deze bevoegdheid alleen gebruik wordt gemaakt bij verzoek. De vraag over goede

¹¹ De Eerste Kamer, verspreiden 2019-2020, 31-393, II, waarin de staatsrechter heeft oordeel dat belastingplichtigen die onder de massaal beroepsprocedure vallen in zullen compensatie de eenzijdige schikkingen wordt toegestaan door het EHRM en de massaal aanpak procedure.

¹² Zie artikel 81, lid 1, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen en de daaruit voortvloeiende regeling van artikel 9.6 van de WvB 2001.

DO 11/3-19 45-1130 uur

TER INFORMATIE

Aan

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Directie Directe
Belastingen

Inlichtingen

Persoonsgegevens

Datum

10 maart 2020

Notitienummer

2020-000051025

Auteur

Persoonsgegevens

Van

Kopie aan

Bijlagen

1

notitie

Advies box 3 2013-2016 - EVRM-verplichtingen arresten
HR

Aanleiding

De Hoge Raad heeft op 14 juni 2019 in (massaalbezwaar-) procedures box 3 over de jaren 2013 en 2014 geconcludeerd in welke gevallen box 3 op stelselniveau strijdig zou zijn met het recht op eigendom (artikel 1 van het Eerste protocol van het Europese verdrag tot bescherming van de rechten van de mens (artikel 1 EP EVRM)). Er is volgens de Hoge Raad strijdigheid indien het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement minder is dan 1,2%. De Hoge Raad laat het, indien deze strijdigheid zich zou voordoen, aan de wetgever om te handelen. Het box 3-stelsel is reeds gewijzigd per 2017.

De parlementaire advocaat van de TK meent dat de staat moet overgaan tot financiële genoegdoening. Of een wetswijziging voor toekomstige jaren voldoende rechtsherstel biedt voor belastingplichtigen of dat er ook nog financiële genoegdoening over jaren waarin de schending zich voordoet nodig is, is niet duidelijk op basis van jurisprudentie van het Europese hof voor de rechten van de mens (EHRM). In verband hiermee is een deskundigenadvies aangevraagd.

Het CPB (met ondersteuning DNB) is gevraagd welk rendement zonder (veel) risico gemiddeld haalbaar is in de jaren 2013 tot en met 2016. Het advies van de deskundigen is inmiddels ontvangen en de resultaten van het onderzoek van het CPB worden eerdaags verwacht. Daarna zal een kabinetsreactie worden opgesteld over de gevolgen van het arrest van de Hoge Raad. Aan de Tweede Kamer is toegezegd om het deskundigenadvies en de onderzoeksresultaten mee te sturen met de kabinetsreactie over de arresten van de HR.

In deze notitie gaan we in op de conclusies van de deskundigen.

Kern

Aan de juridisch deskundigen is gevraagd bij het advies uit te gaan van de veronderstelling dat het rendement over de relevante jaren lager is dan de 1,2% die is betaald over het box-3 vermogen en er derhalve op stelselniveau strijd is met artikel 1 EP EVRM. De vragen die in het advies worden beantwoord zijn:

- Gebiedt het (EVRM-)recht – mede gelet op de jurisprudentie van het EHRM – dat de Nederlandse Staat maatregelen treft ervan uitgaande dat de vermogensrendementsheffing op stelselniveau in strijd is met artikel 1 EP EVRM?
- Zo ja, welke maatregelen dient de Nederlandse Staat te nemen naar aanleiding van de voornoemde strijdigheid met artikel 1 EP EVRM op stelselniveau?

De conclusie van het advies luidt samengevat:

- Loyale uitvoering van het EVRM alsook het Nederlands recht vergt dat de Nederlandse Staat gevolgen verbindt aan de constatering dat de box 3-heffing op stelselniveau in strijd is met artikel 1 EP EVRM.
- Daarbij hoort aldus het advies het proactief maatregelen treffen om benadeelden waar nodig te compenseren **en** voorkomen dat de benadeling zich in de toekomst herhaalt.
- Voor de compensatie zou een onderscheid moeten worden gemaakt tussen personen die louter hebben gespaard en personen die (daarnaast) hebben belegd.
 - Ten aanzien van de spaarders is compensatie noodzakelijk door verlaging van de belastingdruk in box 3 van 1,2% van het vermogen tot het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement in de relevante periode volgens de berekeningen van het CPB. Met andere woorden, een teruggaaf van het verschil tussen 1,2% en het (lagere) haalbare rendement.
 - Ten aanzien van de beleggers moet van geval tot geval worden nagegaan of compensatie noodzakelijk is.
- De compensatie zou (kort gezegd) open moeten staan voor belastingplichtigen die onder het collectieve massaal bezwaar vielen en degenen die zelf hebben geprocedeerd: dat is een deel van de mensen die een belastingaanslag over 2013 of 2014 hebben ontvangen en iedereen die een belastingaanslag 2015 en/of 2016 heeft ontvangen.
- Voor de compensatie is volgens de deskundigen wetgeving niet per se noodzakelijk. Ambtshalve beoordeling van aanslagen aan de hand van nog op te stellen beleidsregels is mogelijk.
- Ter voorkoming van benadeling in de toekomst (vanaf 2017) is wijziging van de wet nodig, hetgeen ook al is geschied, met ingang vanaf 2017. De beoordeling van de conformiteit met het EVRM van de nieuwe regeling voor de jaren vanaf 2017 valt buiten het bestek van het advies.

Afgezien van deze conclusie wordt wel een kleine aantekening gemaakt dat het EHRM marginale verschillen tussen de belastingdruk in box 3 van 1,2% van het vermogen en het daadwerkelijke rendement waarschijnlijk zou kunnen billijken, zeker als het om een beperkte periode gaat.

Tevens achten de deskundigen het denkbaar dat de compensatie pas wordt gestart nadat de thans bij het EHRM lopende procedures tot een einde zijn gekomen, waarbij het echter niet zeker is of die tot meer inzicht leiden bijvoorbeeld doordat het EHRM de Nederlandse Staat verplicht tot een minnelijke schikking of het nemen van gepaste maatregelen. Dat zal echter enige jaren in beslag nemen en de vraag is of het politiek aanvaardbaar is om pas dan gedwongen tot compensatie over te gaan.

Om deze redenen geven zij de voorkeur aan het zo snel als mogelijk proactief schendingen van artikel 1 EP EVRM te achterhalen en recht te zetten, waardoor belastingplichtigen ook niet in een langdurige onzekerheid blijven verkeren.

Vervolg

We verwachten later deze week het resultaat van het onderzoek van het CPB naar welk rendement zonder (veel) risico gemiddeld haalbaar is in de jaren 2013 tot en met 2016. U wordt na ontvangst daarvan direct hierover geïnformeerd. Pas dan kan op basis van het deskundigenadvies en de resultaten van het onderzoek van het CPB in samenhang gezien worden welk vervolg er aan de arresten van de HR gegeven moet worden. U ontvangt hier zo spoedig als mogelijk een advies voor een kabinetsreactie over.

Centraal Planbureau

Rendementen op spaargeld en staatsobligaties in 2013-2016

Op verzoek van het Ministerie van Financiën heeft het CPB het zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement in box 3 in 2013-2016 onderzocht, in de context van arresten van de Hoge Raad.

Het CPB geeft de resultaten van verschillende berekeningswijzen die uit de juridische context kunnen worden afgeleid.

CPB Notitie

Francis Weyzig

maart 2020

Samenvatting

In deze notitie onderzoekt het CPB het zonder (veel) risico gemiddeld haalbare rendement in box 3 in 2013 tot en met 2016, op verzoek van het ministerie van Financiën. Het CPB neemt in dit onderzoek de arresten van de Hoge Raad en de interpretatie daarvan door het Gerechtshof als uitgangspunt, en doet zelf geen uitspraak over de criteria waarop een zonder veel risico's haalbaar rendement zou moeten worden gebaseerd. De notitie presenteert een aantal mogelijke haalbare rendementen op spaarrekeningen, termijndeposito's en beleggingen in Nederlandse staatsobligaties, op verschillende wijze bepaald.

1 Opzet en belangrijkste resultaten

1.1 Aanleiding

Deze CPB notitie beantwoordt aan een verzoek van het ministerie van Financiën. Dat verzoek luidt als volgt:

- om, met ondersteuning van De Nederlandsche Bank (DNB), in de context van de arresten van de Hoge Raad van 14 juni 2019 over de vermogensrendementsheffing in box 3, te onderzoeken wat het zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement in box 3 in de jaren 2013 tot en met 2016 is;
- om in te gaan op de door het Gerechtshof Den Haag in de uitspraak van 18 december 2019 gehanteerde berekeningswijze voor de vaststelling van het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement voor het jaar 2015.

In de betreffende arresten wordt geconcludeerd dat box 3 op stelselniveau strijdig zou zijn met het recht op eigendom, indien het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement in een jaar minder is dan 1,2%. In deze CPB notitie wordt geen uitspraak gedaan over de box 3-heffing, maar alleen het zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement onderzocht zoals benoemd in de arresten.

1.2 Aanpak en kanttekeningen

Dit onderzoek kijkt naar het rendement op drie categorieën van sparen en beleggen, in lijn met de arresten van de Hoge Raad. Het betreft direct opneembare spaarrekeningen, termijndeposito's (met looptijden van 1, 5 en 10 jaar) en Nederlandse staatsobligaties. De juridische context wordt nader beschreven in paragraaf 2.

Dit onderzoek maakt gebruik van verschillende bronnen.¹ Voor spaarrekeningen worden gegevens van DNB gebruikt en voor staatsobligaties van Datastream. De statistieken van DNB over termijndeposito's bleken voor dit onderzoek niet goed bruikbaar. Daarom zijn gegevens verkregen van onderzoeksbureau MoneyView, die

¹ Met dank aan DNB voor de ondersteuning door middel van het aanleveren van data en bijbehorende uitleg en documentatie.

een compleet beeld geven van de rente op spaarrekeningen en termijndeposito's van alle aanbieders.² De verschillende bronnen en berekeningen worden per categorie beschreven in paragraaf 3.

Bij dit onderzoek horen een paar kanttekeningen, de eerste is dat dit onderzoek de arresten van de Hoge Raad en de interpretatie daarvan door het Gerechtshof als uitgangspunt neemt. Het CPB doet met dit onderzoek dus zelf geen uitspraak over de criteria waarop een zonder veel risico's haalbaar rendement zou moeten worden gebaseerd. Vanuit economisch of praktisch oogpunt zijn ook andere criteria denkbaar. De Hoge Raad laat bijvoorbeeld het onderscheid tussen vormen van sparen binnen en buiten het depositogarantiestelsel buiten beschouwing, terwijl dit onderscheid vanuit economisch perspectief een verschil in risico's heeft. Verder is het rendement op directe beleggingen in individuele staatsobligaties relevant vanuit de juridische context, maar liggen dergelijke beleggingen praktisch gezien voor veel belastingplichtigen buiten hun bereik vanwege de daarvoor vereiste financiële kennis.³ De juridische context is hier echter leidend.

De tweede kanttekening is dat er een zekere spanning bestaat tussen een 'gemiddeld' en een 'haalbaar' rendement. Voor een denkbeeldige individuele belastingplichtige is het maximaal haalbare rendement op een bepaald type spaarrekening gelijk aan de hoogste rente onder alle aanbieders. Dit maximaal haalbare rendement ligt doorgaans hoger dan het gemiddelde rendement op de totale tegoeden van alle huishoudens samen op dat type spaarrekeningen. Het is niet mogelijk om aan te geven wat het maximaal haalbare rendement zou zijn geweest op de totale tegoeden van alle belastingplichtigen. Het is namelijk niet bekend hoe banken hadden gereageerd als iedereen zou hebben geprobeerd om spaargeld over te maken naar rekeningen met de hoogst mogelijke rente. Voor Nederlandse staatsobligaties geldt een soortgelijke kanttekening. De jaarlijkse nieuwe uitgifte van standaard 10-jaars obligaties bedraagt namelijk zo'n 16-19 miljard euro, dat is veel minder dan de totale spaartegoeden van alle belastingplichtigen. Als iedereen geprobeerd zou hebben deze staatsobligaties te kopen, had dat invloed gehad op de koers en dus op het rendement.

De derde kanttekening is dat haalbare rendementen niet nauwkeurig kunnen worden bepaald. Voor de gewogen gemiddelde rente op direct opvraagbare spaarrekeningen komt dit doordat in de gegevens van DNB ook zakelijke spaarrekeningen van bedrijven worden meegenomen, waarvoor andere voorwaarden gelden. Voor staatsobligaties komt dit doordat gemiddelde jaartendementen over de resterende looptijd afhankelijk zijn van de aankoopkoers en daarom voortdurend veranderen. Daarom worden alle rendementen weergegeven afgerond op tienden van een procent.

1.3 Belangrijkste resultaten

De juridische context is niet eenduidig ten aanzien van de berekeningswijze van het gemiddeld haalbare rendement. Daarom geeft deze notitie, op basis van de juridische uitgangspunten en de cijfers die in de rechtszaken zijn ingebracht, voor elke categorie meerdere alternatieven voor de relevante rendementen. Het is niet aan het CPB om te oordelen welke alternatieven moeten worden gebruikt. Het zonder (veel) risico gemiddeld haalbare rendement voor alle categorieën samen kan hier dan ook niet worden gegeven, dit hangt af van de gebruikte cijfers per categorie.

² Daarnaast zijn, via de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB), ook gegevens opgevraagd van enkele individuele banken. Rabobank en ING Bank konden gegevens aanleveren over de rente op termijndeposito's in 2013-2016. ABN Amro Bank publiceert gegevens vanaf 2014 op haar website.

³ In de praktijk is de omvang hiervan ook beperkt. De directe beleggingen van huishoudens en geldmarktfondsen samen in individuele Nederlandse staatsobligaties met een resterende looptijd van 5 t/m 10 jaar bedragen 0,1 tot 0,2 miljard euro; zie DNB statistische tabel 4.3.1 ([link](#)). Geldmarktfondsen zijn beleggingsfondsen die voornamelijk beleggen in kortlopende financieringsinstrumenten uitgegeven door financiële instellingen, overheden en grote bedrijven.

Dit onderzoek vindt de volgende haalbare rendementen, met voor elke categorie meerdere alternatieven:

- Voor direct opvraagbare spaarrekeningen daalde de gemiddelde rente per jaar, gewogen naar de uitstaande tegoeden bij alle aanbieders, van 1,6% in 2013 naar 0,6% in 2016. De ongewogen gemiddelde rente van alle aanbieders bedroeg 1,7% in 2013 en was voor de andere jaren ongeveer gelijk aan het gewogen gemiddelde. Het gemiddelde van de hoogste rente van verschillende aanbieders over 52 weken bedroeg 2,1% in 2013 en daalde naar 0,9% in 2016.
- Voor termijndeposito's kan geen gewogen gemiddeld rendement worden berekend. De ongewogen gemiddelde vaste rente van alle aanbieders, gemiddeld over looptijden van 1, 5 en 10 jaar, bedroeg 2,7% in de eerste week van 2013 en daalde naar 1,3% in de eerste week van 2016. Het gemiddelde van de hoogste aangeboden rente voor de drie looptijden bedroeg 3,5% in de eerste week van 2013 en daalde naar 1,8% in de eerste week van 2016.
- Voor Nederlandse staatsobligaties bedroeg het gemiddelde jaarrendement 1,7% op de jongste 10-jarige staatsobligaties die werden aangekocht op 15 januari 2013 en aangehouden tot het einde van de looptijd (waarvan na aankoop 9,5 jaar resteerde). Een jaar later was dit rendement 2,2%, nog een jaar later 0,5%, en voor obligaties aangekocht op 15 januari 2016 was dit 0,7%. De juridische context geeft geen uitsluitel of staatsobligaties met een kortere resterende looptijd ook relevant zijn en of staatsobligaties buiten beschouwing blijven als de aankoopprijs meer bedraagt dan de hoofdsom.

2 Juridische context

2.1 Uitgangspunten voor de rendementstoets

Dit onderzoek staat in de context van de arresten van de Hoge Raad over de vermogensrendements-heffing in box 3. De arresten bespreken hoe het zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement moet worden bepaald. De uitspraak van het Gerechtshof Den Haag volgt deze arresten en geeft hier op enkele punten verdere invulling en uitleg aan. Voor dit onderzoek worden dan ook de arresten inclusief nadere interpretatie door het Gerechtshof als uitgangspunt genomen.

In 2013-2016 werd 30% belasting geheven over een forfaitair rendement van 4% op het belastbare vermogen in box 3. De box 3-heffing uitgedrukt als percentage van het belastbaar vermogen bedroeg dus 1,2%. Per belastingplichtige gold een heffingsvrij vermogen van 21.139 euro in 2013 en 2014, 21.330 euro in 2015 en 24.437 euro in 2016. Daarnaast waren er onder voorwaarden vrijstellingen voor bepaalde vormen van vermogen, zoals voor bankspaartegoeden en beleggingen in groenfondsen. In 2017 is box 3 gewijzigd en het totale forfaitair rendement afhankelijk geworden van de hoogte van het belastbare vermogen. Over de eerste 75.000 euro aan belastbaar vermogen daalde de box 3-heffing daardoor van 1,2% naar ongeveer 0,9%.

De Hoge Raad bepaalt dat drie vormen van sparen en beleggen in aanmerking moeten worden genomen voor de rendementstoets. Dit zijn Nederlandse staatsobligaties, spaarrekeningen en (termijn)deposito's.⁴ Nederlandse staatsobligaties zijn relevant omdat deze expliciet zijn genoemd als voorbeeld van beleggingen zonder veel risico bij de behandeling van het wetsvoorstel voor box 3 in 1999.⁵ Met betrekking tot sparen komt volgens de Hoge Raad 'de gemiddelde rente' in aanmerking 'op spaarrekeningen en (termijn)deposito's bij banken als bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft)'.⁶ De verwijzing naar de definitie in de Wft wil

⁴ HR:2019:816, par 2.7.1-2.7.3

⁵ Zie Tweede Kamer, Nota naar aanleiding van het verslag over de Wet Inkomstenbelasting 2001 (Belastingherziening 2001), 26 nov 1999, kamerstuk 26 727, nr. 7 ([link](#)).

⁶ HR:2019:816, par 2.7.3; zie ook Wft art. 1:1 en verordening kapitaalvereisten (EU, nr. 575/2013) art 4.1(1).

niet zeggen dat de betreffende banken onder (volledig) financieel toezicht moeten staan van DNB. De Hoge Raad laat namelijk het onderscheid tussen vormen van sparen binnen en buiten het depositogarantiestelsel buiten beschouwing.⁷ Er zijn op de Nederlandse spaarmarkt ook buitenlandse banken actief met een Nederlands bijkantoor die, behalve voor liquiditeit en integriteit, niet onder toezicht staan van DNB. Spaartegoeden bij deze banken worden niet gedekt door het Nederlands depositogarantiestelsel.⁸

De Hoge Raad geeft aan dat ‘zonder (veel) risico’ inhoudt dat de spaarder of belegger ‘in beginsel voor de nominale waarde gerechtigd blijft tot een te investeren bedrag’.⁹ Beleggingen in aandelen en onroerend goed komen daarom volgens de Hoge Raad niet in aanmerking.¹⁰ Het Gerechtshof verduidelijkt dat enig risico bij sparen of beleggen niet is uitgesloten. Hieronder valt ook het risico dat termijndeposito's voor een bepaalde tijd vast staan.¹¹ De nominale waarde van het ‘te investeren bedrag’ waartoe de belegger in beginsel gerechtigd blijft, kan op meerdere manieren worden geïnterpreteerd. Een mogelijke interpretatie is dat het ‘te investeren bedrag’ gelijk is aan de hoofdsom is die aan het einde van de looptijd wordt terugbetaald. De aankoop prijs kan dan hoger of lager zijn dan de hoofdsom, omdat hierin het verschil tussen het gemiddelde jaarrendement en de jaarlijkse couponrente is verdisconteerd. Volgens deze interpretatie zijn alle staatsobligaties die worden aangehouden tot het einde van de looptijd zonder (veel) risico. Een andere mogelijke interpretatie is dat het ‘te investeren bedrag’ gelijk is aan de aankoop prijs. De aankoop prijs mag in dat geval lager zijn dan de hoofdsom, maar niet hoger, omdat een belegger dan aan het einde van de looptijd minder terugontvangt dan het te investeren bedrag (en koersrisico loopt als de obligaties eerder zouden worden verkocht). Deze lezing zou erop neerkomen dat staatsobligaties buiten beschouwing blijven als het gemiddelde jaarrendement lager is dan de couponrente. De juridische context geeft op dit punt geen uitsluit. In deze notitie is in beginsel de eerste interpretatie gevolgd: voor Nederlandse staatsobligaties is gekeken naar het rendement op staatsobligaties die tot het einde van de looptijd worden aangehouden. Het door de belegger te ontvangen bedrag staat dan vast, zodat geen koersrisico wordt gelopen.

Het Gerechtshof legt uit dat uit de arresten van de Hoge Raad volgt dat het gaat om een abstracte toets van het gemiddeld haalbare rendement. Dit betekent dat gekeken moet worden naar het gemiddeld haalbare rendement op de hiervoor genoemde drie categorieën van sparen en beleggen. Het daadwerkelijk (in concreto) behaalde rendement is voor een dergelijke toets niet relevant. Hieruit volgt ook dat de verhouding waarin belastingplichtigen hun financiële vermogen hebben verdeeld over verschillende categorieën, of binnen de categorie termijndeposito's over verschillende looptijden, niet relevant is. Kortom, volgens het Gerechtshof zijn ‘gewogen rendementen niet relevant’ voor berekening van het gemiddelde van verschillende looptijden of categorieën samen.¹²

In de arresten worden de gemiddelde rendementen van de drie categorieën ‘in samenhang beschouwd’.¹³ Er wordt geen gemiddelde berekend voor de drie vormen van sparen en beleggen samen. De Hoge Raad geeft ook niet expliciet aan hoe het zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement in box 3 beoordeeld zou moeten worden als het gemiddeld haalbare rendement in de ene categorie boven de toetswaarde ligt en in de andere categorie eronder. Het Gerechtshof geeft verder invulling aan de abstracte toets en berekent het totale zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement als een ongewogen gemiddelde van de drie categorieën.¹⁴

⁷ HR:2019:816, par 2.7.3

⁸ Zie DNB register banken ([link](#)). Voorbeelden van buitenlandse banken met een Nederlands bijkantoor zijn Bigbank, ICBC en Argenta.

⁹ HR:2019:816, par 2.7.3

¹⁰ HR:2019:816, par 2.7.4

¹¹ GHDHA:2019:3425, par 5.4.4.2

¹² GHDHA:2019:3425, par 5.4.3 en 5.4.4.1

¹³ HR:2019:816, par 2.8

¹⁴ GHDHA:2019:3425, par 5.4.3. Deze berekeningswijze leidt tot hetzelfde resultaat als een gewogen gemiddelde met de impliciete aanname dat het vermogen gelijk is verdeeld over de categorieën.

Voor de categorie termijndeposito's berekent het Gerechtshof een ongewogen gemiddelde voor nieuwe deposito's met looptijden van 1, 5 en 10 jaar. Reeds lopende termijndeposito's die voor het begin van een kalenderjaar zijn ingegaan, zijn in deze context niet relevant voor dat jaar. Het Gerechtshof neemt termijndeposito's met een looptijd van 2 jaar niet mee 'omdat dit tot een evenwichtiger benadering leidt'.¹⁵ Hoewel het Gerechtshof aangeeft dat naar feitelijke tegoeden gewogen rendementen niet relevant zijn voor deze berekening, betekent dat dus niet dat alle bestaande opties moeten worden meegenomen.

Volgens de arresten moet worden gekeken naar het nominale rendement, dus zonder rekening te houden met inflatie.¹⁶ Verder geeft het Gerechtshof aan dat niet uit de arresten volgt dat rekening moet worden gehouden met een kostenafslag.¹⁷ Eventuele transactiekosten en beheerskosten van een beleggingsrekening blijven dus buiten beschouwing. Hetzelfde geldt voor eventuele kosten verbonden aan een spaarrekening of termijndeposito.

2.2 Ingebrachte gegevens

In de rechtszaken zijn cijfers ingebracht over rendementen voor elk van de drie categorieën. Zowel de arresten van de Hoge Raad als de uitspraak van het Gerechtshof Den Haag zijn mede gebaseerd op de aangeleverde cijfers. De juridische context geeft dus aanknopingspunten voor de bronnen en berekeningswijzen die per categorie kunnen worden gebruikt. Uit de rechtszaken kan echter niet worden opgemaakt dat dit de best bruikbare bronnen of berekeningswijzen zijn voor elk van de categorieën.

In de rechtszaken worden de aangeleverde cijfers niet inhoudelijk behandeld. In de arresten van de Hoge Raad worden de cijfers niet ter discussie gesteld.¹⁸ Het Gerechtshof gaat uit van de aangeleverde afzonderlijke rentepercentages omdat deze niet gemotiveerd worden betwist.¹⁹ Voor termijndeposito's zijn bij het Gerechtshof andere cijfers ingebracht dan bij de Hoge Raad, met een andere onderliggende bron en berekeningswijze. Voor spaarrekeningen en Nederlandse staatsobligaties waren de cijfers, onderliggende bronnen en berekeningswijzen hetzelfde. Hieronder volgt een korte bespreking van de ingebrachte cijfers en de aanknopingspunten die deze bieden.

Voor spaarrekeningen zijn cijfers ingebracht over de gemiddelde jaarlijkse rente op basis van gegevens van DNB.²⁰ Het blijkt te gaan om de gemiddelde rente gedurende het jaar op direct opvraagbare spaarrekeningen, gewogen naar de omvang van spaartegoeden per bank.²¹ Hiermee is 'direct opvraagbare spaarrekeningen' impliciet geaccepteerd als interpretatie van de categorie 'spaarrekeningen' zoals benoemd in de arresten van de Hoge Raad.²² Andere typen spaarrekeningen die tot het box 3 vermogen behoren, zoals

¹⁵ GHDHA:2019:3425, par 5.4.4.1 en 5.4.4.2

¹⁶ HR:2019:816, par 2.6.2

¹⁷ GHDHA:2019:3425, par 5.4.3

¹⁸ HR:2019:816, par 2.8

¹⁹ GHDHA:2019:3425, par 5.4.4.3

²⁰ De in HR:2019:816, par 2.8 genoemde cijfers zijn overgenomen van tabel 4.2.1 in Commissie inkomstenbelasting en toeslagen, 2013, Naar een activerender belastingstelsel: Eindrapport ([link](#)); GHDHA:2019:3425, par 5.4.4.3 verwijst naar tabel 19 in brief Ministerie van Financiën, 9 mei 2018, Antwoorden op Feitelijke vragen Fiscale beleidsagenda (2018D22647) ([link](#)); de onderliggende bron is in beide gevallen DNB tabel 5.2.7.1, deposito's met opzegtermijn <= 3 maanden ([link](#)).

²¹ Bond van Belastingbetalers, brief aan CPB, 31 januari 2020; de cijfers zijn overgenomen uit de Memorie van Toelichting Belastingplan 2016, Bijlage A ([link](#)). Hoewel het Gerechtshof gewogen rendementen elders niet relevant acht, laat het Gerechtshof dus wel het gebruik van een gewogen gemiddelde van alle banken toe binnen de categorie spaarrekeningen.

²² In deze DNB statistieken zijn ook spaarrekeningen opgenomen waarbij een opname maximaal 3 maanden van tevoren moet worden aangekondigd. Voorbeelden hiervan zijn Rabobank PeriodeSparen 30 met een opzegtermijn van 30 dagen en Rabobank PeriodeSparen 90 met een opzegtermijn van 90 dagen. Dergelijke spaartegoeden vormen echter een zeer klein deel van het totaal, daarom wordt in deze notitie de formulering 'direct opvraagbare spaartegoeden' gebruikt.

rekeningen voor minderjarige kinderen waarvan het tegoed pas na het bereiken van een bepaalde leeftijd kan worden opgenomen, vallen hier dus buiten.

Voor termijndeposito's zijn cijfers ingebracht van DNB en van de website www.spaarinformatie.nl. De cijfers van DNB zijn ingebracht bij de Hoge Raad.²³ Het betreft de gemiddelde rente gedurende het jaar op alle uitstaande deposito's met vaste looptijd, gewogen naar de omvang van de tegoeden per bank. Deze cijfers hebben niet alleen betrekking op termijndeposito's, maar zijn inclusief het spaargedeelte van spaarhypotheken.²⁴ Dit vormt een substantieel deel van het totaal en de rente op dergelijke producten is doorgaans hoger dan de rente op losstaande termijndeposito's. De cijfers van www.spaarinformatie.nl zijn ingebracht bij het Gerechtshof.²⁵ Deze website geeft per looptijd een rangschikking van de rente op nieuwe termijndeposito's van verschillende aanbieders. Enkele aanbieders hebben voor dezelfde looptijd meerdere vormen van termijndeposito's met verschillende voorwaarden, deze zijn apart in het overzicht opgenomen.²⁶ De ingebrachte cijfers zijn gemiddelden per looptijd.²⁷ Waarschijnlijk zijn dit ongewogen gemiddelden van de rente bij verschillende aanbieders of op verschillende termijndeposito's in het overzicht. Uit de beschikbare documenten is niet af te leiden of per jaar rentestanden op één bepaalde datum zijn gebruikt, of dat een gemiddelde van rentestanden op meerdere momenten gedurende het jaar is berekend.

Uit de ingebrachte cijfers volgt geen eenduidige, uniforme berekeningsmethode voor het haalbare rendement op verschillende vormen van sparen. In de aangeleverde cijfers zijn namelijk twee verschillende methoden gebruikt om het gemiddelde van verschillende aanbieders te berekenen voor termijndeposito's met een bepaalde looptijd. De ene methode, die ook is gebruikt voor direct opvraagbare spaarrekeningen, is een gemiddelde gewogen naar de tegoeden bij verschillende aanbieders. De andere methode is een ongewogen gemiddelde. Aangezien de arresten van de Hoge Raad en de uitspraak van het Gerechtshof niet inhoudelijk ingaan op de aangeleverde cijfers, geeft de juridische context op dit punt geen uitsluitel over de berekeningsmethode.

Voor Nederlandse staatsobligaties zijn cijfers van DNB ingebracht over het jaarlijks rendement op de jongste staatsobligatie met een oorspronkelijke looptijd van 10 jaar.²⁸ Dit is niet expliciet in de rechtszaken benoemd, daarin wordt alleen gesproken van rendementen of aangeleverde cijfers met betrekking tot (Nederlandse) staatsobligaties.²⁹ Bij de verwijzingen naar staatsobligaties tijdens de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel box 3 werden ook geen looptijden genoemd.³⁰ Voor termijndeposito's kijkt het Gerechtshof naar looptijden van 1, 5 en 10 jaar, maar voor Nederlandse staatsobligaties worden (resterende) looptijden niet besproken. Ook ten aanzien van de resterende looptijden van staatsobligaties geeft de juridische context dus geen uitsluitel.

²³ De in HR:2019:816, par 2.8 genoemde cijfers zijn overgenomen van tabel 4.2.1 in Commissie inkomstenbelasting en toeslagen, 2013, Naar een activerender belastingstelsel: Eindrapport; de onderliggende bron is DNB tabel 5.2.7.1, deposito's met vaste looptijd – uitstaande bedragen – totaal van alle oorspronkelijke looptijden ([link](#)).

²⁴ Zie p33 in DNB, 2018, Handboek Monetaire Rapportages ([link](#)).

²⁵ GHDHA:2019:3425, par 5.4.4.1

²⁶ De website bevat een, naar eigen zeggen compleet en actueel, overzicht van de rente op nieuwe termijndeposito's per looptijd bij aanbieders in de Nederlandse spaarmarkt. Het overzicht bevat ook buitenlandse banken met een Nederlands bijkantoor waarvan de tegoeden niet onder het Nederlandse depositogarantiestelsel vallen. De website geeft geen gemiddelde rente.

²⁷ Bond van Belastingbetalers, brief aan CPB, 31 januari 2020.

²⁸ De directe bronnen zijn hetzelfde als in voetnoot 18; de onderliggende bron is in beide gevallen DNB rente dashboard, 10-jaars rente, ontleend aan DataStream ([link](#)).

²⁹ HR:2019:816, par 2.8 en GHDHA:2019:3425, par 5.4.4.3

³⁰ Zie Tweede Kamer, Nota naar aanleiding van het verslag over de Wet Inkomstenbelasting 2001 (Belastingherziening 2001), 26 nov 1999, Kamerstuk 26 727, nr. 7 ([link](#)).

3 Rendementen per categorie

3.1 Direct opvraagbare spaarrekeningen

Het gemiddelde rendement op direct opvraagbare spaarrekeningen kan op verschillende manieren worden bepaald. De juridische context geeft hierover namelijk geen uitsluitsel. Een eerste manier is een gemiddelde van alle aanbieders, gewogen naar tegoeden. Deze methode is gebruikt voor de cijfers over spaarrekeningen ingebracht bij zowel de Hoge Raad als het Gerechtshof. Een tweede manier is een ongewogen gemiddelde van alle aanbieders. Deze methode is gebruikt voor de cijfers over termijndeposito's die zijn ingebracht bij het Gerechtshof. Daarnaast geven de uitgangspunten die zijn besproken in paragraaf 2.1 aanleiding om een ongewogen gemiddelde te berekenen. Een derde methode is een gemiddelde over 52 weken van de hoogste rente per week. De bank die de hoogste rente aanbiedt, hoeft daarbij niet steeds dezelfde te zijn. Deze methode sluit aan bij het juridische uitgangspunt van een abstracte toets van het 'gemiddeld haalbare rendement' binnen de categorie spaarrekeningen voor een denkbeeldige, individuele belastingplichtige. Tabel 3.1 geeft de rente op direct opvraagbare spaartegoeden volgens deze drie berekeningswijzen.

Het CPB doet geen uitspraak wat in deze context de beste berekeningswijze is voor de categorie direct opvraagbare spaarrekeningen. Zoals hiervoor geconstateerd geven de juridische context en eerder aangeleverde cijfers geen uitsluitsel over de juiste interpretatie. Daarom worden meerdere mogelijkheden naast elkaar gepresenteerd. Daarbij is geprobeerd om elke mogelijkheid afzonderlijk zodanig uit te werken dat deze zo goed mogelijk aansluit bij de juridische uitgangspunten.

In tabel 3.1 geeft de eerste kolom met rentepercentages het gewogen gemiddelde van alle banken. De rentepercentages zijn berekend door het CPB op basis van gegevens van DNB.³¹ Deze gegevens zijn alleen op geaggregeerd niveau beschikbaar en niet voor afzonderlijke banken. Het betreft de spaartegoeden van huishoudens en bedrijven samen. Andere typen spaarrekeningen zonder vaste looptijd, zoals levenslooprekeningen (waarvoor een vrijstelling geldt in box 3), zijn hierin niet meegenomen. Buitenlandse bijkantoren van Nederlandse banken blijven ook buiten deze cijfers.³² De rente per jaar is het gemiddelde over 12 maanden.³³

De gemiddelde rente geeft een benadering van het rendement op spaarrekeningen van Nederlandse belastingplichtigen. De onderliggende statistieken van DNB zijn een gewogen gemiddelde van alle direct opvraagbare spaarrekeningen bij Nederlandse banken van huishoudens en bedrijven in de eurozone.³⁴ Zie bijlage 1 voor een analyse van het belang van zakelijke rekeningen in het totaal. Voor deze rekeningen kunnen andere rentetarieven gelden.

³¹ Zie voetnoot 18.

³² DNB, 2018, Handboek Monetaire Rapportages ([link](#)).

³³ De peildatum voor de statistieken is steeds de laatste dag van een maand. Daarom is het gemiddelde voor een jaar hier berekend van 31 december van het voorgaande jaar tot en met 30 november van het betreffende jaar; dit sluit het beste aan bij de peildatum voor box 3 van 1 januari. Het gemiddelde voor de hele sector is gewogen naar de omvang van de spaartegoeden per bank op elke peildatum.

³⁴ Zie toelichting bij DNB statistische tabel 5.2.7.1 ([link](#)).

Tabel 3.1 Rendement direct opvraagbare spaarrekeningen volgens drie berekeningswijzen

	Gemiddelde rente van alle banken gewogen naar tegoeden, gemiddeld over het jaar ¹	Ongewogen gemiddelde rente van alle banken, gemiddeld over het jaar ²	Hoogste rente van verschillende banken, gemiddeld over het jaar ²
	%		
Jaar			
2013	1,6	1,7	2,1
2014	1,3	1,4	1,7
2015	1,0	1,1	1,4
2016	0,6	0,6	0,9

Bron: ¹ DNB ([link](#)); ² MoneyView; berekeningen door CPB.

De volgende kolom geeft het ongewogen gemiddelde van alle banken. De rentepercentages zijn berekend door het CPB, op basis van gegevens over wekelijkse rentestanden op direct opvraagbare spaarrekeningen van onderzoeksbureau MoneyView. In totaal zijn 40 banken in Nederland meegenomen in de berekeningen, inclusief enkele bijkantoren van buitenlandse banken.³⁵ Banken die tijdens de periode 2013-2016 de mogelijkheid stopzetten om nieuwe spaarrekeningen te openen, of die aan het begin van deze periode nog geen spaarrekeningen aanboden, zijn alleen meegenomen voor de weken waarin rekeningen konden worden geopend.³⁶ Eerst is per week de gemiddelde rente berekend van alle geselecteerde rekeningen van op dat moment actieve aanbieders bij een saldo van 50.000 euro.³⁷ Vervolgens is hieruit een gemiddelde per jaar berekend. Dit verschilt weinig van het gewogen gemiddelde, omdat de spreiding relatief beperkt is en de grootbanken zich in het midden van de verdeling bevinden. In bijlage 2 is een compleet overzicht opgenomen van alle aanbieders met de geselecteerde rekeningen en het gemiddelde rentepercentage per jaar voor elke afzonderlijke aanbieder.

De laatste kolom in tabel 3.1 geeft de hoogste rente van verschillende banken. De hoogste rente ligt 0,3 tot 0,4 procentpunt hoger dan het ongewogen gemiddelde van alle aanbieders.³⁸ Om deze rente te behalen, zou een belastingplichtige tijdens een jaar regelmatig van bank moeten wisselen. In 2013 waren bijvoorbeeld rekeningen nodig geweest bij ten minste 6 verschillende banken en had een spaartegoed in de loop van het jaar minimaal 13 keer moeten worden overgemaakt naar een andere rekening.³⁹ In 2016 lagen deze aantallen lager, dat jaar waren 3 verschillende rekeningen nodig geweest en minimaal 6 overmakingen. Soms zijn de verschillen tussen de hoogste en de op een na hoogste rente echter maar 0,01 of 0,02 procentpunt. Achteraf gezien is voor 2014, 2015 en 2016 de gemiddelde spaarrente bij enkele individuele banken vrijwel gelijk aan het gemiddelde van de hoogste rente.

³⁵ Eerst heeft CPB per aanbieder één type spaarrekening geselecteerd. Bij banken die meerdere typen spaarrekeningen aanboden, is eerst geselecteerd op rekeningen in euro's, zonder periodieke inleg, opnametermijn of aanhoudingstermijn voor tegoeden, niet gekoppeld aan een beleggingsrekening en niet bedoeld voor een speciale doelgroep. Vervolgens is de rekening geselecteerd met het hoogste jaarlijkse rentepercentage bij een saldo van 50.000 euro. Meestal is dat een standaard internet spaarrekening. Als bijkantoren van buitenlandse banken buiten beschouwing worden gelaten, blijft het ongewogen gemiddelde onveranderd voor 2013-2015 en wordt dit 0,7% voor 2016.

³⁶ Enkele banken sloten tijdens de periode 2013-2016 het geselecteerde type spaarrekening en introduceerden voorafgaand of aansluitend hieraan een nieuw type spaarrekening, met vergelijkbare voorwaarden en hetzelfde rentepercentage. Voor deze banken zijn het oude en nieuwe type spaarrekening gecombineerd tot één reeks.

³⁷ Dit is de eerste saldoklasse boven het heffingsvrij vermogen in de gegevens van MoneyView. Bij een saldo van 100.000 euro gold bij enkele banken een 0,1-0,2 procentpunt hogere rente.

³⁸ Als bijkantoren van buitenlandse banken buiten beschouwing worden gelaten, blijft het jaargemiddelde van de hoogste rente onveranderd voor 2013-2016.

³⁹ Op basis van een wekelijkse vergelijking.

3.2 Termijndeposito's

Voor termijndeposito's kan geen gewogen gemiddelde rente van alle aanbieders worden berekend.

Gegevens over termijndeposito's van DNB zijn niet bruikbaar voor dit onderzoek. De DNB-statistieken over deposito's met vaste looptijd, die voor monetaire doeleinden worden verzameld, zijn namelijk inclusief het spaargedeelte van spaarhypotheken, banksparen voor aanvullend pensioen en bouwdepots.⁴⁰ Dergelijke tegoeden worden (onder bepaalde voorwaarden) niet in box 3 belast en vormen een substantieel deel van het totaal. De rente hierop is doorgaans hoger dan de rente op losstaande termijndeposito's. Een uitsplitsing voor termijndeposito's is niet mogelijk. Bovendien is voor spaarrekeningen met een vaste oorspronkelijke looptijd langer dan 2 jaar geen verdere uitsplitsing naar looptijd beschikbaar in de DNB-statistieken. Gegevens over nieuwe stortingen op termijndeposito's in een bepaalde periode of over bestaande tegoeden op een bepaalde peildatum zijn ook niet uit een andere bron beschikbaar. Daarom kan geen gemiddelde voor alle aanbieders worden berekend gewogen naar uitstaande tegoeden.

Wel kan per looptijd een ongewogen gemiddelde rente en de hoogste rente worden bepaald. Hierbij worden gegevens van MoneyView gebruikt over de wekelijkse rente op nieuwe termijndeposito's bij alle aanbieders. In tegenstelling tot direct opvraagbare spaarrekeningen zou het daarbij niet logisch zijn om een gemiddelde te berekenen van de hoogste rente per week. De uitleg van het Gerechtshof maakt namelijk duidelijk dat sprake is van een abstracte toets, waarbij de rente op termijndeposito's die voor het begin van het kalenderjaar zijn ingegaan niet relevant is. Dit impliceert dat er in een dergelijke toets voor de categorie termijndeposito's ook geen rekening hoeft worden gehouden met spaartegoeden die in de loop van een jaar beschikbaar komen uit aflopende termijndeposito's. Er kan dus worden volstaan met één peildatum, namelijk de rente op termijndeposito's in de eerste week van het jaar. Dit is dan immers de enige rente die het hele jaar van toepassing kan zijn geweest.

Tabel 3.2 geeft het ongewogen gemiddelde rendement op nieuwe termijndeposito's. In totaal zijn 34 banken in Nederland meegenomen in de berekeningen, inclusief enkele bijkantoren van buitenlandse banken.⁴¹ Banken die tijdens de periode 2013-2016 de mogelijkheid voor termijndeposito's stopzetten, of die aan het begin van deze periode nog geen termijndeposito's aanboden, zijn alleen meegenomen voor de beschikbare stortingsmomenten. Bij sommige banken is een looptijd van 10 jaar niet mogelijk, bij een enkele bank een looptijd van 5 jaar ook niet, of juist een looptijd van 1 jaar niet. Eerst is per looptijd de gemiddelde rente berekend van alle geselecteerde rekeningen van op dat moment actieve aanbieders. Vervolgens is hieruit een ongewogen gemiddelde voor de drie looptijden berekend. De spreiding rond het gemiddelde is groter dan bij direct opvraagbare spaarrekeningen, met name bij korte looptijden. In bijlage 3 is een compleet overzicht opgenomen met per looptijd alle aanbieders en het gemiddelde rentepercentage op elk stortingsmoment.

⁴⁰ Zie p33 in DNB, 2018, Handboek Monetaire Rapportages ([link](#)).

⁴¹ Eerst heeft CPB per aanbieder één type termijndeposito's geselecteerd. Slechts enkele banken bieden verschillende typen aan. Er is geselecteerd op rekeningen in euro's, niet bedoeld voor een speciale doelgroep en zonder bonusopslag op basis van een referentierente (3-maands Euribor). Vervolgens is het type termijndeposito's geselecteerd met het hoogste rentepercentage. Als bijkantoren van buitenlandse banken buiten beschouwing worden gelaten, wordt het ongewogen gemiddelde voor de drie looptijden samen 2,6% in 2013, 2,3% in 2014, 2,4% (onveranderd) in 2015 en 1,2% in 2016.

Tabel 3.2 Ongewogen gemiddeld rendement op nieuwe termijndeposito's

	Looptijd 1 jaar, ongewogen gemiddelde rente van alle aanbieders	Looptijd 5 jaar, ongewogen gemiddelde rente van alle aanbieders	Looptijd 10 jaar, ongewogen gemiddelde rente van alle aanbieders	Gemiddelde voor looptijden 1, 5 en 10 jaar, ongewogen gemiddelde rente van alle aanbieders
	%			
Stortingsmoment				
Eerste week 2013	1,9	2,7	3,5	2,7
Eerste week 2014	1,5	2,3	3,2	2,4
Eerste week 2015	1,2	1,7	2,2	1,7
Eerste week 2016	0,9	1,3	1,6	1,3
Bron: MoneyView; berekeningen door CPB.				

Tabel 3.3 geeft het hoogste rendement op nieuwe termijndeposito's. Om deze rente te behalen, zou een belastingplichtige aan het begin van het jaar de verschillende banken moeten vergelijken en vervolgens eenmalig het tegoed storten op een nieuw termijndeposito bij de hoogste aanbieder. De hoogste rente ligt 0,5 tot 0,9 procentpunt hoger dan het ongewogen gemiddelde van alle aanbieders, afhankelijk van de looptijd en het jaar.⁴²

Tabel 3.3 Hoogste rendement op nieuwe termijndeposito's

	Looptijd 1 jaar, hoogste rente van alle aanbieders	Looptijd 5 jaar, hoogste rente van alle aanbieders	Looptijd 10 jaar, hoogste rente van alle aanbieders	Gemiddelde voor looptijden 1, 5 en 10 jaar, hoogste rente van alle aanbieders
	%			
Stortingsmoment				
Eerste week 2013	2,8	3,5	4,2	3,5
Eerste week 2014	2,3	3,1	3,7	3,0
Eerste week 2015	1,9	2,4	3,0	2,4
Eerste week 2016	1,4	1,9	2,2	1,8
Bron: MoneyView; berekeningen door CPB.				

3.3 Nederlandse staatsobligaties

Voor Nederlandse staatsobligaties kan worden gekeken naar het rendement op obligaties die tot het einde van de looptijd worden aangehouden. Zoals in paragraaf 2.1 is uiteengezet, is dan zeker wat het te ontvangen bedrag is waartoe een belegger in beginsel gerechtigd blijft. Verder wordt verondersteld dat een staatsobligatie aan het begin van het jaar wordt gekocht. Dit is in lijn met de uitleg van het Gerechtshof dat de rente op termijndeposito's die voor het begin van het kalenderjaar zijn ingegaan niet relevant is. Eventuele koerswinst op een staatsobligatie wanneer deze aan het eind van het jaar weer zou worden verkocht, wordt

⁴² Als bijkantoren van buitenlandse banken buiten beschouwing worden gelaten, wordt de hoogste rente gemiddeld voor de drie looptijden samen 3,3% in 2013 en 3,0% in 2014, voor 2015-2016 blijft deze onveranderd.

buiten beschouwing gelaten. Omdat er maar één relevante aanbieder is, namelijk de Nederlandse staat, hoeft geen gemiddelde te worden berekend van verschillende aanbieders.

Tabel 3.4 geeft het rendement op 10-jaars Nederlandse staatsobligaties met verschillende resterende looptijden. Standaard 10-jaars staatsobligaties worden jaarlijks uitgegeven met 15 juli als einddatum. De tabel vermeldt rendementen met 15 januari als aankoopdatum, kort na de peildatum van box 3. De laatste kolom geeft het rendement op de jongste 10-jarige staatsobligatie. Deze heeft bij aankoop op 15 januari een resterende looptijd van precies 9,5 jaar. Ter vergelijking vermeldt de tabel ook rendementen op eerder uitgegeven 10-jaars staatsobligaties, met een resterende looptijd van 0,5 jaar en 4,5 jaar. Deze looptijden zijn gekozen omdat deze in de buurt liggen van de relevante looptijden voor termijndeposito's. Hieruit mag echter niet worden afgeleid dat deze resterende looptijden moeten worden meegenomen voor een evenwichtiger benadering. Bij (resterende) looptijden tot 5 jaar was er een belangrijk verschil tussen rendementen op termijndeposito's en op staatsobligaties. In 2013-2016 was de rente op nieuwe termijndeposito's voor alle relevante looptijden aanzienlijk hoger dan de rente op spaarrekeningen, dit geldt zowel voor de hoogste als de ongewogen gemiddelde rentes. Daarmee waren termijndeposito's mogelijk een aantrekkelijk alternatief voor belastingplichtigen. Op staatsobligaties met resterende looptijden van 0,5 jaar en 4,5 jaar was het rendement in de hele periode juist aanzienlijk lager dan op spaarrekeningen. Alleen voor staatsobligaties met een resterende looptijd van 9,5 jaar was dat niet het geval. De juridische context geeft geen uitsluitel over de relevante resterende looptijd(en) en het is niet aan het CPB om hier een oordeel over te geven.

Als het 'te investeren bedrag' wordt geïnterpreteerd als de aankoopprijs, zouden staatsobligaties in 2013 en 2015 geheel buiten beschouwing blijven. Zoals in paragraaf 2.1 is besproken, kan het 'te investeren bedrag' waartoe een belegger gerechtigd blijft bij staatsobligaties op meerdere manieren worden geïnterpreteerd. Als het te investeren bedrag wordt geïnterpreteerd als de aankoopprijs, betekent dit dat Nederlandse staatsobligaties buiten beschouwing blijven als het gemiddelde jaarrendement lager is dan de couponrente. Dat is het geval voor alle in de tabel weergegeven resterende looptijden en aankoopdata, behalve voor staatsobligaties met een resterende looptijd van 9,5 jaar aangekocht op 15 januari 2014 en op 15 januari 2016. Ook op dit punt geeft de juridische context zoals gezegd geen uitsluitel.

Tabel 3.4 Gemiddeld jaarrendement 10-jaars staatsobligaties tot einde looptijd

	Resterende looptijd 0,5 jaar	Resterende looptijd 4,5 jaar	Resterende looptijd 9,5 jaar (= jongste 10-jarige staatsobligatie)
	%		
Aankoopdatum			
15 januari 2013	0,1	0,9	1,7
15 januari 2014	0,3	1,3	2,2
15 januari 2015	-0,1	0,1	0,5
15 januari 2016	-0,4	0,0	0,7
Bron: Datastream.			

Bijlage 1 – Belang zakelijke rekeningen

Tabel B.1 geeft een indicatie van het belang van zakelijke rekeningen in totale spaartegoeden. De eerste kolom met bedragen geeft de totale tegoeden op direct opvraagbare spaarrekeningen behorend bij tabel 3.1, inclusief tegoeden van bedrijven en van buitenlandse huishoudens bij Nederlandse banken. De tweede kolom voegt hier de tegoeden op betaalrekeningen en alle andere typen spaarrekeningen aan toe, inclusief rekeningen waarvoor een vrijstelling geldt in box 3. Ter vergelijking vermeldt de derde kolom de totale tegoeden op alle betaal- en spaarrekeningen van alle Nederlandse huishoudens. Deze zijn 92 tot 96 miljard euro lager dan de tegoeden in de tweede kolom. Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door bedrijven, de tegoeden van buitenlandse huishoudens bij banken in Nederland zijn beperkt.

Hieruit blijkt dat het aandeel van zakelijke betaal- en spaarrekeningen substantieel is. Het aandeel van bedrijven in de categorie direct opvraagbare spaarrekeningen kan hier niet precies uit worden afgeleid, omdat het aandeel van bedrijven in direct opvraagbare spaarrekeningen niet hetzelfde is als in betaalrekeningen en andere spaarrekeningen. Op basis van deze gegevens (het verschil tussen de middelste kolommen) is echter aannemelijk dat het aandeel van bedrijven ook substantieel is binnen de categorie direct opvraagbare spaarrekeningen.

Ter referentie vermeldt de laatste kolom de totale tegoeden op betaal- en spaarrekeningen die onderdeel uitmaken van belastbaar vermogen in box 3.⁴³ Deze bedragen zijn circa 20% lager dan het totaal van alle huishoudens. Het verschil bestaat uit tegoeden van huishoudens die niet belastingplichtig zijn voor box 3 (omdat hun totale box 3 vermogen kleiner is dan het heffingsvrij vermogen) en uit tegoeden van belastingplichtigen waarvoor een vrijstelling geldt in box 3, zoals bepaalde vormen van banksparen.

Tabel B.1 Totale tegoeden op spaar- en betaalrekeningen van huishoudens en bedrijven

	Direct opvraagbare spaarrekeningen, huishoudens en bedrijven ¹	Alle spaar- en betaalrekeningen, huishoudens en bedrijven ¹	Alle spaar- en betaalrekeningen, alle huishoudens ²	Spaar- en betaalrekeningen in box 3, belastingplichtigen ³
	mld euro			
Peildatum				
1 januari 2013	274,7	379,9	287,4	n.b.
1 januari 2014	280,5	383,5	287,8	234,9
1 januari 2015	280,0	386,7	295,0	n.b.
1 januari 2016	282,2	392,1	296,4	235,5

Bron: ¹ DNB ([link](#); peildatum 31 december voorgaande jaar); ² CBS Statline; ³ Ministerie van Financiën.

⁴³ Deze bedragen zijn gebaseerd op belastingaangiften en (vanwege de benodigde databewerkingen) niet beschikbaar voor 2013 en 2015.

Bijlage 2 – Rente direct opvraagbare spaarrekeningen

Tabel B.2 Rente op direct opvraagbare spaarrekeningen per bank

		Gemiddelde rente 2013	Gemiddelde rente 2014	Gemiddelde rente 2015	Gemiddelde rente 2016
		%			
Bank					
ABN AMRO	Direct Sparen	1,4	1,1	0,9	0,5
Advanzia	Advanzia Spaarrekening	1,4	1,1	1,0	0,7
AEGON	E-Rekening	1,6	1,4	1,1	0,5
Allianz	Allianz Pro Rekening / Spaar- en Depositorekening	1,5	1,2	1,0	0,6
Amsterdam Trade Bank	ATB Internet Spaarrekening	1,6	1,4	1,1	0,6
Anadolubank	Alfa Slimmer Sparen	1,9	1,5	1,2	0,7
Argenta	Argenta Internetspaarrekening	2,0	1,7	1,4	0,8
ASN Bank	ASN Ideaalsparen	1,8	1,5	1,1	0,6
ASR Bank	ASR Spaarrekening / Internet Spaarrekening	1,8	1,5	1,1	0,6
Bank of Scotland	Internet Spaarrekening	1,8	1,3	0,8	0,4
BLG Wonen	BLG Basis Spaarrekening	1,9	1,5	1,2	0,7
Centraal Beheer Achmea	RentePlus Rekening	1,9	1,5	1,2	0,7
Credit Europe Bank	Internet Spaarrekening	1,5	1,3	0,9	0,6
De Hypotheker	Solide Koers Internet Sparen	<52 weken	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Delta Lloyd	Delta Lloyd Internet Spaarrekening	1,7	1,6	1,1	0,8
DHB Bank	DHB S@veOnlinerekening	1,7	1,5	1,1	0,7
Evi van Lanschot	Evi Sparen	<52 weken	1,4	0,9	0,5
Friesland Bank	InternetSpaarrekening	<52 weken	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Garantibank	Gouden Internet Rekening	1,8	1,3	1,0	0,7
ICBC	ICBC Internet Spaarpakket - Spaarrekening	<52 weken	1,7	1,4	0,7
ING	Profijtrekening / Oranje Spaarrekening	1,7	1,3	1,0	0,5
Keytrade Bank	Spaarrekening	1,7	<52 weken	n.v.t.	n.v.t.
Knab	Flexibel Sparen	1,9	1,7	1,4	0,9
LeasePlan Bank	Internetsparen	2,0	1,7	1,4	0,8
Lloyds Bank	Internet Spaarrekening	1,8	1,3	0,8	0,4
Loyalis	Loyalis IdeaalSparen	1,7	<52 weken	n.v.t.	n.v.t.
MoneYou	MoneYou Spaarrekening Vrij opneembaar	1,9	1,7	1,3	0,8
Nationale-Nederlanden	Internetsparen	<52 weken	1,7	1,3	0,9
NIBC Direct	NIBC Direct Internetspaarrekening	1,9	1,5	1,3	0,8
OHRA Bank	OHRA Internet Spaarrekening	1,7	1,6	1,1	0,8

Rabobank	Rabo InternetSparen	1,5	1,2	0,9	0,5
REAAL Bancaire Diensten	REAAL KeuzeSparen	1,9	1,5	<52 weken	n.v.t.
RegioBank	Spaar-op-Maat Vrij	1,9	1,5	1,2	0,7
Robeco Direct	Roparco	1,6	1,4	0,9	0,5
SNS	SNS Internet Sparen	1,9	1,6	1,3	0,7
The Economy Bank N.V.	TEB Ster Spaarrekening	1,8	1,5	<52 weken	n.v.t.
Triodos Bank	Internet Sparen	0,8	0,5	0,4	0,2
WestlandUtrecht Bank	SpaarOnline Rekening	<52 weken	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Yapi Kredi Bank	Euro-Plus Spaarrekening	1,6	1,1	1,0	0,8
Zwitserleven	InternetSparen	<52 weken	1,7	1,3	0,8

Bron: MoneyView; berekeningen door CPB.

Bijlage 3 – Rente termijndeposito's

Tabel B.3 Rente op nieuwe termijndeposito's met looptijd 1 jaar

		Rente per 1 ^e week 2013	Rente per 1 ^e week 2014	Rente per 1 ^e week 2015	Rente per 1 ^e week 2016
		%			
Bank					
ABN AMRO	Spaar Deposito	0,6	0,6	0,3	0,2
AEGON	AEGON Deposito sparen	2,1	1,7	1,5	1,3
Allianz	Allianz Spaar- en Depositorekening	n.v.t.	n.v.t.	0,9	0,4
Amsterdam Trade Bank	ATB Internet Deposito	2,3	1,9	1,8	1,2
Anadolubank	Alfa Depositorekening	2,5	2,0	1,7	1,4
Argenta	Argenta Termijndeposito	2,6	2,3	1,7	1,4
Artesia Bank	Tailor-made Deposito	2,0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
ASN Bank	ASN Depositosparen	1,4	1,0	0,5	0,3
ASR Bank	ASR SpaardepositoRekening / Internet Spaarrekening	n.v.t.	1,4	1,4	1,1
Bigbank	Deposito	2,8	1,9	1,8	1,4
BLG Wonen	BLG Vaste Rente Spaarrekening	1,4	1,0	0,6	0,2
Centraal Beheer Achmea	RenteVast Rekening	2,3	2,0	1,2	0,6
Credit Europe Bank	Credit Europe Termijndeposito	2,0	1,9	1,1	0,9
Delta Lloyd	Delta Lloyd Deposito	2,0	1,4	1,3	0,9
DHB Bank	DHB MaxiSpaarrekening	2,1	1,9	1,7	1,4
Friesland Bank	Particulier Deposito	0,9	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Garantibank	Gouden Termijn Deposito	2,2	1,8	1,6	1,1
ICBC	ICBC Internet Spaarpakket - Depositorekening	n.v.t.	1,8	1,8	1,4
ING	Spaardeposito	0,7	0,4	0,1	0,0
Knab	Deposito	2,5	2,1	1,9	1,4
LeasePlan Bank	Termijndeposito	2,7	2,2	1,8	1,4
MoneYou	MoneYou Sparen Vast	2,5	1,9	1,7	1,2
Nationale-Nederlanden	Depositosparen	n.v.t.	1,9	1,3	0,9
NIBC Direct	NIBC Direct Termijndeposito	2,5	1,9	1,8	1,3
OHRA Bank	OHRA Deposito	2,0	1,4	1,3	0,9
Rabobank	Rabo DoelSparen	1,0	0,9	0,4	0,2
REAAL Bancaire Diensten	REAAL DepositoSparen	1,4	1,0	0,6	n.v.t.
RegioBank	Keuzedeposito (Spaar-op- Maat Vast)	1,4	1,0	0,6	0,2
SNS	SNS Keuzedeposito	1,4	0,9	0,5	0,3
The Economy Bank N.V.	TEB Ster Deposito	2,3	2,0	1,3	n.v.t.
Triodos Bank	Spaar Deposito	1,0	0,4	0,4	0,2
WestlandUtrecht Bank	SpaarDeposito	2,0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Yapi Kredi Bank	Euro-Plus Deposito	2,4	1,8	1,5	1,2

Bron: MoneyView; berekeningen door CPB.

Tabel B.4 Rente op termijndeposito's met looptijd 5 jaar

		Rente per 1 ^e week 2013	Rente per 1 ^e week 2014	Rente per 1 ^e week 2015	Rente per 1 ^e week 2016
		%			
Bank					
ABN AMRO	Spaar Deposito	1,6	1,6	0,7	0,5
AEGON	AEGON Deposito sparen	2,6	2,4	1,8	1,7
Allianz	Allianz Spaar- en Depositorekening	n.v.t.	n.v.t.	1,5	0,8
Amsterdam Trade Bank	ATB Internet Deposito	2,7	2,4	2,2	1,8
Anadolubank	Alfa Depositorekening	3,0	2,6	2,4	1,8
Argenta	Argenta Termijndeposito	3,3	3,1	2,3	1,6
Artesia Bank	Tailor-made Deposito	3,0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
ASN Bank	ASN Depositosparen	2,3	2,0	1,1	0,8
ASR Bank	ASR SpaardepositoRekening / Internet Spaarrekening	n.v.t.	n.v.t.	2,1	1,6
Bigbank	Deposito	3,5	3,1	2,3	1,8
BLG Wonen	BLG Vaste Rente Spaarrekening	2,5	2,2	1,3	0,7
Centraal Beheer Achmea	RenteVast Rekening	3,3	2,7	2,2	1,7
Credit Europe Bank	Credit Europe Termijndeposito	3,0	2,6	2,2	1,6
Delta Lloyd	Delta Lloyd Deposito	2,5	2,5	2,0	1,4
DHB Bank	DHB MaxiSpaarrekening	3,0	2,6	2,3	1,9
Friesland Bank	Particulier Deposito	2,4	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Garantibank	Gouden Termijn Deposito	2,9	2,4	2,1	1,8
ICBC	ICBC Internet Spaarpakket - Depositorekening	n.v.t.	2,3	2,3	1,7
ING	Spaardeposito	2,0	1,6	0,3	0,3
Knab	Deposito	2,4	2,4	2,4	1,6
LeasePlan Bank	Termijndeposito	3,0	2,6	2,3	1,7
Nationale- Nederlanden	Depositosparen	n.v.t.	2,5	1,9	1,4
NIBC Direct	NIBC Direct Termijndeposito	3,2	2,6	2,0	1,7
OHRA Bank	OHRA Deposito	2,5	2,5	2,0	1,4
Rabobank	Rabo DoelSparen	2,4	2,1	0,9	0,7
REAAL Bancaire Diensten	REAAL DepositoSparen	2,5	2,0	1,3	n.v.t.
RegioBank	Keuzedeposito (Spaar-op- Maat Vast)	2,5	2,2	1,3	0,7
SNS	SNS Keuzedeposito	2,5	2,0	1,0	0,7
The Economy Bank N.V.	TEB Ster Deposito	2,9	2,5	1,8	n.v.t.
Triodos Bank	Spaar Deposito	1,8	1,4	0,5	0,9
WestlandUtrecht Bank	SpaarDeposito	2,6	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Yapi Kredi Bank	Euro-Plus Deposito	3,2	2,6	2,4	1,7
Zwitserleven	DepositoSparen	n.v.t.	n.v.t.	1,1	1,0

Bron: MoneyView; berekeningen door CPB.

Tabel B.5 Rente op termijndeposito's met looptijd 10 jaar

		Rente per 1 ^e week 2013	Rente per 1 ^e week 2014	Rente per 1 ^e week 2015	Rente per 1 ^e week 2016
		%			
Bank					
ABN AMRO	Spaar Deposito	2,9	2,8	1,4	1,0
AEGON	AEGON Deposito sparen	3,4	3,2	2,4	1,8
Allianz	Allianz Spaar- en Depositorekening	n.v.t.	n.v.t.	2,0	1,0
ASN Bank	ASN Depositosparen	3,5	3,2	2,0	1,4
ASR Bank	ASR SpaardepositoRekening / Internet Spaarrekening	n.v.t.	n.v.t.	2,8	1,9
Bigbank	Deposito	4,2	3,7	2,3	2,0
BLG Wonen	BLG Vaste Rente Spaarrekening	3,7	3,3	2,2	1,5
Centraal Beheer Achmea	RenteVast Rekening	4,0	3,5	2,8	1,9
Credit Europe Bank	Credit Europe Termijndeposito	3,5	3,3	2,5	1,8
Delta Lloyd	Delta Lloyd Deposito	3,3	3,2	2,7	1,8
Friesland Bank	Particulier Deposito	3,4	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
ING	Spaardeposito	3,1	2,8	1,0	1,1
Nationale-Nederlanden	Depositosparen	n.v.t.	3,5	2,5	1,8
NIBC Direct	NIBC Direct Termijndeposito	4,0	3,4	2,6	1,8
OHRA Bank	OHRA Deposito	3,3	3,2	2,7	1,8
Rabobank	Rabo DoelSparen	3,4	3,2	1,9	1,5
REAAL Bancaire Diensten	REAAL DepositoSparen	3,7	3,2	2,2	n.v.t.
RegioBank	Keuzedeposito (Spaar-op-Maat Vast)	3,7	3,3	2,2	1,5
SNS	SNS Keuzedeposito	3,7	3,3	1,9	1,5
Triodos Bank	Spaar Deposito	2,7	2,4	1,3	1,4
WestlandUtrecht Bank	Spaar Deposito	3,9	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Yapi Kredi Bank	Euro-Plus Deposito	n.v.t.	n.v.t.	3,0	2,2
Zwitserleven	DepositoSparen	n.v.t.	3,3	2,1	1,8

Bron: MoneyView; berekeningen door CPB.

1. Dank
2. Blijven talijnen hetzelfde, *geven corona?*
3. Graag tijd bij mij *bespreken zodra jullie weten zijn*
4. Niet vacatur op één van beide opties

Ministerie van Financiën

CC PA
DyFE

TER BESLISSING

Aan

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

23/3

Directie Directe

Belastingen

Inlichtingen

Persoonsgegevens

Datum

16 maart 2020

Notitienummer

2020-0000054922

Auteur

Persoonsgegevens

Van

Kopie aan

Bijlagen

4

notitie

CPB Onderzoek Rendementen op spaargeld en
staatsobligaties 2013-2016

Aanleiding

Op 13 maart 2020 is het resultaat van het onderzoek naar welk rendement zonder (veel) risico gemiddeld haalbaar is in de jaren 2013 tot en met 2016 van het CPB ontvangen (bijlage 1). Op 10 maart 2019 bent u geïnformeerd over het advies van de juridisch deskundigen over de arresten van de Hoge Raad van 14 juni 2019 (de arresten) over de vermogensrendementsheffing (box 3) voor de jaren 2013 tot en met 2016 (bijlage 2, notitie en bijlage 3, het advies).

In deze notitie informeren we u over de resultaten van het onderzoek van het CPB. Dit onderzoek alsmede het advies van de parlementair advocaat van de Tweede Kamer (bijlage 4) en het door uw voorganger gevraagde juridisch advies van de drie deskundigen moeten in samenhang worden gezien. Wij geven op basis hiervan in deze notitie een eerste appreciatie over welk vervolg er door het kabinet aan de arresten van de HR kan worden gegeven. Hierin schetsen wij twee opties: (a) de uitspraak van het EHRM afwachten en (b) alsnog zelf duidelijkheid scheppen door een nader onderzoek.

Beslispunt

Wij adviseren u de opties (a) de uitspraak van het EHRM afwachten en (b) alsnog zelf duidelijkheid te scheppen nader te onderzoeken, voordat er een keuze wordt gemaakt voor een optie.

De opties zullen de komende twee weken worden uitgewerkt, zodat de kabinetsreactie uiterlijk op 2 april 2020 naar de Tweede Kamer kan worden gestuurd. Dit is gewenst omdat het CPB zoals gebruikelijk na 20 dagen overgaat tot publicatie van het onderzoek.

ja, eend

Onderzoek CPB

Het CPB heeft het zonder (veel) risico's gemiddeld haalbaar rendement onderzocht zoals benoemd in de arresten. Het verzoek luidde als volgt:

- a. om, met ondersteuning van De Nederlandsche Bank (DNB), in de context van de arresten van de Hoge Raad van 14 juni 2019 over de vermogensrendementsheffing in box 3, te onderzoeken wat het zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement in box 3 in de jaren 2013 tot en met 2016 is;
- b. om in te gaan op de door het Gerechtshof Den Haag in de uitspraak van 18 december 2019 gehanteerde berekeningswijze voor de vaststelling van

het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement voor het jaar 2015.

Er is in het onderzoek gekeken naar het rendement op **drie categorieën** van sparen en beleggen, in lijn met de arresten: **direct opneembare spaarrekeningen, termijndeposito's (met looptijden van 1, 5 en 10 jaar) en Nederlandse staatsobligaties.**

Resultaten van het onderzoek

- Het zonder (veel) risico gemiddeld haalbare rendement voor alle categorieën samen kan het CPB niet geven, omdat de juridische context niet eenduidig is ten aanzien van de berekeningswijze van het gemiddeld haalbare rendement. Dit hangt af van de gebruikte cijfers voor elke categorie.
- **Direct opvraagbare spaarrekeningen**
 - de gewogen¹ gemiddelde rente per jaar daalde van **1,6%** in 2013 naar **1,3%** in 2014, **1,0%** in 2015 en **0,6%** in 2016;
 - de ongewogen gemiddelde rente per jaar bedroeg **1,7%** in 2013 en was voor alle andere jaren ongeveer gelijk aan de gewogen gemiddelde rente, namelijk **1,4%** in 2014, **1,1%** in 2015 en **0,6%** in 2016;
 - het gemiddelde van de hoogste rente van verschillende aanbieders over 52 weken bedroeg **2,1%** in 2013, **1,7%** in 2014, **1,4%** in 2015 en daalde naar **0,9%** in 2016.
- **Termijndeposito's**
 - er kan geen gewogen gemiddeld rendement worden berekend;
 - de ongewogen gemiddelde vaste rente van alle aanbieders, gemiddeld over looptijden van 1, 5 en 10 jaar, bedroeg **2,7%** in de eerste week van 2013 en daalde naar **2,4%** in 2014, **1,7%** in 2015 en **1,3%** in de eerste week van 2016;
 - het gemiddelde van de hoogste aangeboden rente voor de drie looptijden bedroeg **3,5%** in de eerste week van 2013 en daalde naar **3,0%** in 2014, **2,4%** in 2015 en **1,8%** in de eerste week van 2016.
- **Nederlandse staatsobligaties**
 - het gemiddelde jaarrendement bedroeg **1,7%** op de jongste 10-jaars staatsobligaties die werden aangekocht op 15 januari 2013 en aangehouden tot het einde van de looptijd (waarvan na aankoop 9,5 jaar resteerde);
 - een jaar later was dit **2,2%**, nog een jaar later **0,5%** en voor de obligaties aangekocht op 15 januari 2016 was dit **0,7%**;
 - de juridische context geeft geen uitsluitel of staatsobligaties met een kortere resterende looptijd ook relevant zijn en of staatsobligaties buiten beschouwing blijven als de aankoopprijs meer bedraagt dan de hoofdsom.

Kanttekeningen door het CPB bij het onderzoek

1. Het CPB doet geen uitspraak over de criteria waarop een zonder veel risico's haalbaar rendement zou moeten worden gebaseerd. Als gevolg van het aansluiten bij de uitgangspunten van de arresten en de uitspraak van Hof Den Haag blijft het onderscheid tussen sparen binnen en buiten het depositogarantiestelsel buiten beschouwing. Verder is het rendement op directe beleggingen in individuele staatsobligaties relevant vanuit de juridische context, maar dergelijke beleggingen liggen praktisch gezien voor veel belastingplichtigen buiten hun bereik vanwege de daarvoor vereiste financiële kennis. In de praktijk is de omvang hiervan ook beperkt (0,1-0,2 miljard euro).

¹ Naar de tegoeden van alle aanbieders.

2. Er bestaat een zekere spanning tussen een 'gemiddeld' en een 'haalbaar' rendement. Het CPB licht dit toe onder verwijzing dat het maximaal haalbare rendement van een individuele belastingplichtige op een bepaald type spaarrekening doorgaans hoger ligt dan het gemiddelde rendement op de totale tegoeden van alle huishoudens samen op dat type spaarrekeningen.
3. Haalbare rendementen kunnen niet nauwkeurig worden bepaald. Voor de gewogen gemiddelde rente komt dit doordat in de gegevens van DNB ook zakelijke spaarrekeningen van bedrijven worden meegenomen, waarvoor andere voorwaarden gelden. Voor staatsobligaties komt dit doordat gemiddelde jaarrendementen over de resterende looptijd afhankelijk zijn van de aankoopkoers en daarom voortdurend veranderen. Daarom worden alle rendementen afgerond op tienden van een procent.

Parlementair advies

- De parlementaire advocaat van de Tweede Kamer heeft in haar advies van 14 oktober 2019 gesteld dat er op grond van de arresten een verplichting is voor de Staat om vast te stellen of het nominaal zonder veel (risico's) gemiddeld haalbare rendement gedurende de jaren 2013 en 2014 lager is dan 1,2% en zo ja, om deze schending te herstellen.

Juridisch deskundigenadvies

De vragen die in het advies worden beantwoord zijn:

- a. Gebiedt het (EVRM-)recht – mede geleit op de jurisprudentie van het EHRM – dat de Nederlandse Staat maatregelen treft ervan uitgaande dat de vermogensrendementsheffing op stelselniveau in strijd is met artikel 1 EP EVRM?
- b. Zo ja, welke maatregelen dient de Nederlandse Staat te nemen naar aanleiding van de voornoemde strijdigheid met artikel 1 EP EVRM op stelselniveau?

De conclusie van de drie deskundigen luidt:

- Loyale uitvoering van het EVRM alsook het Nederlands recht vergt dat de Nederlandse Staat gevolgen verbindt aan de constatering dat de box 3-heffing op stelselniveau in strijd is met artikel 1 EP EVRM.
- Daarbij hoort aldus het advies het proactief maatregelen treffen om benadeelden waar nodig te compenseren **en** voorkomen dat de benadeling zich in de toekomst herhaalt.

Eerste appreciatie

- Er is aldus de Hoge Raad voor box 3 op stelselniveau strijd met het recht op eigendom (artikel 1 EP EVRM) indien het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement minder is dan 1,2%.
- De juridisch deskundigen concluderen dat indien het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement in een van de jaren in de periode 2013 tot en met 2016, volgens berekeningen van het CPB onder de 1,2% uitkomt, er op stelselniveau sprake is van een schending van artikel 1 EP EVRM.
- Zij schatten in dat het EHRM ingeval van een schending van artikel 1 EP EVRM op stelselniveau voor de vraag of er voor een individuele belastingplichtige sprake is van een individuele en excessieve last louter zal kijken naar het inkomen van box 3. Het in de beschouwing betrekken van de gehele financiële situatie van betrokkene (het inkomen van alle boxen en het vermogen) komt volgens hen niet aan de orde omdat er bij een schending van artikel 1 EP EVRM op stelselniveau sprake is van 'onrechtmatige' belastingregelgeving met betrekking tot een bepaalde box.
- Hun advies komt daarmee in grote lijnen overeen met het advies van de parlementaire advocaat van de Tweede Kamer.

- Zij adviseren concreet om de groep belastingplichtigen die alleen hebben gespaard in de relevante periode en waarvan het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement in de relevante periode volgens berekeningen van het CPB onder de 1,2% uitkomt te compenseren door verlaging van de belastingdruk in box 3 van 1,2% van het vermogen tot het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement in de relevante periode volgens de berekeningen van het CPB.
- Daarnaast adviseren zij om de groep beleggers, alle belastingplichtigen die niet (louter) hebben gespaard, te compenseren op dezelfde wijze als de compensatie van spaarders, als het lage rendement niet het gevolg is van verwezenlijking van de risico's die inherent zijn aan beleggen en het daadwerkelijke rendement op het totaal aangehouden vermogen lager is dan 1,2% of slechts te compenseren voor het deel van het vermogen waarvan het lage rendement niet het gevolg is van verwezenlijking van de risico's die inherent zijn aan beleggen.
- Nu het CPB na uitvoerig onderzoek niet het zonder (veel) risico gemiddeld haalbare rendement voor de drie categorieën samen (spaarrekeningen, termijndeposito's en Nederlandse staatsobligaties) kan geven, omdat de juridische context niet eenduidig is ten aanzien van de berekeningswijze van het gemiddeld haalbare rendement is op grond van externe adviezen niet eenduidig vast te stellen hoe te voldoen aan de verplichting voor de Staat om vast te stellen of er in de jaren 2013, 2014, 2015 of 2016 sprake is van een schending van artikel 1 EP EVRM van box 3 op stelselniveau.
- Hierbij kan worden opgemerkt dat voor 2013 en 2014, hoe je de gemiddelden ook berekent de uitkomst steeds boven de 1,2% ligt, zodat voor die jaren er geen sprake is van een schending. Voor 2015 is als je alleen naar spaarrekeningen en deposito's kijkt de 1,2% ook bereikbaar en in 2016 geldt dat nog alleen als je naar de deposito's kijkt. Belangrijk is wel dat - afhankelijk van de keuze van de belegger - in alle jaren er een rendement van 1,2% te behalen valt.
- Er bestaat echter geen eenduidig oordeel hoe de rechtsregel van de Hoge Raad te interpreteren, dat wil zeggen of voor schending van artikel 1 EP EVRM a) het rendement van alle drie categorieën afzonderlijk onder de 1,2% moet vallen of b) het gemiddelde totaalrendement van de drie categorieën onder de 1,2% moet vallen (zie de uitspraak van het Gerechtshof Den Haag).
- Indien van de opvatting onder a dient te worden uitgegaan dan is schending van artikel 1 EP EVRM op regelniveau voor de jaren t/m 2016 niet aan de orde.
- Belanghebbende heeft cassatieberoep ingesteld tegen de uitspraak van Gerechtshof Den Haag. Nu het Gerechtshof de aanslag niet heeft vernietigd omdat de Hoge Raad in de arresten heeft geoordeeld dat de wetgever aan zet is, zal de Hoge Raad in die zaak hoogstwaarschijnlijk geen nadere duiding geven. Dit is in een andere zaak over 2015 ook het geval geweest.
- Daarbij is van belang wat het kabinet uiteindelijk wil en wat zou moeten. De politieke afwegingen zullen hoogstwaarschijnlijk doorslaggevend zijn.
- De opties die nu nog openstaan zijn:
 - a. de uitspraak van het EHRM afwachten
 - Het is mogelijk dat de Nederlandse staat dan mogelijk meer inzicht heeft in hoe het EHRM de claims van burgers daadwerkelijk beoordeelt. De deskundigen schrijven bij deze optie dat het echter de vraag is of die procedures tot een dergelijk inzicht zullen leiden.
 - Bij deze optie blijft de onzekerheid bestaan omdat de uitspraak van het EHRM moet worden afgewacht. Het EHRM kampt met forse achterstanden dit kan nog jaren duren.

b. alsnog zelf duidelijkheid te scheppen

- Dit kan door te beslissen welke berekeningswijze moet worden toegepast/gehanteerd voor het vaststellen van het zonder (veel) risico gemiddeld haalbare rendement. De door het CPB voor elke categorie onderzochte haalbare rendementen kan daarbij behulpzaam zijn.
- Indien dan niet de voor het Rijk meest gunstige cijfers worden gekozen kan dit de voorkeur hebben en zal niemand daar bezwaar tegen kunnen maken.
- Mogelijk dat de verschillen tussen de belastingdruk in box 3 van 1,2% van het vermogen en het daadwerkelijk rendement dat gekozen wordt onder de noemer marginaal zouden kunnen vallen en het te verdedigen is dat dit te billijken is, aangezien het om een beperkte periode gaat en zou vallen binnen de beoordelingsvrijheid die de staat op het belastinggebied toekomt. De wet is immers vanaf 2017 aangepast.
- Indien er sprake zou zijn van een schending in enig jaar van artikel 1 EP EVRM besluiten om wel of niet te compenseren.
- Bij niet compenseren blijft de onzekerheid in ieder geval bestaan omdat de uitspraak van het EHRM moet worden afgewacht. Het kan zijn dat het EHRM de belanghebbende niet ontvankelijk verklaart, omdat de Hoge Raad (als hoogste nationale rechter) geen schending van artikel 1 EP EVRM heeft vastgesteld voor de jaren 2013, 2014 en ook niet voor 2015. . Indien het EHRM de belanghebbende wel ontvankelijk verklaart, kan het EHRM ingeval van het constateren van een schending de Nederlands Staat verplichten gepaste maatregelen te nemen. Bij wel compenseren is overigens niet gezegd dat het EHRM niet tot een andere wijze van compenseren komt. Ook dan is er een zekere mate van onzekerheid, maar wel veel minder dan bij niet compenseren. Het EHRM zal het feit dat er compensatie is geboden meenemen in de afwegingen.
- Wij adviseren u deze opties de komende twee weken nader te onderzoeken. Aspecten die nader uitgewerkt moeten worden zijn o.a. de juiste uitleg van de door de Hoge Raad gehanteerde rechtsregels, de gevolgen voor de burger, de uitvoeringsgevolgen en de budgettaire gevolgen. Daarbij zullen bij optie b. verschillende hoogtes van het vast te stellen zonder (veel) risico gemiddeld haalbare rendement kunnen worden doorgerekend op de gevolgen voor de burger en de budgettaire gevolgen. Daarbij moet een onderscheid gemaakt worden tussen louter spaarders en de beleggers die niet (louter) hebben gespaard. Tevens zal nog nader naar de juridische consequenties worden gekeken, bijvoorbeeld of de opties gevolgen hebben voor de jaren vanaf 2017 en de lopende massaal bezwaar procedures. Ook de uitvoeringsgevolgen zullen in de afweging meegenomen moeten worden.
- De opties zullen de komende twee weken worden uitgewerkt, zodat de kabinetsreactie uiterlijk op 2 april 2020 naar de Tweede Kamer kan worden gestuurd. Dit is gewenst omdat het CPB zoals gebruikelijk na 20 dagen overgaat tot publicatie van het onderzoek.

*Naals eerder besproken
met Hans.*

TER BESLISSING

Aan

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst
de minister (ter info)

de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane (ter info)

Directie Directe
Belastingen

Inlichtingen

Persoonsgegevens

Datum

21 april 2020

Notitienummer

2020-0000078841

Auteur

Persoonsgegevens

Van

Kopie aan

Bijlagen

5

notitie

Vermogensrendementsheffing in box 3

Aanbieding advies deskundigen en notitie CPB 2013-2016

Aanleiding

In notities DB 54922 en DB 51025 (zie bijlagen) bent u geïnformeerd over het onderzoek van het CPB naar welk rendement zonder (veel) risico gemiddeld haalbaar is in de jaren 2013 tot en met 2016 en het advies van deskundigen over de EVRM-verplichtingen naar aanleiding van de arresten van 14 juni 2019 van de Hoge Raad. In het overleg van 31 maart 2020 heeft u ingestemd met het versturen van de twee rapporten aan de Tweede Kamer zonder kabinetsreactie. Bijgaand treft u de aanbiedingsbrief.

In de aanbiedingsbrief is tevens een passage opgenomen waarin de Tweede Kamer wordt geïnformeerd over de huidige stand van zaken rondom het wetsvoorstel aanpassing box 3. Hierin wordt vermeld dat de vóór het meireces toegezegde brief met betrekking tot de aanpassing van box 3 wordt verschoven naar vóór het zomerreces. Hierin wordt tevens vermeld dat het wetsvoorstel derhalve niet vóór de zomer wordt aangeboden aan de Kamer.

Beslispunten

Beslispunt 1

Wij adviseren u in te stemmen met het informeren van de Kamer over het verschuiven van de vóór het meireces toegezegde brief naar vóór het zomerreces en het derhalve niet aanbieden van het wetsvoorstel aanpassing box 3 vóór de zomer.

Beslispunt 2

Wij adviseren u in te stemmen met bijgevoegde brief aan de TK en indien dat het geval is deze te ondertekenen.

Met deze brief biedt u de TK de twee rapporten over box 3 aan en deelt u mee ernaar te streven om de kabinetsreactie dit najaar aan de TK te sturen.

Kern

- In de brief worden de conclusies uit de twee rapporten kort samengevat:
 - CPB-onderzoek: het zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement kan niet zondermeer worden vastgesteld. De reden hiervoor is, dat de juridische context niet eenduidig is ten aanzien van de berekeningswijze van het gemiddeld haalbare rendement.
 - Advies deskundigen: indien komt vast te staan dat in een bepaald jaar het zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement

onder de 1,2% ligt en daarmee het box 3-stelsel in strijd is met artikel 1 EP EVRM, dan dient de Nederlandse Staat over te gaan tot financiële genoegdoening van belastingplichtigen.

- Op basis van het onderzoek van het CPB is het niet eenduidig vast te stellen of het zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement in de jaren 2013, 2014, 2015 of 2016 lager is dan 1,2% en wanneer er sprake is van een schending van artikel 1 EP EVRM op stelselniveau. Er is daarom meer tijd nodig voor een kabinetsreactie op de twee rapporten.
- Gezien de complexiteit van het vraagstuk en de huidige situatie met betrekking tot de coronamaatregelen, worden de rapporten zonder kabinetsreactie verstuurd aan de Kamer.
- In de brief wordt daarom toegezegd dat een kabinetsreactie volgt in het najaar.
- In de brief wordt tevens vermeld dat de vóór het mei-reces toegezegde brief over het wetsvoorstel aanpassing box 3 wordt verschoven naar vóór het zomerreces. Daarnaast wordt vermeld dat het wetsvoorstel derhalve niet vóór de zomer wordt aangeboden aan de Kamer.

Proces

- Het aanbieden van de rapporten aan de TK zonder kabinetsreactie is mondeling aangekondigd in de ambtelijke vijfhoek.
- De kabinetsreactie die in het najaar volgt, zal voor akkoord aan de ministerraad worden aangeboden.

TER BESPREKING OP 25 JUNI 15:00 UUR.

Aan

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

TER INFORMATIE

Aan

de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane

Handwritten signatures and initials: "Deer" and "24/6"

Directie Algemene Fiscale
Politiek

Inlichtingen

Persoonsgegevens

Datum

24 juni 2020

Notitienummer

2020-0000113896

Auteur

Persoonsgegevens

Van

DGFZ

Kopie aan

notitie

Roadmap uitwerking aanpassing box 3

Aanleiding

Op uw verzoek zijn we gestart met het in kaart brengen van de mogelijkheden voor het wetsvoorstel tot aanpassing van box 3 per 2021, gebaseerd op de veronderstelling dat het heffingvrije vermogen wordt verhoogd naar € 100.000 en het tarief in box 3 naar 40% (2021). Daarbij moet een doorwerking naar toeslagen worden voorkomen.

Donderdag 25 juni om 15:00 uur spreekt u met ons over box 3. Met deze notitie informeren wij u over de roadmap van het wetsvoorstel.

1. Proces

Onderstaand overzicht bevat een (niet uitputtende) lijst van processtappen die nodig zijn in aanloop naar de behandeling van het wetsvoorstel door de Tweede Kamer, met de verwachte doorlooptijd. De uitwerking van het voorstel leidt in ieder geval tot aanpassingen in de Wet IB 2001, Awir, Wet op de zorgtoeslag, Wet op het kindgebonden budget en Wet op de Huurtoeslag en enkele wetten en besluiten in het zorgdomein (o.a. Wlz).

Processtap	Deadline BP2021	Opmerkingen	Haalbaar per
Wetgeving uitwerken	26/6	We zijn hiervoor afhankelijk van meerdere departementen, zowel voor technische uitwerking als akkoord op bewindspersonenniveau	Technische uitwerking waarschijnlijk per 17/7.
Wetgevingsnotitie			3/7
Uitvoeringstoets	7/8	Op de hand gewogen inschatting is dat het voorstel complex is in de uitvoering, in ieder geval bij invoering per 2021. Uitvoeringstoets is daarom cruciaal. <u>Pakket BP2021 is niet meer haalbaar.</u> Uitvoeringstoets voorleggen aan de MR is noodzakelijk want: - Geeft inzicht in de uitvoeringskosten van het voorstel. - Praktische haalbaarheid van het voorstel. - Is integraal onderdeel van het pakket dat naar de RvS gaat.	11/9 haalbaar onder voorwaarde dat het wetsvoorstel op 17/7 voldoende is uitgewerkt en het tijdens de toetsperiode niet verandert.

		- Zonder uitvoeringstoets bestaat een risico dat het wetsvoorstel niet wordt behandeld door MR. Uitvoeringstoets in 8 weken is ambitieus want: - Bij dit voorstel is de kans aanzienlijk op voortschrijdend inzicht tijdens de toets en wisselwerking tussen uitvoering en beleid die leidt tot noodzakelijke aanpassingen om het wetsvoorstel uitvoerbaar te maken. - Deze toets stapelt op een reeds overvolle portefeuille (Corona, Toeslagen, autonome groei) - Zomerperiode (verlof) maakt afstemming lastiger en kan ook tot langere doorlooptijd leiden. Versnelling Uitvoeringstoets leidt tot groot risico op onvolledig beeld.	
Advies Autoriteit Persoonsgegevens	7/8	Spoedadvies noodzakelijk gegeven krap tijdpad. RvS neemt wetsvoorstel niet in behandeling zonder advies AP. Aard van het AP-advies hangt in hoge mate af van de proportionaliteit van het voorstel. Met andere woorden: zo min mogelijk niet-noodzakelijke gegevens uitvragen of uitwisselen. De groep waarvoor de gegevensuitvraag van belang is, ligt naar alle waarschijnlijkheid tussen de 10% en 20% van de mensen die uit box 3 vallen.	21/8 haalbaar als AP instemt met spoedadvies met startdatum 17/7 en dit binnen 5 weken afrondt.
Doenvermogenstoets	7/8	Het ligt in de rede om deze toets uit te voeren voor dit voorstel, gezien de mogelijke impact voor burgers met recht op toeslagen. De Eerste Kamer hecht sterk aan het uitvoeren van deze toets voor voorstellen die mogelijk veel doenvermogen bij burgers vereisen (Motie Sent). Niet uitvoeren van deze toets kan tot problemen in de EK leiden.	7/8
Wetgevingstoets J&V	7/8	Gebruikelijke doorlooptijd 4 weken.	14/8
Grondrechtentoets BZK	7/8	Wenselijk in het kader van houdbaarheid box 3 in het kader van EVRM.	n.n.b.
Regeldruktoets ATR	7/8	6 weken is doorgaans haalbaar. Naarmate wij gevolgen zelf beter in beeld hebben, des te sneller de toets wordt afgerond.	28/8
Raad voor de	7/8		n.n.b.

Rechtspraak			
Evaluatieparagraaf uitwerken (3.1 CW)	7/8		7/8
MR-versie in de tas	11/8	Uitvoeringstoets afgerond op 11/9 best case.	11/9
Behandeling MR	21/8	18/9 haalbaar mits op woensdagagenda.	18/9
Advies Raad van State	7/9	30/10 haalbaar mits MR 19/9 gehaald en RvS akkoord is met spoedadvies	30/10
Sturen naar Kamer	15/9	Minimaal 1 week na ontvangst advies, afhankelijk van advies RvS of aanpassingen in wettekst / memorie noodzakelijk zijn.	6/11

Om de impact van het voorstel goed te kunnen inschatten met een uitvoeringstoets, is van groot belang dat de te beoordelen wetgeving een goed beeld geeft van de precieze uitwerking. Gegeven de voorgestelde snelheid van het proces voorzien we als risico dat een toets wordt gestart terwijl het beeld onvoldoende helder is. In dat geval worden een of meer keren vragen teruggelegd bij de wetgever om meer richting te krijgen. Dat is echter niet meer inpasbaar in het tijdspad voor het opstellen van de toets. Daar komt bij dat de capaciteit voor het opstellen van de toets de komende maanden als gevolg van de zomervakantie onder druk staat. Als de uitvoeringstoets onvoldoende voldragen blijkt, ontstaan wezenlijke risico's voor een juiste en tijdige implementatie van het voorstel.

We verwachten dat het voorstel de inzet van circa negenhonderd IV-dagen in het IH-portfolio vergt. De precieze omvang moet blijken uit een uitvoeringstoets en is deels nog afhankelijk van te maken keuzes bij de uitwerking van de wetgeving. Naar verwachting zullen verdringingen in het IH-portfolio optreden. Dit zal andere voorstellen in het Belastingplanpakket en IV-vernieuwingen in het gedrang brengen.

In deze planning lopen onderdelen zoveel mogelijk parallel. Dit is nodig gegeven het krappe tijdspad maar heeft als nadeel dat dit kan leiden tot aanpassingen in het wetsvoorstel die niet worden meegenomen in tegelijkertijd lopende processtappen. Toetsen of adviezen kunnen daardoor onvolledig zijn. Daarnaast zal het krappe tijdsbestek i.c.m. een complex dossier en de vele partijen die het binnen en buiten de Belastingdienst raakt, invloed hebben op de zorgvuldigheid van de uitvoeringstoets. Dit krappe tijdspad kan leiden tot onzekerheid over het eindoordeel in de toets.

Een eventuele ongunstige uitkomst van (bijvoorbeeld) de uitvoeringstoets of advies van de Autoriteit Persoonsgegevens vergt op dat moment de afweging of u het wetsvoorstel wilt agenderen voor de MR.

2. Inhoud van het wetsvoorstel

Omdat deze wetwijziging in box 3 in grote mate samenhangt met wetgeving buiten de fiscaliteit bestaat nog geen volledig beeld van de artikelen die gewijzigd moeten worden. Op dit moment zijn wij samen met collega's van de andere departementen bezig dit in kaart te brengen. De hoofdlijnen hiervan staan hierna beschreven.

A. Wet Inkomstenbelasting 2001

Hierin worden de materiële aanpassingen in de box 3-heffing opgenomen, namelijk:

- De tabel met daarin het forfaitair belastbare percentage in de wet dient te worden aangepast en geactualiseerd.
- Het heffingvrije vermogen in box 3 (art. 5.5) stijgt van € 30.846 naar (ca.) € 100.000. Deze bedragen zijn voor alleenstaanden, voor partners geldt het dubbele. Er dient te worden besloten of het heffingvrije vermogen en de schijfgrenzen worden gebaseerd op bedragen van 2020 of worden afgerond.
- Voor de jaarlijkse aanpassing van het forfaitaire beleggingsrendement worden meer actuele rendementen ingewogen: in plaats van de rendementen over het jaar t-2 worden dit de rendementen in de periode juli t-2 tot en met juni t-1 (artikel 10.6ter).
- Het tarief stijgt structureel van 30% naar 36% (per 2022) om de verhoging van het heffingvrije vermogen te dekken. Het tarief stijgt alleen in 2021 met een extra vier procentpunt naar 40% om de incidentele derving van het actuele inwogen van de rendementen op onroerende zaken, aandelen en obligaties te dekken (artikel 2.13).
- Mogelijk andere artikelen binnen hoofdstuk 5 van de Wet IB 2001.

Bovenstaande wijzigingen kunnen qua maatvoering later nog worden bijgesteld, bijvoorbeeld in de augustusbesluitvorming of per amendement tijdens de behandeling in de Tweede Kamer.

Onderdeel B ziet op het loskoppelen van de vermogenstoetsen voor (o.a.) toeslagen. Belangrijke kanttekening daarbij is dat deze aanpassingen alleen zien op het voorkomen van effecten via de vermogenstoetsen, niet via het verzamelinkomen dat ook verandert als gevolg van de aanpassing van box 3. Dat laatste effect is veel kleiner dan via de vermogenstoetsen maar doet zich wel voor.

B. Vermogenstoetsen in andere regelingen

Andere regelingen (zoals enkele toeslagen en wetten in het zorgdomein zoals de Wlz / Wmo) met een vermogenstoets sluiten in het huidige recht vaak aan bij het heffingvrije vermogen in box 3. Als het heffingvrije vermogen wordt opgehoogd, zijn er in essentie twee opties:

1. Niets doen: dit betekent dat een grotere groep mensen recht op toeslagen en andere (vermogens)afhankelijke tegemoetkomingen krijgt. Budgettaire gevolgen zijn naar schatting € 400 miljoen (voor alleen toeslagen) bij een ophoging van het heffingvrije vermogen tot € 100.000;
2. Aanpassen van de vermogenstoetsen in andere regeling en daarin een bedrag opnemen van circa € 30.000 in plaats van een verwijzing naar het heffingvrije vermogen. Daarbij is het vraag hoe de uitvoering zicht krijgt op de gegevens die nodig zijn om te bepalen of iemand is gerechtigd tot een toeslag of andere regeling. Om dit te regelen denken we nu aan twee alternatieven:
 - a. We nemen een nieuwe aangifteplicht op in een separate wet voor alle inwoners met een vermogen boven circa € 30.000.
 - b. We zorgen ervoor dat belastingplichtigen met een vermogen boven circa € 30.000 standaard een uitnodiging ontvangen om aangifte inkomstenbelasting te doen.

Beide alternatieven vergen wetswijzingen op zowel het vlak van het formele recht als op de beleidsterreinen van de departementen die verantwoordelijk zijn voor aanverwante regelingen (zoals toeslagen en de Wlz). Beide alternatieven kunnen vragen oproepen op het terrein van de proportionaliteit. Er bestaat dus een risico dat de Autoriteit Persoonsgegevens of de Raad van State kritisch zullen zijn over dit aspect van het voorstel.

Onze inschatting is dat optie b de meest kansrijke optie is als het gaat om een vormgeving die in werking kan treden op 1 januari 2021. Concreet houdt deze optie in ieder geval in dat:

- Iedereen die nu al een aangifte inkomstenbelasting invult vanwege de hoogte van zijn/haar box 3-vermogen dit in de toekomst ook blijft doen;
- De definitie van vermogen blijft aansluiten bij rendementsgrondslag uit box 3.

**TERSTOND
TER ADVISERING**

Aan

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

**Directie Algemene Fiscale
Politiek**

Inlichtingen

persoonsgegevens

Datum

26 juni 2020

Notitienummer

2020-0000113517

Auteur

persoonsgegevens

Van

DGFZ

Kopie aan

Bijlagen

1

notitie

Tekenversie Kamerbrief stand van zaken aanpassing box
3

Aanleiding

Vandaag heeft de MR ingestemd met verzending van uw Kamerbrief over box 3. U vindt deze brief in de bijlage bij deze notitie.

Advies

Wij adviseren u om de bijgevoegde versie van de Kamerbrief te ondertekenen en om akkoord te gaan met het vandaag verzenden van de brief naar de Tweede Kamer.

Toelichting

De MR is akkoord met het verzenden van de Kamerbrief na door u voorgestelde aanpassingen.

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

**Directie Algemene Fiscale
Politiek**

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Inlichtingen

persoonsgegevens

Datum
Betreft Stand van zaken aanpassing box 3

Ons kenmerk
2020-0000121324

Geachte voorzitter,

Tijdens een algemeen overleg over de Belastingdienst van 4 maart 2020 en in mijn brief van 24 april 2020 over de box 3-heffing in de jaren 2013-2016¹ heb ik toegezegd uw Kamer nader te informeren over de stand van zaken omtrent de eerder voorgestelde aanpassing van box 3. Met deze brief informeer ik uw Kamer over de stappen die ik voornemens ben te zetten om de vermogensrendementsheffing aan te passen.

De in september 2019 aangekondigde aanpassing van box 3

Op 6 september 2019 heeft mijn ambtsvoorganger de contouren van een aanpassing van box 3 gepresenteerd.² Het ging om een voorgestelde aanpassing om op de kortere termijn belastingplichtigen met vooral of uitsluitend spaargeld tegemoet te komen binnen een forfaitair stelsel. In het voorstel wordt gerekend met de werkelijke verhouding van spaargeld, beleggingen en schulden per belastingplichtige, in plaats van de gemiddelde vermogensmix die nu alleen wordt gedifferentieerd naar omvang van het vermogen. Ieder van deze drie categorieën van vermogensbestanddelen heeft in dit voorstel een eigen forfaitair rendement of debetrente (in geval van schulden). Voor de langere termijn is toegezegd om in het onderzoek naar bouwstenen voor een beter belastingstelsel meer fundamentele beleidsopties uit te werken op terrein van het belasten van vermogen, mede in samenhang met ander vermogen en andere vermogensinkomsten. Deze bouwstenen zijn inmiddels gepubliceerd.

Zoals in de Kamerbrief van mijn ambtsvoorganger al is aangekondigd, is de afgelopen tijd nader bekeken wat de effecten van dit voorstel zouden zijn voor specifieke groepen. Daarnaast hebben ook de reacties uit de samenleving en gesprekken met belanghebbenden gezorgd voor een nauwkeuriger beeld van de effecten en het draagvlak voor de aangekondigde maatregelen. Het voorstel zou weliswaar spaarders tegemoet kunnen komen, maar er zijn andere belastingplichtigen die door dit voorstel zwaarder zouden worden belast. Voor

¹ Kamerstukken II 2019/20, 32140, nr. 69.

² Kamerstukken II 2018/19, 35026, nr. 74.

mensen waarvan het vermogen in box 3 voor een relatief klein deel uit spaargeld bestaat, zou de belastingdruk aanzienlijk stijgen ten opzichte van de huidige situatie. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om relatief kleine beleggers die doorgaans defensief beleggen en daardoor gemiddeld genomen lagere beleggingsrendementen halen.

Directie Algemene Fiscale
Politiek

Ons kenmerk
2020-0000121324

Reacties op het voorstel

Het voorstel van mijn ambtsvoorganger heeft geleid tot veel reacties uit de samenleving, van individuele burgers tot brancheorganisaties en de AFM. Er is brede steun voor het tegemoet komen van spaarders, maar de herverdeling ten nadele van belastingplichtigen die relatief veel overige bezittingen of schulden hebben in box 3 en tegelijkertijd relatief lage werkelijke rendementen behalen, leidt tot kritiek. De kern van die kritiek is dat het forfaitaire beleggingsrendement zoals dat in box 3 wordt bepaald, voor sommige categorieën van overige bezittingen niet haalbaar is en dat dit er toe kan leiden dat kleine beleggers zich gedwongen voelen in zeer risicovolle beleggingen te stappen. Tegemoetkomen aan de nadelige gevolgen voor mensen met laagrenderende bezittingen anders dan spaargeld, leidt onvermijdelijk tot een complexer stelsel dat bovendien gevoeliger wordt voor arbitrage.

Overwegingen van het kabinet ten aanzien van de aanpassing van box 3

Ik realiseer me dat de wens om beter aan te sluiten bij het werkelijke rendement onverminderd leeft. Het belasten van het reële rendement blijft het uiteindelijke doel. Tegelijkertijd moet een stelselwijziging op voldoende draagvlak kunnen rekenen en mag het niet tot onevenwichtigheden leiden. Het kabinet komt ten aanzien van de hervorming van box 3 daarom tot de volgende conclusies:

1. Het voorstel waarvan op 6 september 2019 de contouren zijn gepresenteerd, komt weliswaar tegemoet aan de belangen van alle spaarders, maar benadeelt andere groepen onevenredig en leidt daardoor in deze vorm tot onevenwichtige uitkomsten. Om onevenwichtigheden te voorkomen zijn aanpassingen nodig die het voorstel van mijn ambtsvoorganger complexer en minder robuust maken tegen arbitrage. Ik zal het wetsvoorstel op basis van deze contouren daarom niet in deze vorm aanbieden aan uw Kamer. Dit kabinet zal onderzoeken welke mogelijkheden er op de langere termijn zijn voor een hervorming van het box 3 stelsel, op basis van de opties die in de bouwstenen zijn gepresenteerd, zoals een progressief tarief, een vermogensbelasting en het belasten van het reële rendement. Dit zijn fundamentele wijzigingen in de structuur van het stelsel die meer tijd kosten, omdat de Belastingdienst in de gelegenheid moet worden gesteld om deze wijzigingen door te voeren in de systemen en te implementeren.
2. Om een groot deel van de spaarders en de relatief kleine beleggers toch op korte termijn tegemoet te kunnen komen, wordt daarnaast gekeken naar aanpassingen binnen het huidige stelsel. Ik onderzoek de mogelijkheden hiertoe. Ik streef ernaar om dit op Prinsjesdag in een concreet voorstel aan uw Kamer aan te bieden.

De vermogensrendementsheffing in de jaren 2013-2016

De leden van de Commissie voor Financiën hebben op 7 mei 2020 verzocht om voor het zomerreces de kabinetsreactie te ontvangen op het advies inzake de box 3-heffing voor de jaren 2013-2016 van 9 maart 2020 van de heren prof. mr.

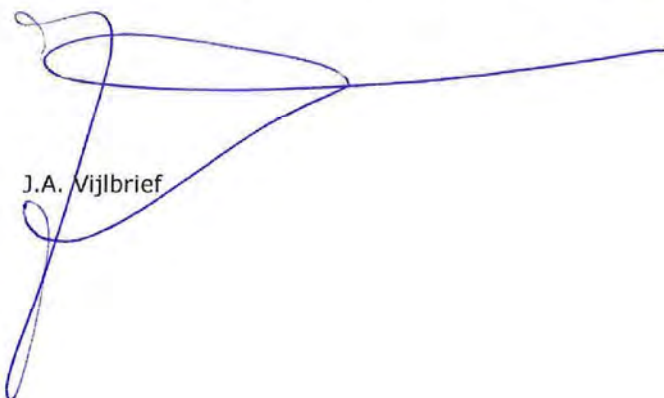
T. Barkhuysen, mr. P.J. van Amersfoort en prof. mr. R.H. Happé (hierna: het deskundigenadvies) en de notitie van het CPB over Rendementen op spaargeld en staatsobligaties 2013-2016 van maart 2020 (hierna: de notitie van het CPB). Mijn voorlopige conclusie op basis van het deskundigenadvies en de notitie van het CPB is – kort gezegd – dat hieruit geen eenduidig beeld naar voren komt of, en zo ja in hoeverre er in de jaren 2013-2016 sprake was van een schending van artikel 1 van het Eerste Protocol (EP) bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en fundamentele vrijheden (EVRM) en welke gevolgen daaraan moeten worden verbonden. Het kabinet kan op basis van alleen deze documenten geen beslissingen nemen. Het is complexe materie, ik vind het daarom belangrijk de uitleg en de gevolgen van de arresten van de Hoge Raad van 14 juni 2019 inzake de box 3-heffing met inachtneming van het deskundigenadvies en de notitie van het CPB nader te bestuderen. In de zomerperiode wordt dit afgerond, zodat ik de kabinetsreactie met Prinsjesdag naar uw Kamer kan sturen.

Directie Algemene Fiscale
Politiek

Ons kenmerk
2020-0000121324

Hoogachtend,

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst,

J.A. Vijlbrief

Ministerie van Financiën

DO 9/7 - 10/5 wux

9/7
beoordelen
Jorga Jorga
van was

TER BESLISSING

Aan

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

TER INFORMATIE

Aan

de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane

Directie Algemene Fiscale
Politiek

Inlichtingen

Persoonsgegevens

Direct contact

persoonsgegevens

notitie

Vervolg uitwerking aanpassing box 3

Aanleiding

Op donderdag 25 juni heeft u met ons gesproken over de aanpassing van box 3. U heeft gevraagd om een nieuwe roadmap waarin de uitvoeringstoets mee kan naar MR van 21 augustus (behandeling BP2021) en gevraagd om advies over een aantal inhoudelijke keuzes in het wetsvoorstel. Hieronder vindt u eerst drie inhoudelijke beslispunten en tot slot de nieuwe roadmap.

Datum

2 juli 2020

Notitienummer

2020-0000123167

Persoonsgegevens

Van

DGFZ

Kopie aan

Beslispunt 1: variant voor formele wetgeving

Wij adviseren u akkoord te gaan met:

Invoering van een extra taak voor de inspecteur bestaande uit het vaststellen van de rendementsgrondslag voor personen die vermoedelijk niet belastingplichtig zijn. De vaststelling vindt plaats voor rendementsgrondslagen vanaf ca. € 30.000 (het huidige heffingvrije vermogen in box 3). Vaststelling van dit vermogen vindt plaats bij beschikking, welke indien mogelijk opgenomen wordt op het aanslagbiljet, en het vermogen wordt doorgeleverd aan afnemers.

- Momenteel worden de vermogensgegevens uitgevraagd in het kader van de vaststelling van het vermogen voor zover deze relevant zijn voor de heffing van box 3.
- Door de ophoging van het heffingvrije vermogen zou een grote groep mensen geen aangifte meer hoeven doen op basis van hun box 3-inkomen.
- Omdat inkomensafhankelijke regelingen aanknopen bij het heffingvrije vermogen zou het ophogen ervan ook tot gevolg hebben dat meer mensen recht krijgen op toeslagen of op hogere toeslagen.
- Om dit laatste te voorkomen is noodzakelijk om inzicht te krijgen in rendementsgrondslagen, ook als mensen vermoedelijk niet belastingplichtig zijn.
- Wij stellen voor om dit inzicht te regelen door de inspecteur (Belastingdienst/blauw) de taak te geven om de rendementsgrondslag bij beschikking vast te stellen voor alle mensen met een rendementsgrondslag van meer dan € 30.845 (cijfers 2020).
- Hiervoor dient de formele vastlegging van de uitvraag, de vaststelling ervan bij beschikking en het doorleveren van dit gegeven aan afnemers te worden aangepast.
- De inspecteur verkrijgt de hiervoor relevante gegevens doordat we de aangifteplicht uitbreiden naar deze groep mensen.
- Per saldo blijft de nieuwe gegevensstroom met deze oplossing grotendeels gelijk aan de huidige gegevensstroom. Hiermee worden

administratieve lasten voor de burger voorkomen en kunnen verschillende uitvoerders over dezelfde gegevens blijven beschikken als momenteel het geval is.

- De wijze waarop deze gegevensvraag wordt vormgegeven, leidt tot een mogelijk risico in de proportionaliteit van de gegevensstroom. Mogelijk besteedt de Autoriteit Persoonsgegevens hier in haar advies nog aandacht aan.
- Op de langere termijn kan verkend worden of het nuttig en nodig is om een zogenoemde basisregistratie vermogen in te richten waar diverse overheidsorganisaties het vermogensgegevens uit kunnen halen. Daarbij is overigens nog te bezien in hoeverre het de Belastingdienst zou moeten zijn die deze basisregistratie zou moeten beheren.
- De in het wetsvoorstel opgenomen oplossing is vanuit deze invalshoek te beschouwen als een tussenoplossing.

Beslispunt 2: alternatieven voor incidentele extra tariefsverhoging 2021

Wij adviseren u akkoord te gaan met:

Het uitwerken van een variant waarin we structureel toegroeien naar een heffingvrij vermogen van € 100.000 in combinatie met een verhoging van het tarief en het actueler inwegaan van beleggingsrendementen.

Om te voorkomen dat dit in het eerste jaar een eenmalige extra tariefsverhoging tot gevolg heeft ter compensatie van de derving als gevolg van het actueler inwegaan, is er ook een alternatief om het heffingvrije vermogen in twee stappen te verhogen, naar € 55.000 in 2021 en € 100.000 in 2022, in combinatie met een structurele verhoging van het tarief naar 36%.

*in, luk
naar
100.000!*

- De tariefsverhoging naar 36% in box 3 levert een opbrengst op van € 700 miljoen en dekt de budgettaire derving van € 620 miljoen die gepaard gaat met de verhoging van het heffingvrije vermogen van ca. € 30.000 naar € 100.000.
- Door met actuelere beleggingsrendementen te werken is bij een heffingvrij vermogen van € 100.000 ook een incidentele derving van € 420 miljoen voorzien voor het jaar 2021. Om deze te dekken zijn er in ieder geval de volgende opties:
 - A. Een eenmalige extra tariefsverhoging naar 40% in 2021. Hiermee kan het heffingvrije vermogen meteen naar € 100.000 worden verhoogd.
 - B. Het stapsgewijs verhogen van het heffingvrije vermogen. In 2021 volgens huidig inzicht naar € 55.000 en in 2022 naar € 100.000. Daarbij is er ook rekening mee gehouden dat de incidentele dekking in 2021 van de actualisering ook iets hoger uitvalt (kost € 470 miljoen). Door in 2021 het heffingvrije vermogen te verhogen naar € 55.000 kan het actueler inwegaan van het beleggingsrendement worden gedekt uit de structurele tariefsverhoging naar 36%. Vanaf 2022 kan het heffingvrije vermogen naar € 100.000 en blijft het tarief op 36%. De daling van het aantal belastingplichtigen is in 2021 dan echter veel beperkter. Het daalt in dat jaar niet van 2,9 miljoen naar 1 miljoen maar er blijven dan 1,9 miljoen belastingplichtigen. Pas in 2022 daalt het aantal belastingplichtigen naar het structurele niveau van 1,1 miljoen
- Tot slot is het mogelijk om het beleggingsrendement niet actueler in te wegen. In dat geval is er geen dekking voor nodig en kunnen het heffingvrije vermogen en het tarief meteen naar € 100.000 resp. 36%. Er zal dan wel een stijging van het beleggingsrendement resulteren van 5,28% in 2020 naar 5,69% in 2021, terwijl de beurskoersen fors zijn gedaald. Door de actualisering daalt het naar 5,11% (voorlopige raming)
- Het geactualiseerde beleggingsrendement is dus een voorlopige raming. Inmiddels is het in te wegen rendement op aandelen bekend, maar de

definitieve rendementen op obligaties en onroerende zaken zijn pas over enkele weken bekend. Er is een neerwaarts risico dat het rendement uitkomt op 5,06% a 5,08%. De stapsgewijze verhoging van het heffingvrije vermogen in 2021 komt dan uit op € 52.500 en het aantal belastingplichtigen in 2021 blijft dan steken op 2 miljoen.

- Macro budgettair gezien komen opties A en B op hetzelfde neer. Voor individuele belastingplichtigen zijn er alleen in 2021 wel verschillen:
 - o A levert voor kleinere vermogens in 2021 een grotere lastenverlichting op dan B.
 - o Er vallen bij A meer belastingplichtigen (kleine vermogens) uit de heffing in 2021 dan bij B. Vanaf 2022 is er geen verschil meer.

Tabel 1. Microbelastingdruk in % van het vermogen op basis van een alleenstaande belastingplichtige

Box 3-vermogen	Basispad 2021	Alternatief 2021 A. HVV € 100.000 beleggingsrendement meer actueel belastingtarief 40%	Alternatief 2021 B. HVV € 55.000 beleggingsrendement meer actueel belastingtarief 36%	Alternatief struc HVV € 100.000 beleggingsrendement meer actueel belastingtarief 36%
60.000	0,28%	0,00%	0,05%	0.00%
250.000	0,96%	0.85%	0,97%	0.95%
500.000	1,15%	1,28%	1,21%	1,15%
1.000.000	1,25%	1,45%	1,34%	1,31%
2.000.000	1,47%	1,74%	1,58%	1,57%

Beslispunt 3: afronden heffingvrij vermogen en schijfgrenzen

Wij adviseren u akkoord te gaan met:

Afgeronde bedragen te gebruiken voor het heffingvrije vermogen en de schijfgrenzen.

Het effect van het substantieel verhogen van het heffingvrije vermogen op de vermogensmix per schijf wordt de komende weken nader onderzocht.

- Het vaststellen van het heffingvrije vermogen en het einde van de eerste schijf op € 100.000 rond en (in het verlengde daarvan) ook het einde van de tweede schijf afronden op € 1 miljoen heeft voordelen ten opzichte van niet afronden:
- Ten eerste zijn in de communicatie over het voorstel afgeronde bedragen duidelijker. Ter illustratie: niet-afgerond zou het einde van de eerste schijf in 2021 naar verwachting € 105.100 worden. De bedragen worden overigens na 2021 wel verder geïndexeerd dus zijn daarna niet meer rond.
- Ten tweede zorgt het afronden van de schijfgrenzen voor een budgettaire meevaller ten opzichte van de eerdere ramingen, van € 80 miljoen structureel. Bij de reeds voorziene verhoging van het belastingtarief is het gedragseffect dan ook volledig gedekt.
- Ten opzichte van niet-afgeronde schijfgrenzen betekent dit voor belastingplichtigen in de schijf tussen € 100.000 en € 1 miljoen € 80 meer belasting. Voor belastingplichtigen met een vermogen van meer dan € 1 miljoen betekent het € 294 meer belasting.
- Voor het grootste deel van de box 3-populatie blijft nog altijd een lastenverlichting over. Het omslagpunt komt in 2021 iets lager te liggen: € 230.000 in plaats van € 250.000. En in 2022 op € 400.000 in plaats van de eerder berekende € 500.000 aan vermogen. Deze bedragen gelden per individu, voor partners ligt het omslagpunt twee keer zo hoog.
- Er zijn circa 55.000 mensen die door de afronding niet meer uit de box 3-heffing vallen. In totaal vallen er door de verhoging naar € 100.000 nog

altijd bijna 1,9 miljoen mensen uit de heffing en resteren er 1,1 miljoen mensen die box 3 verschuldigd zijn.

- Er is voor 2020 een evaluatie toegezegd van de vermogensmix (verhouding tussen spaargeld en beleggingen) in box 3. Een forse verhoging van het heffingvrije vermogen betekent dat opnieuw moet worden gezien hoe de vermogensmix per schijf moet worden bepaald. Dat is nog niet gedaan. Dit nemen wij de komende weken mee in de uitwerking van het wetsvoorstel.
- De schijfgrenzen in de wet IB komen er overigens anders uit te zien dan de hiervoor genoemde bedragen, omdat daarin de grenzen exclusief het heffingvrije vermogen zijn opgenomen. Zie onderstaande tabel.

Tabel 2. Schijfgrenzen

	2020	2021
A. Heffingvrij vermogen	30.846	100.000
B. Bovengrens 1e schijf obv totaal vermogen	103.643	100.000
C. Bovengrens 1e schijf in de wet (B-A)	72.797	-
D. Bovengrens 2e schijf obv totaal vermogen	1.036.418	1.000.000
E. Bovengrens 2e schijf in de wet (D-A)	1.005.572	900.000

Nieuw tijdpad

Onderstaande tabel bevat het tijdpad waarin de Uitvoeringstoets van de Belastingdienst tijdig klaar is om onder de arm mee te nemen naar de MR van 21 augustus (behandeling pakket BP2021).

Wij zullen u direct na uw reces (13 augustus) een update geven van de (lopende) Uitvoeringstoets, zodat u ruim voor de MR van 21 augustus al een beeld heeft van de verwachte uitkomst en haalbaarheid van de deadline. Deze update is onder voorbehoud van eventuele wijzigingen tussen 13 en 21 augustus.

Tabel 3. Roadmap

Processtap	Opmerkingen	Deadline voor MR 21/8
Wetgeving uitwerken	Gaat om de relatief eenvoudige variant van de formele wetgeving, namelijk de aangifteplicht en niet de basisregistratie vermogen.	3-7
Uitvoeringstoets	Op de hand gewogen inschatting is dat het voorstel complex is in de uitvoering, in ieder geval bij invoering per 2021. De uitkomst van de Uitvoeringstoets is daarom cruciaal voor het vervolgtraject. <u>Pakket BP2021 is alleen haalbaar indien Uitvoeringstoets binnen 7 weken is afgerond en onder de arm mee gaat naar de MR van 21/8. Daar is dit tijdpad op gericht.</u> Bij dit voorstel is de kans aanzienlijk op voortschrijdend inzicht tijdens de toets en wisselwerking tussen uitvoering en beleid die leidt tot noodzakelijke aanpassingen om het wetsvoorstel uitvoerbaar te maken. Dit kan leiden tot vertraging.	21/8
Advies Autoriteit Persoonsgegevens	Spoedadvies noodzakelijk gegeven krap tijdpad. RvS neemt wetsvoorstel niet in behandeling zonder advies AP.	14/8 haalbaar als AP instemt met

	De snel uit te werken variant van wetgeving is naar verwachting minder robuust op het vlak van proportionaliteit dan de variant van een basisregistratie vermogen. Het parallel uitwerking van laatstgenoemde variant helpt mogelijk bij de haalbaarheid van dit wetsvoorstel omdat de snelle variant dan tijdelijk is.	spoedadvies
Doenvermogenstoets		7/8
Wetgevingstoets J&V	Gebruikelijke doorlooptijd 4 weken.	31/7
Grondrechtentoets BZK	Wenselijk in het kader van houdbaarheid box 3 in het kader van EVRM.	n.n.b.
Regeldruktoets ATR	6 weken is doorgaans haalbaar, vaak ook korter. Naarmate wij gevolgen zelf beter in beeld hebben, des te sneller de toets wordt afgerond.	14/8
Raad voor de Rechtspraak		10/8
Evaluatieparagraaf uitwerken (3.1 CW)		7/8
MR-versie in de tas	Uitvoeringstoets niet in de tas. Advies AP en toets ATR mogelijk niet in de tas.	11/8
Behandeling MR	Uitvoeringstoets onder de arm mee. Geldt mogelijk ook voor advies AP en toets ATR.	21/8
Advies Raad van State	Loopt mee met pakket BP2021	7/9
Sturen naar Kamer	Loopt mee met pakket BP2021	15/9

Memo 11: kabinetsreactie box 3-stelsel 2013-2016 en toelichting wetsvoorstel box 3 2021

BOX 3 2013-2016

Geen strijdigheid met EVRM

- Op basis van de arresten van de HR en de notitie van het CPB is de conclusie dat de vermogensrendementsheffing in de jaren 2013 tot en met 2016 op stelselniveau niet in strijd is met het EVRM-recht. Dit betekent dat financiële compensatie niet aan de orde is.
- Volgens de Hoge Raad (HR) is de vermogensrendementsheffing op stelselniveau in strijd met het EVRM-recht als het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement lager is dan 1,2%. De parlementair advocaat bevestigt deze overweging.¹
- De HR noemt drie vermogenscategorieën die zonder (veel) risico's zijn: spaarrekeningen, deposito's en Nederlandse staatsobligaties.
- Uit het oordeel van de HR is te concluderen dat pas sprake is van een schending van het EVRM-recht als het gemiddeld haalbare rendement op iedere vermogenscategorie afzonderlijk lager is dan 1,2%. Op het moment dat het gemiddelde rendement van een van de categorieën afzonderlijk boven de 1,2% uitkomt, betekent het dat het in een jaar mogelijk was om een risicovrij rendement van meer dan 1,2% te behalen.
- In de cijfers gepubliceerd door het CPB (zie bijlage) is te zien dat, in de jaren 2013 tot en met 2016, in geen enkel jaar het gemiddeld haalbare rendement op elke vermogenscategorie afzonderlijk lager is dan 1,2%. Tabel 2 in de bijlage laat zien dat de hoogste rendementen op nieuwe termijndeposito's in elk jaar boven de 1,2% lagen.

WETSVOORSTEL BOX 3

Box 3 huidig

- Het box 3-stelsel is per 1 januari 2017 gewijzigd.
- Met deze wijziging is het vaste forfaitaire rendementspercentage van 4% losgelaten en zijn daar twee forfaitaire rendementsklassen voor in de plaats gekomen (sparen en beleggen). Deze percentages worden jaarlijks geactualiseerd aan de hand van werkelijke marktrendementen. Daarnaast zijn drie vermogensschijven met ieder een eigen verdeling tussen sparen en beleggen (vermogensmix) vastgesteld op basis van aangiftegegevens.

Schijf	Box 3-vermogen (€) op peildatum 1 januari	Spaar (0,07%)	Beleggen (5,28%)	Gewogen forfaitair rendement	Effectieve belastingdruk over het vermogen (30% tarief)
Heffingvrij	0 – 30.846				
1	30.846 – 103.643	67%	33%	≈ 1,79%	≈ 0,54%
2	103.643 – 1.036.418	21%	79%	≈ 4,19%	≈ 1,26%
3	1.036.418 – ...	0	100%	= 5,28%	≈ 1,58%

- De combinatie van de vermogensmix en de forfaitaire rendementsklassen zorgt ervoor dat het stelsel vanaf 2017 beter aansluit bij het werkelijke behaalde rendement. De forfaitaire rendementen zijn daarmee niet meer (volledig) gebaseerd op het zonder (veel) risico haalbare rendement. Hiermee zijn de grootste bezwaren tegen het oude stelsel weggenomen. Inmiddels hebben verschillende rechtbanken en gerechtshoven geoordeeld dat het huidige stelsel niet in strijd is met het EVRM-recht.²
- Niettemin ervaren veel belastingplichtigen deze heffing nog altijd als te hoog. Het gaat hier met name om spaarders en kleine beleggers.

¹ Kamerstukken II 2019/20, 32140, nr. 61, bijlage 905679, overweging 3.1.1.

² Zie ter illustratie: Gerechtshof 's-Hertogenbosch 2 juli 2020, nrs. 19/00781 en 19/00782, ECLI:NL:GHSHE:2020:2000.

Box 3 voorstel

- Om een groot deel van de spaarders en de kleine beleggers in de toekomst structureel tegemoet te komen wordt voorgesteld per 1 januari 2021 het heffingvrije vermogen substantieel verhoogd van ca. € 30.000 naar € 100.000. Voor partners wordt het heffingvrije vermogen met ingang van genoemde datum verhoogd van ca. € 60.000 naar € 200.000
- Daarnaast wordt voor de bepaling van de forfaitaire beleggingsrendementen nog dichter aangesloten bij de actualiteit.
- De grens voor vermogenstoetsen voor bijvoorbeeld toeslagen stijgt niet mee met het heffingsvrije vermogen, zodat er voor burgers niets verandert in hun rechten op regelingen met een vermogenstoets.
- Als gevolg van de verhoging van het heffingvrije vermogen daalt het aantal belastingplichtigen dat belasting betaalt over inkomen in box 3 met ongeveer 1,9 miljoen.
- Binnen de kaders van het huidige stelsel is het verhogen van het heffingvrije vermogen de meest geëigende manier om zoveel mogelijk spaarders en de kleine (doorgaans defensieve) beleggers tegemoet te komen. Dit leidt tot een robuuster box 3-stelsel.
- Dekking kan geheel of gedeeltelijk binnen box 3 door een hoger belastingtarief of dekking uit het pakket (ca. 300 miljoen). Het tarief blijft wel vlak: voor alle vermogensschijven in box 3 geldt hetzelfde tarief.
- Bij een tariefsverhoging van 30% naar 36,5% is het vrijwel budgettair neutraal in de structurele situatie in 2022. In 2021 is eenmalig een tarief van 40% nodig om het actualiseren van het beleggingsrendement te financieren. In de structurele situatie betalen mensen met een vermogen tot € 220.000 minder box 3-belasting, daarboven meer. Voor partners ligt het omslagpunt op € 440.000.
- Bij een geringere tariefsverhoging van 33% (eenmalig 37% in 2021) is er een lastenverlichting van ruim € 300 miljoen structureel. Het omslagpunt ligt dan bij een vermogen van € 360.000 (€ 720.000 voor partners). Deze lastenverlichting, van ca. 300 miljoen, zal gedekt moeten worden uit andere maatregelen om het lastenkader te sluiten.
- De verschillen tussen het huidige stelsel en het voorstel zijn hieronder weergegeven:

	HUIDIG	VOORSTEL 2021	VOORSTEL (struc)
Heffingvrij vermogen en start 1e schijf (€)	30.846	100.000	100.000 (+ indexatie)
Start 2e vermogensschijf (€)	103.643	1.000.000	1.000.000 (+indexatie)
Start 3e vermogensschijf (€)	1.036.418	n.v.t.	n.v.t.
Tarief	30%	40% / 37%	36,5% / 33%
Forfaitair spaarrendement	0,07%	0,03%	n.n.b
Forfaitair beleggingsrendement	5,28%	5,07%	n.n.b
Aantal belastingplichtigen (in miljoenen mensen)	3	1,1	1,1

De effectieve belastingdruk van het huidige stelsel en het voorstel zijn hieronder weergegeven:

	HUIDIG	VOORSTEL 2021		VOORSTEL (struc)	
Tarief	30%	40%	37%	36,5%	33%
Vermogen < ca. 30.000	0%	0%	0%	0%	0%
Vermogen ca. 30.000 – 100.000	0,54%	0%	0%	0%	0%
Vermogen ca. 100.000 – 1.000.000	1,26%	1,60%	1,48%	1,46%	1,32%
Vermogen > 1.000.000	1,58%	2,03%	1,88%	1,85%	1,67%

Bijlage Cijfers CPB

Rendement direct opvraagbare spaarrekeningen

Voor spaarrekeningen heeft het CPB drie berekeningswijzen gebruikt: gemiddelde rente, ongewogen gemiddelde rente en hoogste rente gemiddeld over het jaar (zie tabel 1). Over die laatste categorie schrijft het CPB "Om deze rente te behalen, zou een belastingplichtige tijdens een jaar regelmatig van bank moeten wisselen. In 2013 waren bijvoorbeeld rekeningen nodig geweest bij ten minste 6 verschillende banken en had een spaartegoed in de loop van het jaar minimaal 13 keer moeten worden overgemaakt naar een andere rekening. In 2016 lagen deze aantallen lager, dat jaar waren 3 verschillende rekeningen nodig geweest en minimaal 6 overmakingen." Dit is niet redelijk om van een belastingplichtige te verwachten en daarmee valt deze berekeningswijze af.

Het Gerechtshof Den Haag heeft in een uitspraak aangegeven dat de verhouding waarin belastingplichtigen hun financiële vermogen hebben verdeeld over verschillende categorieën niet relevant is. Dit betekent dat het Hof werkt met ongewogen gemiddelde. Ook wij zijn van mening dat de verhouding waarin belastingplichtigen hun financiële vermogen hebben verdeeld over verschillende categorieën niet relevant is en daarom is ervoor gekozen gebruik te maken van de ongewogen gemiddelde rendementen (zie gemarkeerde cijfers in tabel 1).

Tabel 1: Rendement direct opvraagbare spaarrekeningen

	Gemiddelde rente van alle banken gewogen naar tegoeden, gemiddeld over het jaar ¹	Ongewogen gemiddelde rente van alle banken, gemiddeld over het jaar ²	Hoogste rente van verschillende banken, gemiddeld over het jaar ²
%			
Jaar			
2013	1,6	1,7	2,1
2014	1,3	1,4	1,7
2015	1,0	1,1	1,4
2016	0,6	0,6	0,9

Bron: ¹ DNB (link); ² MoneyView; berekeningen door CPB.

Rendement op termijndeposito's

Voor termijndeposito's berekent het CPB een ongewogen gemiddeld rendement en een hoogste rendement. Om het hoogste rendement te behalen, zou een belastingplichtige aan het begin van het jaar de verschillende banken moeten vergelijken en vervolgens eenmalig het tegoed moeten storten op een nieuw termijndeposito bij de hoogste aanbieder. Met de aanname dat belastingplichtigen de hoogst mogelijke rente willen behalen over hun spaarvermogen is het redelijk om van belastingplichtigen te verwachten dat zij banken eenmalig vergelijken en daarom is de keuze gemaakt om bij termijndeposito's wel het gemiddeld hoogste rendement te hanteren. Daarnaast is de keuze gemaakt om aansluiting te zoeken bij het gemiddelde rendement op de drie verschillende looptijden, omdat verschillende andere factoren een rol spelen bij de keuze van een belastingplichtigen voor een bepaalde looptijd (zie gemarkeerde cijfers in tabel 2).

Tabel 2: Hoogste rendement op nieuwe termijndeposito's

	Looptijd 1 jaar, hoogste rente van alle aanbieders	Looptijd 5 jaar, hoogste rente van alle aanbieders	Looptijd 10 jaar, hoogste rente van alle aanbieders	Gemiddelde voor looptijden 1, 5 en 10 jaar, hoogste rente van alle aanbieders
%				
Stortingsmoment				
Eerste week 2013	2,8	3,5	4,2	3,5
Eerste week 2014	2,3	3,1	3,7	3,0
Eerste week 2015	1,9	2,4	3,0	2,4
Eerste week 2016	1,4	1,9	2,2	1,8

Bron: MoneyView; berekeningen door CPB.

Rendement op 10-jaars staatsobligaties

Het CPB heeft onderzoek gedaan naar de rendementen op staatsobligaties met resterende looptijden van 0,5, 4,5 en 9,5 jaar (zie tabel 3). Op staatsobligaties met resterende looptijden van 0,5 en 4,5 jaar was het rendement in de gehele periode (2013-2016) aanzienlijk lager dan het rendement op spaarrekeningen. Dit betekent dat deze staatsobligaties geen aantrekkelijk alternatief zijn voor belastingplichtigen. Alleen voor staatsobligaties met een resterende looptijd van 9,5 jaar was dit anders. Deze staatsobligaties zouden mogelijk wel een alternatief kunnen zijn. Daarom is ervoor gekozen alleen naar de rendementen te kijken van staatsobligaties met een resterende looptijd van 9,5 jaar (zie gemarkeerde cijfers in tabel 3).

Tabel 3: Gemiddeld jaarrendement 10-jaars staatsobligaties tot einde looptijd

	Resterende looptijd 0,5 jaar	Resterende looptijd 4,5 jaar	Resterende looptijd 9,5 jaar (=jongste 10-jarige staatsobligatie)
%			
Aankoopdatum			
15 januari 2013	0,1	0,9	1,7
15 januari 2014	0,3	1,3	2,2
15 januari 2015	-0,1	0,1	0,5
15 januari 2016	-0,4	0,0	0,7

Bron: Datastream.

TER ADVISERING

Aan

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

**Directie Directe
Belastingen**

Inlichtingen

Persoonsgegevens

Datum

3 september 2020

Notitienummer

2020-0000165230

Auteur

Persoonsgegevens

Van

Kopie aan

Bijlagen

2

notitie

MR-formulier box 3-brief 2013-2016

Aanleiding

Op 11 september wordt de Kamerbrief 'Kabinetsreactie Notitie CPB en Advies juridische deskundigen over Box 3 2013-2016' behandeld in de ministerraad. Als bijlagen bij deze notitie ontvangt u het MR-aanbiedingsformulier en de brief.

Advies

Wij adviseren u om het aanbiedingsformulier te ondertekenen.

Kern

- In de kabinetsreactie wordt aangegeven dat in de jaren 2013-2016 geen sprake is van een schending van het EVRM-recht op stelselniveau. Financiële compensatie is daarom niet aan de orde.
- De door de HR geformuleerde rechtsregel (strijdig met het EVRM-recht als het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement lager is dan 1,2%) dient zo geïnterpreteerd te worden dat pas sprake is van een schending als het gemiddeld haalbare rendement op iedere door de HR geformuleerde vermogenscategorie afzonderlijk (spaarrekeningen, deposito's en Nederlandse staatsobligaties) lager is dan 1,2%.
- Op basis van de cijfers gepubliceerd door het CPB is de conclusie dat tot en met 2016 in geen enkel jaar het gemiddeld haalbare rendement op elke vermogenscategorie afzonderlijk lager is dan 1,2%.
- In de kabinetsreactie wordt ter afsluiting aangegeven dat een wetsvoorstel wordt aangeboden aan de TK voor het verhogen van heffingvrije vermogen per 1 januari 2021 ter tegemoetkoming van belastingplichtigen met kleine vermogens.
- Daarnaast wordt aangegeven dat een extern onderzoek naar de mogelijkheden voor een heffing op basis van het werkelijke rendement wordt voorbereid.

TER INFORMATIE

Aan

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

**Directie Directe
Belastingen**

Inlichtingen

Persoonsgegevens

Datum

18 september 2020

Notitienummer

2020-0000174974

Auteur

Persoonsgegevens

Van

Kopie aan

Bijlagen

1

notitie

Memo kabinetsreactie box 3 2013-2016 en Arrest HR 11 september 2020

Aanleiding

Bijgaand nog een nadere notitie over box 3 2013-2016. Aanstaaende maandag 21 september heeft een gesprek met Tweede Kamerleden Lodders en Omtzigt waar dit onderwerp mogelijk ter sprake komt.

Kern

- In het memo wordt aangegeven dat in de jaren 2013 tot en met 2016 de vermogensrendementsheffing niet in strijd is met het EVRM-recht, omdat in elk jaar het zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement boven de 1,2% ligt. Financiële compensatie is daarom niet aan de orde.
- De parlementaire advocaat is van mening dat op grond van de arresten van de Hoge Raad (HR) de Staat verplicht is om vast te stellen of het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement gedurende de jaren 2013 tot en met 2016 lager is dan 1,2%.
- De parlementaire advocaat geeft duidelijk aan dat het aan de wetgever is om dit vast te stellen, maar geeft verder niet aan hoe het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement moet worden vastgesteld.
- In het memo wordt tevens het arrest van de HR van 11 september jl. over de box 3-heffing in de jaren 2014 en 2015 toegelicht.
- De HR verklaart het cassatieberoep van de belastingplichtige niet-ontvankelijk, omdat er niet is voldaan aan een formeel vereiste, namelijk het (tijdig) betalen van griffierecht.
- De HR heeft de zaak hierdoor inhoudelijk niet behandeld.
- De HR heeft met het arrest een definitief oordeel gegeven in deze procedure.
- De belastingplichtige kan zijn bezwaren niet nogmaals aan de HR voorleggen.

Memo kabinetsreactie box 3 2013-2016 en Arrest HR 11 september 2020

Geen strijdigheid met EVRM-recht

- Op basis van de arresten van de Hoge Raad (HR) en de notitie van het CPB is de conclusie dat de vermogensrendementsheffing in de jaren 2013 tot en met 2016 op stelselniveau niet in strijd is met het EVRM-recht. Dit betekent dat financiële compensatie niet aan de orde is.
- Volgens de HR is de vermogensrendementsheffing op stelselniveau in strijd met het EVRM-recht als het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement lager is dan 1,2%.
- De HR noemt drie vermogenscategorieën waarop zonder (veel) risico's rendement viel te behalen: spaarrekeningen, deposito's en Nederlandse staatsobligaties.
- Uit het oordeel van de HR is te concluderen dat pas sprake is van een schending van het EVRM-recht als het gemiddeld haalbare rendement op iedere vermogenscategorie afzonderlijk lager is dan 1,2%.
- Zolang het gemiddelde rendement op één van de categorieën afzonderlijk boven de 1,2% uitkomt, hebben belastingplichtigen namelijk de mogelijkheid om met hun vermogen zonder veel risico een gemiddeld rendement van meer dan 1,2% te behalen.
- Uit de berekeningen van het CPB blijkt dat dit voor elk van de genoemde jaren het geval was. Tabel 3.3 in de notitie van het CPB laat zien dat de hoogste rendementen op nieuwe termijndeposito's in de jaren 2013 tot en met 2016, elk jaar boven de 1,2% lagen.

Tabel 3.3: Hoogste rendement op nieuwe termijndeposito's

	Looptijd 1 jaar, hoogste rente van alle aanbieders	Looptijd 5 jaar, hoogste rente van alle aanbieders	Looptijd 10 jaar, hoogste rente van alle aanbieders	Gemiddelde voor looptijden 1, 5 en 10 jaar, hoogste rente van alle aanbieders
%				
Stortingsmoment				
Eerste week 2013	2,8	3,5	4,2	3,5
Eerste week 2014	2,3	3,1	3,7	3,0
Eerste week 2015	1,9	2,4	3,0	2,4
Eerste week 2016	1,4	1,9	2,2	1,8

Bron: MoneyView; berekeningen door CPB.

- Overigens zou ook in het geval het haalbare rendement in enig jaar wel lager dan 1,2% zou zijn geweest, dit niet automatisch leiden tot de plicht om over te gaan tot financiële compensatie. Op basis van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) kan een aanpassing van de wetgeving ook voldoende herstel bieden zonder dat daarnaast de belastingplichtigen zelf financiële compensatie moet worden geboden.¹ Het box 3-stelsel is per 1 januari 2017 gewijzigd.
- Inmiddels hebben verschillende rechtbanken en gerechtshoven geoordeeld dat het huidige stelsel niet in strijd is met het EVRM-recht.²

De parlementair advocaat³

- De Tweede Kamer heeft in haar vergadering van 1 oktober 2019 op verzoek van de vaste Commissie voor Financiën besloten de parlementair advocaat om advies te vragen naar aanleiding van de arresten van de Hoge Raad van 14 juni 2019 over de vermogensrendementsheffing in box 3.
- De parlementair advocaat schrijft over de arresten van de HR in overweging 1.3.1 het volgende:
"Met betrekking tot de eerste vraag heeft de Hoge Raad vastgesteld dat sprake is van een schending van artikel 1 EP EVRM als het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare

¹ EHRM 29 januari 2002, nrs. 45600/99, (Auerbach t. Nederland)

² Zie ter illustratie: Gerechtshof 's-Hertogenbosch 2 juli 2020, nrs. 19/00781 en 19/00782, ECLI:NL:GHSHE:2020:2000.

³ Kamerstukken II 2019/20, 32140, nr. 61, bijlage 905679.

rendement op een bezitting/investering belegging gedurende de jaren 2013 en 2014 lager is dan 1,2 procent van de marktwaarde aan het begin van het betreffende kalenderjaar.”

EN

”Naar onze mening ligt er op grond van deze arresten een verplichting voor de Staat om vast te stellen of het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement gedurende de jaren 2013 en 2014 lager is dan deze 1,2 procent en zo ja, om deze schending te herstellen.”

- In de toelichting van de parlementaire advocaat op deze overwegingen (zie paragraaf 2 en 3) wordt niet aangegeven hoe het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement moet worden vastgesteld.
- De parlementaire advocaat geeft duidelijk aan dat het aan de wetgever is om dit vast te stellen.
- Zoals hierboven is toegelicht, kan op basis van de arresten van de HR en de notitie van het CPB worden geconcludeerd dat er geen sprake is van een schending van het EVRM-recht, omdat in de jaren 2013 tot en met 2016, ieder jaar een gemiddeld rendement haalbaar was van meer dan 1,2% op één van de door de HR genoemde risicoarme vermogenscategorieën.

Arrest HR 11 september 2020

- Het Gerechtshof Den Haag (Hof) vindt in zijn uitspraak van 18 december 2019 evenals de HR dat indien de vermogensrendementsheffing op stelselniveau in strijd zou zijn met het EVRM-recht de wetgever aan zet is om de strijdigheid op te heffen.
- Het Hof laat de belastingaanslagen en daarmee de box 3-heffing dus in stand en oordeelt niet dat financiële genoegdoening moet volgen voor de belastingplichtige, maar stelt - ten overvloede - voor het jaar 2015 wel een gemiddeld rendement over de drie hierboven genoemde vermogenscategorieën tezamen vast onder de 1,2%.
- Tegen de uitspraak van het Hof is door de belastingplichtige cassatieberoep aangetekend bij de HR.
- Namens de Staatssecretaris is richting de HR aangegeven dat de berekeningswijze niet conform de arresten van de HR is.
- Op 11 september jl. heeft de HR arrest gewezen in deze zaak.
- Het cassatieberoep van de belastingplichtige is door de HR niet-ontvankelijk verklaard, omdat er niet is voldaan aan een formeel vereiste, namelijk het (tijdig) betalen van griffierecht.
- De HR heeft de zaak hierdoor inhoudelijk niet behandeld.
- Voor de belastingplichtige betekent het dat de belastingaanslagen en daarmee de box 3-heffing conform de uitspraak van het Hof in stand blijven.
- De HR heeft met het arrest een definitief oordeel gegeven in deze procedure.
- De belastingplichtige kan zijn bezwaren niet nogmaals aan de HR voorleggen.
- Indien beargumenteerd zou kunnen worden dat de HR met het nemen van zijn beslissing, in strijd met het EVRM-recht heeft gehandeld, kan een procedure worden gestart bij het EHRM.
- In een EHRM-procedure zou de belastingplichtige hier slechts kunnen klagen over de niet-ontvankelijkverklaring van zijn cassatieberoep. Nu de niet-ontvankelijkverklaring door de HR niet strijdig is met het EVRM-recht, zal het EHRM een dergelijke klacht niet in behandeling nemen.
- Het EHRM zal een klacht van de belastingplichtige over de strijdigheid van de box 3-heffing met het EVRM-recht evenmin in behandeling nemen; aan de daarvoor geldende eis dat de HR, als hoogste nationale rechter, zich over de strijdigheid van de box 3-heffing met het EVRM-recht moet hebben uitgelaten is in de betreffende procedure immers niet voldaan.

Andere procedures

- Er liggen bij de HR nog andere procedures waarin de box 3-heffing aan de orde is.
- De berekeningswijze voor de haalbaarheid van 1,2% in het jaar 2015 van Hof Den Haag is in geen enkele andere procedure door een rechtbank of hof toegepast.
- In geen van de HR-procedures over de box 3-heffing speelt de vraag of het gemiddelde rendement van de drie vermogenscategorieën tezamen lager is dan 1,2%.
- Er liggen bij de HR dus geen andere zaken waarin de HR zich over de berekeningswijze zou kunnen uitlaten.

TER BESLISSING

Aan

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

6/10

Directie Algemene Fiscale
Politiek

Inlichtingen

Persoonsgegevens

Datum

1 oktober 2020

Notitienummer

2020-0000184293

Auteur

Persoonsgegevens

Van

Kopie aan

notitie

Kabinetsreactie box 3 verleden

Aanleiding

U heeft, inzake het box 3-verleden, aangegeven de kabinetsreactie box 3 2013-2016 voor het Wetgevingsoverleg Belastingplan 2021 van 26 oktober 2020 aan de Kamer te willen sturen. In deze notitie adviseren wij u over het kabinetsstandpunt omtrent het box-3-verleden en leggen wij u enkele aanpassingen in de kabinetsreactie voor.

Advies

Wij adviseren u vast te houden aan het bestaande kabinetsstandpunt met betrekking tot het box-3-verleden: de vermogensrendementsheffing is in de periode 2013 – 2016 niet in strijd met het EVRM-recht.

Daarnaast adviseren wij u om de aangepaste kabinetsreactie te agenderen voor de MR van 16 oktober 2020.

Toelichting kabinetsreactie

- U heeft aangegeven drie verschillende scenario's te zien met betrekking tot de kabinetsreactie over het verleden van box 3.
 - Vasthouden aan de bestaande lijn in de kabinetsreactie;
 - Afwachten. Eventuele jurisprudentie kan nieuw licht op de zaak werpen;
 - In gesprek gaan. Bezien of met deskundigen nader in gesprek kan worden gegaan over wel of geen financiële compensatie.
- In onze optiek leiden scenario's 1 en 2 tot dezelfde uitkomst: op dit moment is er geen reden om over te gaan tot compensatie, maar een nieuw arrest van de Hoge Raad of uitspraak van het EHRM kan daar wellicht verandering in brengen.
- Scenario 3 betekent een vervolgtraject naar aanleiding van de bestaande adviezen van juridische deskundigen, de parlementair advocaat en het CPB.
 - Omdat deze bestaande adviestrajecten gelijktijdig zijn uitgevoerd kan overwogen worden om deze adviezen, in gesprek met externe deskundigen, in samenhang te bezien. Een dergelijk traject is echter niet op zeer korte termijn realiseerbaar.
 - Daarnaast hebben wij niet de verwachting dat een dergelijk advies genoeg duidelijkheid zal bieden over hoe deze zaak af te ronden.
 - Wij adviseren u daarom vast te houden aan de bestaande lijn in de kabinetsreactie (scenario 1). Met als logisch gevolg dat nieuwe

jurisprudentie – zoals altijd – kan leiden tot nieuwe inzichten (scenario 2).

- Aanvullend wordt in de bijgevoegde kabinetsreactie een toekomstperspectief geschetst aan de hand van de stappen die worden genomen om het einddoel van een vermogensheffing op werkelijk rendement te realiseren en hoe wordt nagedacht over de tussentijdse mogelijkheden van een tegenbewijsregeling voor grote spaarders die het forfaitaire rendement aantoonbaar niet halen.
- U heeft aangegeven de kabinetsreactie voor het wetgevingsoverleg Belastingplan 2021 naar de Tweede Kamer te willen zenden. Dit overleg vindt plaats op 26 oktober. Het herfstreces is van 17 t/m 25 oktober. Wij adviseren u daarom de kabinetsreactie te agenderen voor de MR van 16 oktober 2020. Aan het eind van deze notitie treft u het beoogde tijdpad.

Tijdpad

Processtap	Datum	Opmerking
Aangepaste kabinetsreactie in tas	2 oktober 2020	
Agenderen kabinetsreactie voor MR	9 oktober 2020	Vrijdag en week voorafgaand aan de MR.
Kabinetsreactie in de MR	16 oktober 2020	
Verzending kabinetsreactie aan de TK	16 oktober 2020	Verzending kan direct na de MR.
Herfstreces	17 t/m 26 oktober 2020	
Wetgevingsoverleg Belastingplan 2021	26 oktober 2020	

keet b. g. meke DgFZ/PA
ma-o g. l. ten

Ministerie van Financiën

HEDEN
TER ADVISERING

Aan

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Directie Directe
Belastingen

Inlichtingen

Persoonsgegevens

Datum
8 oktober 2020

Notitienummer
2020-0000196194

Auteur
Persoonsgegevens

Van

Kopie aan

Bijlagen
2

notitie

MR-formulier kabinetsreactie box 3-brief 2013-2016

Aanleiding

Op 16 oktober wordt de Kamerbrief 'Kabinetsreactie box 3 2013-2016' behandeld in de ministerraad. Als bijlagen bij deze notitie ontvangt u het MR-aanbiedingsformulier en de brief.

Advies

Wij adviseren u om het aanbiedingsformulier te ondertekenen.

Kern

- Voorstel is om de kabinetsreactie over box 3 op vrijdag 16 oktober naar de Tweede Kamer te zenden.
- In de kabinetsreactie wordt aangegeven dat in de jaren 2013-2016 geen sprake is van een schending van het EVRM-recht op stelselniveau. Financiële compensatie is daarom niet aan de orde.
- De door de HR geformuleerde rechtsregel (strijdig met het EVRM-recht als het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement lager is dan 1,2%) dient zo geïnterpreteerd te worden dat pas sprake is van een schending als het gemiddeld haalbare rendement op iedere door de HR geformuleerde vermogenscategorie afzonderlijk (spaarrekeningen, deposito's en Nederlandse staatsobligaties) lager is dan 1,2%.
- Op basis van de cijfers gepubliceerd door het CPB is de conclusie dat tot en met 2016 in geen enkel jaar het gemiddeld haalbare rendement op elke vermogenscategorie afzonderlijk lager is dan 1,2%.
- In de kabinetsreactie wordt tevens aangegeven dat het standpunt van belastingplichtigen, die betogen dat sprake is van een schending van het EVRM-recht op het moment dat het gemiddelde rendement van de drie vermogenscategorieën tezamen lager is dan 1,2% niet correct is.
- Tot slot wordt aangegeven welke stappen in het verleden zijn gezet om het stelsel beter te laten aansluiten bij het werkelijke rendement en wordt ingegaan op het voorstel per 2021.
- Ook wordt aangegeven dat een extern onderzoek naar de praktische mogelijkheden voor een heffing naar werkelijk rendement wordt gedaan en dat extern advies wordt gevraagd over een mogelijke tegenbewijsregeling voor spaarders om hen op korte termijn te kunnen ontzien.

TER BESLISSING

Aan

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Directie Directe
Belastingen

Persoonsgegevens

notitie

Reactie op voorstel NOB en toezending Kamer

Datum
5 november 2020

Notitienummer
2020-0000155719

Persoonsgegevens

Van

Kopie aan

Bijlagen
3

Aanleiding

Op 3 juli 2020 heeft de NOB een voorstel gepubliceerd en toegestuurd met daarin een suggestie voor een box 3-stelsel (zie bijlage). De vaste commissie van Financiën heeft op voorstel van het lid Lodders (VVD) gevraagd reactie te geven op dit voorstel en deze reactie te delen met de Kamer.

Beslispunt

We adviseren u akkoord te gaan met de bijgesloten reactie op het voorstel van de NOB en de brief aan de Tweede Kamer waarin de reactie met de leden van de vaste commissie van Financiën wordt gedeeld.

Toelichting

- De NOB reageert op de 10-jaarshorizon die door u is geschetst tijdens het AO Belastingdienst van 23 juni 2020 voor een stelsel naar werkelijk rendement.
- De NOB is van mening dat het huidige stelsel juridisch niet meer houdbaar is en stelt voor om een keuzeregime in te voeren waarmee belastingplichtigen de keuze krijgen tussen het huidige forfaitaire stelsel en een heffing naar werkelijk rendement. Hierdoor ontstaan twee parallelle stelsels.
- Het voorstel van de NOB houdt in essentie in dat alle belastingplichtigen tegenbewijs kunnen indienen ten aanzien van het forfaitaire rendement.
- In de reactie wordt aangegeven dat u de wens om te heffen over het werkelijke rendement deelt en dat dit ook blijkt uit de brief van 16 oktober jl.
- Daarnaast wordt aangegeven dat de termijn van 10 jaar slechts een grove inschatting was en dat u nu voorzichtig optimistisch bent voor wat betreft de praktische haalbaarheid van een stelsel op basis van het werkelijk rendement.
- Hiervoor wordt uw driesporenaanpak beschreven:
 1. Het wetsvoorstel box 3.
 2. Extern onderzoek naar de praktische mogelijkheden voor een heffing die aansluit bij het werkelijke rendement.
 3. Het inwinnen van juridisch advies bij deskundigen over een mogelijke tegenbewijsregeling in box 3.
- Hierbij wordt toegelicht dat ook u geïnteresseerd bent in de mogelijkheden van een tegenbewijsregeling maar wel gericht op belastingplichtigen met vooral of uitsluitend spaargeld.
- Voor de mogelijkheden van een stelsel naar werkelijk rendement wordt onderzoek gedaan en daarbij wordt aangegeven dat gedurende het onderzoek en de uitwerking van een stelsel naar werkelijk rendement de medewerkers van uw Ministerie contact zullen onderhouden met de NOB.

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

**Directie Directe
Belastingen**

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Ons kenmerk
2020-0000153010

Uw brief (kenmerk)
2020Z13640/2020D28869

Bijlagen
1

Datum
Betreft Reactie voorstel NOB

Geachte voorzitter,

De vaste commissie van Financiën heeft op voorstel van het lid Lodders (VVD) gevraagd reactie te geven op het op 3 juli gepubliceerde voorstel van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs over de opinie 'bied belastingplichtigen de optie om op basis van werkelijk rendement te worden belast'.¹ Bijgaand treft u mijn reactie.

Hoogachtend,

de staatssecretaris van Financiën - Fiscaliteit en Belastingdienst,

J.A. Vijlbrief

¹ NOB, 3 juli 2020 (<https://www.nob.net/nob-bied-belastingplichtigen-de-optie-om-opbasis-van-werkelijk-rendement-te-worden-belast>)

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

NOB
Commissie Wetsvoorstellen
Sarphatistraat 500 (de Muiderpoort)
1000 CZ Amsterdam
Nederland

**Directie Directe
Belastingen**

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Inlichtingen
www.minfin.nl

Ons kenmerk
2020-0000215985

Uw brief (kenmerk)

Datum
Betreft Reactie op uw notitie betreffende box 3

Geachte heer/mevrouw,

Op 3 juli 2020 heeft u, de Commissie Wetsvoorstellen, een notitie gepubliceerd over box 3, naar aanleiding van het Algemeen Overleg (AO) over de Belastingdienst van 23 juni 2020. U stelt dat het box 3-stelsel in zijn huidige vorm – een forfaitair stelsel zonder de mogelijkheid van tegenbewijs – juridisch niet meer houdbaar is. U stelt daarom voor om op korte termijn een opt-inregeling in te voeren waarmee belastingplichtigen de keuze krijgen tussen het huidige forfaitaire stelsel en een heffing op basis van het werkelijke rendement.

De wens om te heffen over het werkelijke rendement deel ik van harte. Zoals ik ook in mijn brief van 16 oktober 2020 heb aangegeven is mijn streven, en ook dat van het kabinet, om het forfaitaire stelsel van box 3 zo snel als mogelijk is los te laten en te heffen over het werkelijke rendement.¹ Inmiddels ben ik voorzichtig optimistisch voor wat betreft de praktische haalbaarheid van een stelsel op basis van het werkelijk rendement. De termijn van 10 jaar die ik in het AO van 23 juni 2020 heb genoemd, was slechts een grove inschatting die ziet op de praktische haalbaarheid en niet op wenselijkheid.

Op dit moment volg ik een driesporenaanpak ten aanzien van de toekomst van box 3. Dit is bedoeld om de grootste groep belastingplichtigen in box 3 per 2021 tegemoet te komen en om in kaart te brengen welke verdere (stelsel)wijzigingen mogelijk zijn:

1. Het wetsvoorstel box 3: Per 2021 wordt het heffingvrije vermogen verhoogd naar € 50.000 (€ 100.000 voor partners) om kleine spaarders en beleggers tegemoet te komen.
2. Werkelijk rendement: Op dit moment wordt een extern onderzoek uitgevoerd naar de praktische mogelijkheden voor een heffing die aansluit bij het werkelijke rendement.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/10/16/kamerbrief-kabinetsreactie-box-3-2013-2016>

3. Tegenbewijsregeling: Tevens ben ik ten behoeve van de formatie juridisch advies aan het inwinnen bij deskundigen over een mogelijke tegenbewijsregeling in box 3 gericht op belastingplichtigen met vooral of uitsluitend spaargeld

Directie Directe
Belastingen

Ons kenmerk
2020-0000215985

Heffing over het werkelijke rendement via tegenbewijs of een opt-in

Uw voorstel houdt in essentie in dat belastingplichtigen tegenbewijs kunnen leveren ten aanzien van het rendement in box 3. Wanneer het werkelijke rendement afwijkt van het forfaitaire rendement, zal dat werkelijke rendement in aanmerking worden genomen.

Net als u ben ook ik geïnteresseerd in de mogelijkheden van een tegenbewijsregeling in box 3. Met een tegenbewijsregeling kunnen belastingplichtigen worden tegemoetgekomen. Ik ga daarom juridisch advies inwinnen over de juridische mogelijkheid van een tegenbewijsregeling voor belastingplichtigen met vooral of uitsluitend spaargeld.

Het voorstel wat u heeft gedaan gaat een stap verder, namelijk een tegenbewijsregeling via een opt-in waar alle box 3-belastingplichtigen gebruik van kunnen maken. De wijze waarop uw voorstel is vormgegeven heeft tot gevolg dat zowel voor de materiële wetgeving als voor de uitvoering er twee parallelle box 3-stelsels nodig zullen zijn: het huidige stelsel en een stelsel op basis van het werkelijke rendement. Een heffing over het werkelijke rendement door middel van het door u geschetste voorstel vergt daarom in hoge mate vergelijkbare inspanningen op het gebied van wetgeving en uitvoering als een volledige overgang naar een stelsel op basis van het werkelijke rendement.

Met het externe onderzoek naar de praktische mogelijkheden voor een heffing naar werkelijk rendement tracht ik juist te achterhalen welke praktische mogelijkheden er zijn voor een stelsel naar werkelijk rendement, waarbij het onderzoek vooral gericht is op de aanwezigheid en de verwerking van (digitale) informatie. Voor een moderne en uitvoerbare belastingheffing naar werkelijk rendement is (digitale) informatie namelijk cruciaal. Gedurende het onderzoek en bij het uitwerken van een stelsel naar werkelijk rendement is het mijn streven om met verschillende partijen in gesprek te gaan over de mogelijkheden. De medewerkers van mijn Ministerie zullen hierover ook met uw organisatie contact onderhouden.

Hoogachtend,

de staatssecretaris van Financiën - Fiscaliteit en Belastingdienst,

J.A. Vijlbrief

de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs Commissie Wetsvoorstellen

NOB-notitie inzake box 3: een aanzet tot een snellere aanpassing van box 3 naar een heffing op basis van werkelijk rendement

Inleiding

In het AO¹ d.d. 23 juni jl. voorafgaand aan de kamerbrief² d.d. 26 juni 2020 heeft staatssecretaris Vijlbrief aangegeven, dat het nog tien jaar gaat duren voordat heffing in box 3 kan plaatsvinden op basis van het werkelijke rendement. Dit zou betekenen dat pas in 2030 de wijziging wordt ingevoerd die de Tweede Kamer reeds op 13 november 2019 via de motie -Stoffer³ heeft gevraagd. In dezelfde kamerbrief is aangegeven, dat het voorstel van zijn ambtsvoorganger Snel (d.d. 6 september 2019) wordt ingetrokken. Dit betekent dat tot 2022 sowieso geen wezenlijke veranderingen in het box 3-regime zijn te verwachten. De NOB vindt dat een teleurstellende situatie die geen recht doet aan:

- de belangen van de miljoenen box 3-belastingplichtigen die inmiddels al gedurende een langere periode worden geconfronteerd met een belastingdruk op de inkomsten uit vermogen die ver uitstijgt boven hun werkelijke rendement (in veel gevallen zelfs ruim boven 100%), en
- de oproep van de Hoge Raad in zijn arresten d.d. 14 juni 2019⁴ aan de wetgever om te komen tot een aanpassing van box 3, waarmee de belastingheffing weer gaat aansluiten bij de werkelijke rendementen van de belastingplichtige.

Om de huidige impasse te doorbreken, schetst de NOB in deze notitie op hoofdlijnen een voorstel waarmee box 3 naar haar mening beter aansluit bij de werkelijkheid en een rechtvaardige belastingheffing binnen handbereik ligt. Onderstaand werken wij dit voorstel nader uit. Hierbij hebben wij rekening gehouden met een minimale belasting van de bestaande IT-infrastructuur van de Belastingdienst.

NOB-voorstel: bied belastingplichtigen de optie om op basis van werkelijk rendement te worden belast

De huidige box 3-regeling gaat uit van forfaitaire rendementen, waarbij dat rendement procentueel hoger is naarmate de omvang van het box 3-vermogen hoger is, ongeacht wat het werkelijke rendement is (geweest). De eenvoud voor de Belastingdienst in de uitvoering prevaleert op deze wijze boven het draagkrachtbeginsel en een rechtvaardige belastingheffing.

De Orde stelt nu voor om belastingplichtigen de mogelijkheid te bieden te opteren voor een heffing op basis van het werkelijke rendement. Hierbij is het aan de belastingplichtige om alle relevante informatie te verzamelen en aan te dragen bij de Belastingdienst. Hij zal dus welbewust meer moeite moeten doen, maar krijgt daarvoor een rechtvaardiger belastingheffing terug.

¹ Kenmerk 2020D27110

² Kenmerk 2020-0000121324

³ Kamerstukken II 2019/20, 35302, nr. 60. Zie ook de motie d.d. 2 juli 2020 van Ladders c.s. over beleidsopties voor vermogensrendementsheffing op basis van werkelijk rendement (<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2020Z13214&did=2020D28050>)

⁴ HR 14 juni 2019, 17/05606, ECLI:NL:HR:2019:816

De Commissie Wetsvoorstellen van de NOB reageert gevraagd en ongevraagd op fiscaal relevante (wets)voorstellen (en het voortraject daarvan) vanuit de expertise van haar leden. Belangrijke toetsstenen zijn rechtszekerheid (waaronder terugwerkende kracht), verenigbaarheid met het recht, uitvoerbaarheid, effectiviteit en efficiency, regeldruk en gevolgen voor het investeringsklimaat.

Het bieden van de mogelijkheid om te worden belast over het werkelijke rendement, maakt het box 3-systeem substantieel robuuster uit oogpunt van Europese recht. In het huidige systeem is geen tegenbewijs mogelijk, hetgeen in strijd komt met de proportionaliteitstoets die voortvloeit uit de jurisprudentie van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM). Bij deze toets onderzoekt het EHRM of er een voldoende rechtvaardiging is voor de inbreuk door de (belasting)regeling, kijkend naar het algemeen belang. In het algemeen geldt dat, wanneer een kwestie van algemeen belang op het spel staat, de overheid verplicht is om tijdig en op een passende en consequente wijze te handelen. Het Hof houdt rekening met het gedrag van partijen op het geheel van de procedure, met inbegrip van de door de staat genomen maatregelen. Gelet op het feit dat het huidige kabinet (en haar voorgangers) al meerdere malen heeft aangekondigd te werken aan een systeem van werkelijke-rendementsheffing – hetgeen ook overeenkomt met de wens van een meerderheid van de Tweede Kamer (zie eerdergenoemde moties) – is naar de mening van de Orde met de mededeling van de staatssecretaris dat de introductie van een systeem van werkelijke-rendementsheffing nog 10 jaar vergt, een grens overschreden, waardoor in strijd wordt gekomen met het Europese recht. De Orde is van mening dat deze periode van 10 jaar veel te lang is en de wetgever derhalve verplicht is om op een eerdere termijn alternatieve maatregelen te onderzoeken. Zo die er zijn, zal – met inachtneming van het algemeen belang – de wetgever met zwaarwegende argumenten moeten komen om de inbreuk op artikel 1 van het Eerste Protocol bij het EVRM in stand te laten. Naar de mening van de Orde zijn er aanvaardbare en goede oplossingen die de onrechtvaardigheid kunnen wegnemen gedurende de periode van 10 jaar die de staatssecretaris nodig meent te hebben om een werkelijke-rendementsheffing te kunnen realiseren.

Bij het bieden van een tijdelijke oplossing – waarbij de belastingplichtige via een optionele regeling kan worden belast over het werkelijke rendement – is het essentieel dat aan de volgende randvoorwaarden wordt voldaan:

1. De werkdruk bij de Belastingdienst dient zo min mogelijk toe te nemen als gevolg van de invoering van een optionele regeling. De belastingplichtige zal zelf alle relevante informatie in een standaard *format* digitaal moeten aanreiken (*uploaden*). Het verwerken van informatie die de Belastingdienst eenvoudig kan toetsen (omdat de Belastingdienst via *reNSEIGNERING* op basis van de OECD Common Reporting Standard (CRS)⁵ en de EU-Richtlijn voor Administratieve Samenwerking (DAC) ook beschikt over dezelfde data), zal niet of nauwelijks tot extra werkdruk leiden. Informatie waarbij de Belastingdienst moeilijk/niet aan betrouwbare contra-informatie komt, en die dus moeilijker toetsbaar is, levert ruimte voor de Belastingdienst op om onjuiste en/of onvolledige opgave van het werkelijke inkomen met boetes te bestrijden.
2. De regeling moet bestand zijn tegen '*cherry picking*'. De belastingplichtige die inzake enig jaar ervoor kiest om te opteren voor de werkelijke-rendementsheffing, is voor een langere periode gebonden aan die keus. Daarbij kan gedacht worden aan een termijn van ten minste vijf jaar of tien jaar (en deze keuze zou voorafgaand aan het belastingjaar

⁵ Via de EU-Richtlijn inzake administratieve samenwerking (DAC 2011/16/EU) in Nederland gecodificeerd in de Wet Internationale Bijstandsverlening.

moeten worden gedaan door middel van een verzoek dat bij de Belastingdienst moet worden ingediend).

3. De regeling moet in de bestaande IT-infrastructuur van de Belastingdienst zijn in te passen.

Optionele regeling nader uitgewerkt op detailniveau

Het box 3-vermogen bestaat uit de volgende categorieën vermogensbestanddelen:

1. Banksaldi op betaalrekeningen en spaar- en effectenrekeningen;
2. Alle beursgenoteerde effecten (aandelen, obligaties, opties, *trackers*, etc.);
3. Onroerende zaken; en
4. Overige vermogensbestanddelen.

Ad 1. Banksaldi op betaal- en spaar- en effectenrekeningen

Het werkelijke rendement zal in de regel nihil zijn. Op slechts enkele betaalrekeningen wordt rente vergoed. Via CRS zal dit in beeld zijn. Voor zover informatie hierover thans niet via CRS in beeld is, wordt dat bij het invoeren van de optionele regeling niet anders. Dat euvel heeft het huidige box 3-systeem ook.

De werkelijke rente op spaarrekeningen is af te lezen van de jaaropgave van de financiële instellingen op grond van CRS.

Ad 2. Beursgenoteerde effecten (aandelen, obligaties, opties, *trackers*, etc.)

Het werkelijke rendement is af te lezen van de jaaropgave van de financiële instellingen op grond van CRS. Kostenaf trek zou in beginsel op basis van werkelijke cijfers kunnen plaatsvinden maar evenzeer is het omwille van de eenvoud en, gelet op het tijdelijke karakter, denkbaar om de kostenaf trek forfaitair te bepalen (meer eenvoud voor alle betrokken partijen). Als richtsnoer kan hierbij het door de AFM in de brief d.d. 11 maart 2020⁶ genoemde percentage van “ruim” 1,0% worden gehanteerd.

Ad 3. Onroerende zaken

Dit betreft een lastige categorie die uiteenloopt van op de vastgoedmarkt tegen commerciële huurprijzen verhuurde onroerende zaken tot de tweede woning die voor eigen gebruik wordt aangehouden en geen huurinkomsten oplevert. Ook kan een onroerende zaak leegstaan, waardoor evenmin inkomsten worden genoten. Voorts is de kostenaf trek lastig uit te voeren, waarbij onder meer kan worden gedacht aan de discussie over onderhoud versus verbetering. De vraag is derhalve hoe met deze categorie vermogensbestanddelen om te gaan.

De Orde stelt voor om ook voor de onroerende zaken als uitgangspunt het optionele systeem te laten gelden, dus heffing op basis van het werkelijke rendement. Dit betreft dan niet alleen de jaarlijkse huurinkomsten maar ook de toekomstige waardeinstijgingen en -dalingen. De Orde ziet fundamenteel geen goede reden om onroerende zaken anders te belasten dan de overige vermogensbestanddelen.

Desalniettemin heeft de Orde er ook begrip voor dat onroerende zaken lastige problemen oproepen in de uitvoerings sfeer (zie hiervóór), onder meer in relatie tot de voorgevulde

⁶ Kenmerk: JiBn-20011207

aangifte (VIA) en het ontbreken van contra-informatie. Als second best-oplossing stelt de Orde daarom voor om voor onroerende zaken, net als nu in box 3, op forfaitaire wijze te belasten, in de vorm van een bepaald percentage van de WOZ-waarde, eventueel gecorrigeerd met een leegwaarderatio, als een bevrijdende heffing.

Een ander probleem dat zich voordoet bij inkomsten uit onroerende zaken, is dat de Belastingdienst nog niet beschikt over geautomatiseerde digitale aanlevering van de inkomsten, zoals dat bij spaar- en banktegoeden en effecten wel het geval is. Dit zal in de nabije toekomst echter veranderen. De Europese Commissie werkt thans aan een voorstel voor een richtlijn ("DAC7") die binnenkort wordt gepubliceerd⁷. Digitale platforms worden hierbij verplicht om de inkomsten die worden genoten via het platform, te rapporteren aan de Belastingdienst. Dit zal voor alle EU-lidstaten gelden en deze informatie zal tussen de lidstaten automatisch worden uitgewisseld. Naar de Orde begrijpt zullen onder meer inkomsten uit onroerende zaken hieronder vallen en geldt deze verplichting voor alle platforms, ongeacht bijvoorbeeld hun omzet. Indien snel politieke overeenstemming tussen de lidstaten wordt bereikt, kan deze aanlevering en uitwisseling van informatie snel worden gerealiseerd. Ook heeft Nederland de mogelijkheid om, daar waar de richtlijn niet voorziet in informatie-aanlevering (bijvoorbeeld indien verhuur niet via een digitaal platform plaatsvindt), de rapportageverplichting op dat punt uit te breiden. De Orde meent dat DAC7 een impuls kan geven aan het realiseren van een belastingheffing in box 3 op basis van het werkelijke rendement, omdat het kan voorzien in stukjes van de informatiepuzzel die thans ontbreken.

Ad 4. Overige vermogensbestanddelen

Hetgeen hiervóór is gezegd met betrekking tot de onroerende zaken geldt evenzeer voor de overige vermogensbestanddelen. Die loopt uiteen van levensverzekeringsproducten tot de familieleningen. Ook met betrekking tot deze restcategorie rijst dus eveneens de vraag hoe daarmee om te gaan.

Net als met betrekking tot de onroerende zaken ziet de Orde ook met betrekking tot deze categorie geen fundamenteel verschil met de spaarrekeningen en effecten. In beginsel meent de Orde daarom dat ook deze overige vermogensbestanddelen moeten worden belast naar het werkelijke rendement. Maar ook nu sluit de Orde haar ogen niet voor de uitvoeringsproblemen en stelt daarom, net als met betrekking tot de onroerende zaken (zie hiervóór), als second best-oplossing voor een heffing op basis van een forfaitair rendement, als bevrijdende heffing, min of meer op dezelfde wijze als thans.

Inpasbaarheid in IT-infrastructuur Belastingdienst

Om de bestaande IT-infrastructuur van het belastingaangifte en aanslagsysteem minimaal te belasten, kan worden gedacht aan de volgende opzet:

⁷ Nederland ontvangt nu reeds informatie uit andere lidstaten mbt eigendom en inkomsten uit onroerende zaken op grond van een eerdere versie van Richtlijn 2011/16/EU (DAC1). Zie art. 6b(e) WIB. Deze informatie-uitwisseling is beperkt omdat de Belastingdienst dan wel over de betreffende gegevens moet beschikken. Dat zou – voor zover niet bestreken door DAC7 - gerealiseerd kunnen worden door een nationale renseigneringsverplichting in te voeren (zie art. 10.8 Wet IB 2001 jo. art. 22 Uitv. Besl. IB). M.b.t. eigenwoningschulden bestaat er al een dergelijke verplichting.

1. In het huidige aangiftesysteem worden de volgende vragen toegevoegd:
 - a. Heeft u een verzoek ingediend om te worden belast over het werkelijke rendement op box 3-vermogen?
 - b. Zo ja, vul hier het bedrag van het werkelijk genoten inkomen in.
2. In een losstaande *on-line*-module moet de belastingplichtige vervolgens alle relevante informatie en specificaties verstrekken. Deze module kan net als de VIA voorzien zijn van informatie die al bekend is bij de Belastingdienst en door de ketenpartners via CRS en DAC7 is aangeleverd.

Gedragseffecten

De huidige regeling van heffing op basis van het forfaitaire rendement in box 3 leidt tot ongewenste gedragseffecten:

- Vermogende particulieren brengen hun risicomijdende beleggingen onder in box 2 en realiseren op die manier een heffing over het werkelijke rendement. Dit leidt tot een extra vennootschapsbelastingaangifte die de Belastingdienst moet beoordelen en legt derhalve beslag op de kostbare capaciteit van de Belastingdienst.
- Dga's stellen winstuitkeringen vanuit hun BV uit om daarmee de belastingheffing over het werkelijke rendement in box 2 te behouden en niet te worden onderworpen aan de forfaitaire rendementsheffing van box 3. Veel dga's beschikken niet over een oudedagsvoorziening (pensioen en/of lijfrenten) – die te zijner tijd in box 1 wordt belast – en zijn daarom afhankelijk van de spaargelden in de BV die om deze reden veelal niet risicovol worden belegd. De optionele regeling kan ertoe leiden dat dga's overgaan tot dividenduitkering, indien het tarief in box 3 lager is dan het gecombineerde Vpb / box 2-tarief.

Tot slot: Heffingsvrij vermogen - een aandachtspunt voor de oudedagsvoorziening

Er zijn vele belastingplichtigen die in privé hebben gespaard en/of belegd, en beschouwen dit als hun oudedagsvoorziening. Denk hierbij vooral aan niet-werknemers die geen pensioen bij een werkgever hebben opgebouwd. Zij hebben in de regel niet of nauwelijks via box 1 voor de oude dag gespaard. Wie na het bereiken van de AOW-leeftijd een laag of geen pensioen of andere gefaciliteerde oudedagsvoorziening heeft, is derhalve aangewezen op zijn in privé (in box 3) opgebouwde vermogen. Uit oogpunt van het draagkrachtbeginsel is het naar de mening van de Orde daarom noodzakelijk dat deze groep een verhoogd heffingsvrij vermogen in box 3 krijgt. Met deze oplossing wint box 3 ook op dit punt aan rechtvaardigheid en zal dit tot meer draagvlak voor de box 3-heffing leiden bij de belastingbetaler.

Amsterdam, 3 juli 2020

Commissie Wetsvoorstellen van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Commissie Financiën
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

**Directie Directe
Belastingen**

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Ons kenmerk
2020-0000206430

Uw brief (kenmerk)
2020Z12488/2020D28470

Datum 18 december 2020
Betreft Afschrift brandbrief aan staatssecretaris van Financiën
m.b.t. box 3-beleid

Geachte voorzitter,

Op 28 juni 2020 heeft uw commissie een brief van de heer V.V. ontvangen getiteld "Afschrift brandbrief aan staatssecretaris van Financiën m.b.t. box 3-beleid". U heeft namens uw commissie te kennen gegeven graag een reactie op deze brief te ontvangen. Allereerst bied ik uw Kamer mijn excuses voor de late reactie op uw verzoek aan.

In zijn brief gaat de heer V.V. in op een aantal verschillende bezwaren die hij heeft ten aanzien van het oude box 3-stelsel (tot 2017), het huidige box 3-stelsel (vanaf 2017), de door mijn ambtsvoorganger geschetste contouren van een ander box 3-stelsel en het onlangs door uw Kamer aanvaarde wetsvoorstel Wet aanpassing box 3. Voor wat betreft het oude box 3-stelsel pleit de heer V.V. in deze brief voor financiële compensatie over de jaren 2013-2016 naar aanleiding van de arresten van de Hoge Raad van 14 juni 2019.¹ Daarnaast pleit hij ook voor financiële compensatie over de jaren na 2017 en voor de introductie van een stelsel naar werkelijk rendement. Dit is naar zijn mening nodig omdat de box 3-heffing, met name sinds 2013, bijzonder nadelig is voor 'grote spaarders'. Zij betalen volgens hem onevenredig veel belasting. Op al deze onderdelen zal ik in het vervolg van deze brief een reactie geven.

Het oude box 3-stelsel (tot en met 2016)

De heer V.V. is van mening dat hij vanaf 2013 tot heden te veel box 3-belasting heeft moeten betalen omdat het forfaitaire rendement hoger is dan het door hem daadwerkelijk behaalde rendement. Vóór 2017 bedroeg het vaste forfaitaire rendement 4%. In de arresten van de Hoge Raad omtrent de box 3-heffing in de jaren 2013 en 2014 is aangegeven in welk geval sprake zou zijn van een schending van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en fundamentele vrijheden (EVRM) op stelselniveau. De Hoge Raad heeft echter niet vastgesteld dat er sprake is van een dergelijke schending. Of daadwerkelijk sprake is van een schending van het EVRM-recht hangt, volgens de Hoge Raad, af van het feit of het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement in deze jaren lager was dan 1,2%. Er is door het Centraal Planbureau (CPB) in lijn

¹ HR 14 juni 2019, ECLI:NL:HR:2019:816; HR 14 juni 2019, ECLI:NL:HR:2019:911; HR 14 juni 2019, ECLI:NL:HR:2019:912; HR 14 juni 2019, ECLI:NL:HR:2019:817; HR 14 juni 2019, ECLI:NL:HR:2019:948 en HR 14 juni 2019, ECLI:NL:HR:2019:949.

met de arresten van de Hoge Raad onderzoek gedaan naar de rendementen in de jaren 2013 tot en met 2016 op drie categorieën van sparen en beleggen, namelijk: direct opneembare spaarrekeningen, termijndeposito's (met looptijden van 1 jaar, 5 jaar en 10 jaar) en Nederlandse staatsobligaties. Ook is advies ingewonnen bij drie juridische deskundigen over de vraag welke maatregelen de Nederlandse Staat op basis van het Europees recht moet nemen, indien een schending op stelselniveau van het EVRM-recht is vastgesteld. Op 24 april 2020 heb ik uw Kamer per brief² geïnformeerd over het ontvangen advies van drie juridische deskundigen³ en de notitie van het CPB.⁴ De heer V.V. is van mening dat er belasting is geheven over een rendement dat voor hem niet haalbaar zou zijn zonder hoge risico's te lopen. Zoals ik in mijn brief van 16 oktober 2020 heb aangegeven, kom ik op basis van de tot nu toe gewezen jurisprudentie en de notitie van het CPB tot de conclusie dat de vermogensrendementsheffing in de jaren 2013 tot en met 2016 niet in strijd is met het EVRM-recht.⁵ Financiële compensatie is daarom nu niet aan de orde.

Directie Directe
Belastingen

Ons kenmerk
2020-0000206430

Het huidige stelsel

De heer V.V. geeft aan dat hij, omdat hij alleen over spaartegoeden beschikt en generlei beleggingen aanhoudt, onevenredig veel belasting betaalt. Zoals met uw Kamer gewisseld, is met ingang van 2017 het vaste forfaitaire rendement van 4% losgelaten. Hier zijn twee forfaitaire rendementsklassen voor in de plaats gekomen (sparen en beleggen). Deze percentages worden jaarlijks geactualiseerd aan de hand van werkelijke marktrendementen. Daarnaast zijn drie vermogensschijven met ieder een eigen verdeling tussen sparen en beleggen (vermogensmix) vastgesteld op basis van aangiftegegevens. De combinatie van de vermogensmix en de twee forfaitaire rendementsklassen zorgt ervoor dat het stelsel vanaf 2017 beter aansluit bij het gemiddelde werkelijke rendement. Inmiddels hebben verschillende rechtbanken en gerechtshoven geoordeeld dat het huidige stelsel niet in strijd is met het EVRM-recht.⁶ Financiële compensatie over deze jaren waar de heer V.V. voor pleit, is daarmee niet aan de orde. De omstandigheid dat het werkelijk behaalde rendement van individuele belastingplichtigen in een bepaald belastingjaar of over meerdere jaren niet gelijk is aan het forfaitair vastgestelde rendement doet daar niet aan af. Het werkelijk behaalde rendement kan namelijk zowel in positieve als negatieve zin afwijken.

De contourenschets van 6 september 2019 voor een nieuw box 3-stelsel

Voorts stelt de heer V.V. in zijn brief dat mijn ambtsvoorganger vorig jaar een toezegging heeft gedaan dat spaartegoeden tot € 450.000 van de belastingheffing in box 3 zullen worden vrijgesteld om grote spaarders niet langer – in de bewoordingen van de heer V.V. – te zwaar te belasten. Dit betrof echter geen toezegging maar een contourenschets voor een voorstel, waarbij niet het vermogen zou zijn vrijgesteld maar de eerste € 400 van het inkomen uit het vermogen onbelast zou zijn. Naar aanleiding van de brede discussie over dit voorstel bleek echter dat voor mensen waarvan het vermogen in box 3 voor een relatief klein deel uit spaargeld bestaat, de belastingdruk aanzienlijk zou stijgen ten opzichte van de huidige situatie. Dit voorstel heeft dan ook geleid tot veel reacties uit de samenleving, van individuele burgers tot brancheorganisaties en de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Er is brede steun voor het tegemoet

² Kamerstukken II 2019/20, 32140, nr. 69.

³ Kamerstukken II 2019/20, 32140, nr. 69, bijlage 931928.

⁴ Kamerstukken II 2019/20, 32140, nr. 69, bijlage 931927.

⁵ Kamerstukken II 2019/20, 32140, nr. 74.

⁶ Zie ter illustratie: Gerechtshof 's-Hertogenbosch 2 juli 2020, nrs. 19/00781 en 19/00782, ECLI:NL:GHSHE:2020:2000.

komen van spaarders, maar de herverdeling ten nadele van belastingplichtigen die relatief veel overige bezittingen of schulden hebben in box 3 en tegelijkertijd relatief lage werkelijke rendementen behalen, leidde tot aanzienlijke kritiek. Daarbij gaf de AFM bijvoorbeeld aan dat dit voorstel beleggers zou kunnen aanzetten tot risicovoller beleggen.⁷ Om deze redenen ging het voorstel in deze vorm niet door. De heer V.V. geeft in zijn brief aan dat hij het niet eens is met het besluit om het voorstel uit de contourenschets van mijn ambtsvoorganger niet uit te werken. Met name omdat hij hierdoor geen vrijstelling van € 450.000 kan krijgen. Het kabinet heeft er echter voor gekozen om, binnen de kaders van het huidige stelsel, een zo groot mogelijk deel van de spaarders en de relatief kleine beleggers op korte termijn tegemoet te komen. Daartoe is het voorstel *Wet aanpassing box 3* op Prinsjesdag aangeboden en op 12 november 2020 door uw Kamer aangenomen.

Directie Directe
Belastingen

Ons kenmerk
2020-0000206430

Wet aanpassing box 3

Het wetsvoorstel aanpassing box 3 zorgt ervoor dat het heffingvrije vermogen per belastingplichtige wordt verhoogd naar € 50.000. Het hogere heffingvrije vermogen hangt samen met het opnieuw vaststellen van de schijfgrenzen en een tariefsverhoging. De combinatie hiervan leidt tot een lastenverlichting voor het grootste deel van de huidige groep belastingplichtigen in box 3. Als gevolg van dit voorstel zullen alleen belastingplichtigen met een vermogen van meer dan € 220.000 te maken krijgen met een lastenverzwaring (€ 440.000 voor partners). Uit de memorie van toelichting⁸ blijkt dat het effect van de lastenverzwaring op de belastingdruk van een individuele belastingplichtige kan oplopen tot maximaal 0,0569%-punt van het vermogen. Ik ben daarom van mening dat het huidige voorstel ten opzichte van het voorstel dat in de contourenschets van mijn ambtsvoorganger is gedaan een evenwichtiger voorstel is voor het tegemoet komen van spaarders, zonder dat er een grote onevenwichtige herverdeling tussen bepaalde groepen belastingplichtigen plaatsvindt. In de stelling dat 'grote spaarders' onevenredig hard worden getroffen kan ik me dan ook niet vinden.

Nieuw stelsel op basis van werkelijk rendement.

Ik heb te kennen gegeven – net als de heer V.V. – een voorstander te zijn van een nieuw box 3-stelsel op basis van werkelijk rendement. Daarom wordt er op dit moment onderzoek gedaan naar de praktische mogelijkheden voor een vermogensrendementsheffing op basis van werkelijk rendement. De resultaten van dit onderzoek worden in het voorjaar van 2021 aan uw Kamer gezonden.

Daarnaast heeft de heer V.V. in zijn brief de wens geuit om ook bewijsmateriaal van de belastingplichtige wettelijk te accepteren, namelijk stukken waaruit blijkt dat het werkelijke rendement lager is dan het forfaitaire rendement. In het huidige stelsel van box 3 bestaat geen mogelijkheid om over het werkelijke rendement te heffen en kunnen dergelijke stukken daarom ook niet door de Belastingdienst in behandeling worden genomen bij het opleggen van de aanslag. Dat zou wel mogelijk zijn als in het stelsel een tegenbewijsregeling wordt geïntroduceerd. Naar aanleiding van onder andere vragen van het kamerlid Lodders⁹ heb ik in mijn brief van 16 oktober 2020¹⁰ aangegeven ten behoeve van de formatie juridisch advies in te winnen bij deskundigen over de juridische mogelijkheden voor een tegenbewijsregeling in box 3 gericht op belastingplichtigen met vooral of uitsluitend spaargeld.

⁷ <https://www.afm.nl/nl-nl/nieuws/2020/mrt/vermogensrendementsheffing-reactie>.

⁸ Kamerstukken II 2020/21, 35577 nr. 3, p. 9.

⁹ Kamerstukken II, 2019/2020, 35302, nr. 17.

¹⁰ Kamerstukken II, 2019/20, 32140, nr. 74.

Ik vertrouw erop dat ik met bovenstaande uiteenzetting uw commissie voldoende heb geïnformeerd. Een afschrift van deze brief is ook aan de heer V.V. gestuurd.

**Directie Directe
Belastingen**

Hoogachtend,
de staatssecretaris van Financiën - Fiscaliteit en Belastingdienst

Ons kenmerk
2020-0000206430

J.A. Vijlbrief

TER INFORMATIE

Aan

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Directoraat-Generaal
Belastingdienst

Persoonsgegevens

Datum

6 april 2021

Notitienummer

2021-0000070638

Persoonsgegevens

Van

FJZ

Bijlagen

2

notitie

Conclusie A-G Wattel en reactie daarop van team
cassatie

Aanleiding

Advocaat-Generaal (A-G) Wattel heeft op 25 maart 2021 conclusie genomen in een zaak over de box 3-heffing in 2016 en 2017. Hij acht de box 3-heffing in strijd met het discriminatieverbod. Op de site van de Hoge Raad (HR) is over de conclusie een persbericht verschenen (zie bijlage 1). Er is door team cassatie op de conclusie gereageerd (zie bijlage 2).

Kern

- De conclusie van de A-G is een advies aan de HR.
- De A-G adviseert de HR om de box 3-heffing onverenigbaar te verklaren met het discriminatieverbod.
- Maar hij vindt ook dat de HR niet moet ingrijpen door rechtsherstel te bieden en het voortsnog aan de wetgever moet overlaten om de discriminatie op te heffen.
- Daarom laat de A-G de aanslagen inkomstenbelasting in stand.
- Het wachten is nu op het arrest van de HR. Het is nog niet bekend wanneer dat wordt gewezen.
- Mocht de HR – in navolging van het advies van de A-G – oordelen dat de box 3-heffing onverenigbaar is met het discriminatieverbod en de wetgever opdracht geven om de stelselmatige discriminatie op te heffen dan heeft dat geen gevolgen voor de onderhavige aanslagen inkomstenbelasting.
- Wel zal de wetgever dan analyseren welke juridische aanpassingen nodig zijn. De verwachting is dat in voorkomend geval op dit punt politieke druk volgt.
- Er is door het team cassatie (namens u) richting de HR op de conclusie gereageerd (zie bijlage 2).

Toelichting

De onderhavige zaak

- Bij het gerechtshof was onder meer in geschil of de box 3-heffing strijdig is met artikel 1 EP EVRM en met het discriminatieverbod (hierna ook: gelijkheidsbeginsel).
- De AG concludeert dat de box 3-heffing vanaf 2017 alle belastingplichtigen belast op basis van gemiddelde vermogenssamenstelling en gemiddeld rendement. Hierdoor betalen belastingplichtigen met ondergemiddeld rendement voor degenen met bovengemiddeld rendement.

- Volgens de AG is de spreiding van behaalde rendementen door belastingplichtigen dusdanig groot dat relevant verschillende gevallen over één kam worden geschoren, waardoor de box 3-heffing strijdig is met het gelijkheidsbeginsel.
- Voor 2017 had de AG de vraag over schending van het discriminatieverbod overigens niet hoeven te beantwoorden. Het antwoord op de vraag moet de HR namelijk geven in de procedures die zijn geselecteerd in de procedure massaal bezwaar box 3 2017. Dat vindt de A-G overigens zelf ook, blijkens een andere conclusie van zijn hand van 25 maart 2021. De onderhavige procedure is niet een van de geselecteerde procedures massaal bezwaar box 3 2017.
- Mocht de HR in navolging van de A-G oordelen dat de box 3-heffing 2016 en 2017 onverenigbaar is met het discriminatieverbod, dan adviseert de A-G de HR om de wetgever opdracht te geven om de stelselmatige discriminatie op te heffen.
- Omdat de A-G vindt dat de wetgever de discriminatie in de wetgeving moet oplossen, laat hij de in geschil zijnde aanslagen inkomstenbelasting in stand.
- Wij hebben richting de HR gereageerd op de conclusie.

Korte inhoud van onze reactie

- De A-G lijkt voorbij te gaan aan een eerder arrest van de HR uit 2013 (het BOR-arrest) over het gelijkheidsbeginsel.
- Uit dit arrest volgt dat ook voor schending van het gelijkheidsbeginsel geldt dat de wetgever bij de totstandkoming van de wetgeving een ruime beoordelingsvrijheid had.
- Anders dan waar de A-G van uitgaat, kan ons inziens niet gezegd worden dat voor de keuzes van de wetgever bij de totstandkoming van box 3 2017 elke redelijke grond ontbreekt.
- Door verschillende rechtbanken en een gerechtshof is overigens reeds geoordeeld dat box 3 2017 niet strijdig is met het gelijkheidsbeginsel.

Advies aan Hoge Raad: de vermogensrendementsheffing van box 3 (2016 en 2017) is in strijd met het discriminatieverbod

29 maart 2021

De spreiding van individuele vermogensrendementen rond het gemiddelde waarnaar box 3 iedereen aanslaat is zó groot, dat box 3 stelselmatig onderrenderenden fiscaal discrimineert om stelselmatig een fiscaal privilege voor overrenderenden te financieren. Box 3 is daarom onverenigbaar met het ook de wetgever bindende discriminatieverbod. Dat adviseert advocaat-generaal (AG) Wattel de Hoge Raad in zijn conclusie.

De zaak

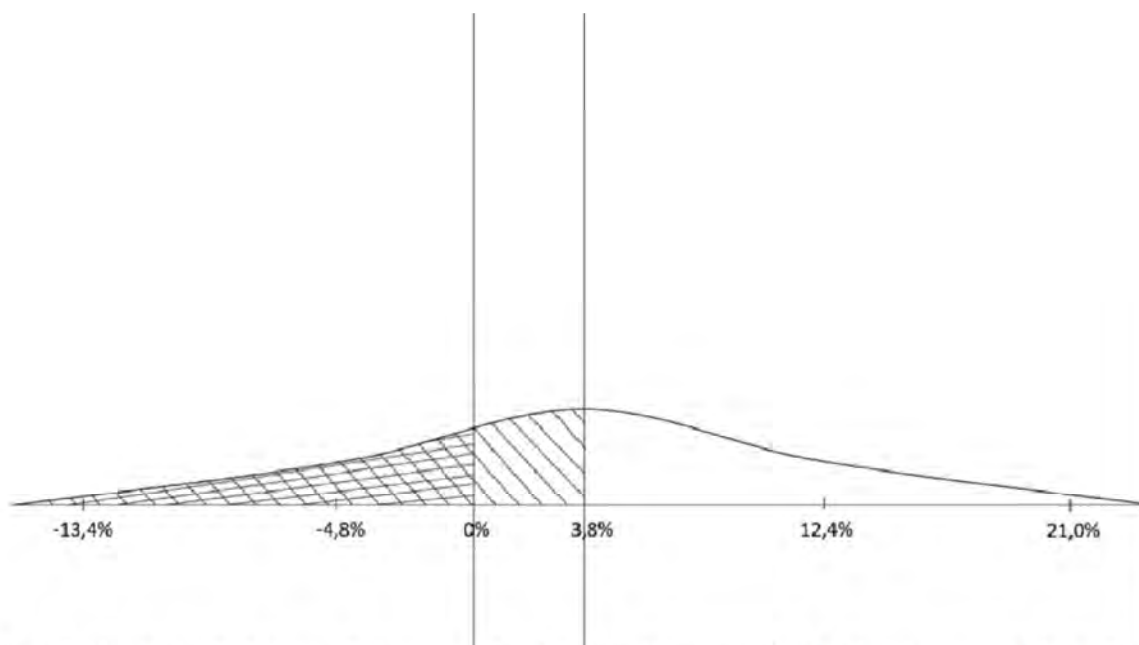
Een AOW-gerechtigde met geen ander inkomen dan AOW, maar wel enig spaargeld (ruim 2 ton, waarvan circa € 160.000 belast in box 3), maakt bezwaar tegen haar aanslagen inkomstenbelasting 2016 en 2017 omdat het effectieve box 3-tarief over haar spaarrente boven 100% ligt. Zij vindt dat haar daardoor een deel van haar spaargeld wordt ontnomen. Haar in box 3 vallende vermogen is gedaald van € 163.058 in 2016 naar € 160.407 in 2017. Die extreem hoge belasting vindt zij een schending van zowel haar eigendomsrecht als het discriminatieverbod, dat immers ook verbiedt om zeer verschillende gevallen over één kam te scheren.

Het advies

De AG constateert dat sinds 2017 de wetgever niet meer uitgaat van een met weinig risico haalbaar minimumrendement, maar alle box 3-plichtigen belast alsof hun risico, vermogenssamenstelling én rendement gelijk zijn aan het gemiddelde risico, rendement en vermogenssamenstelling. Dat impliceert onontkoombaar de bedoeling om de ondergemiddelden te laten betalen voor de bovengemiddelden. Als de standaarddeviatie van het gemiddelde klein is (als iedereen dicht bij het gemiddelde zit), is dat misschien verdedigbaar, maar als de standaarddeviatie (de spreiding in rendementen) enorm is, heeft een inkomstenbelastingheffer met een dergelijk stelsel volgens de AG geen legitieme aim. Het doel én effect ervan is dan immers om enerzijds willekeurig vergaand te discrimineren en anderzijds willekeurig vergaand te privilegiëren om de ondergemiddelden de belasting te laten opbrengen die de bovengemiddelden te weinig betalen. De ondergemiddelden kunnen - per definitie - het gemiddelde nooit inhalen.

Op wetenschappelijk onderzoek baseert de A-G de conclusie dat het langjarige gemiddelde rendement sinds de kredietcrisis rond 3,8% ligt en dat de standaarddeviatie inderdaad enorm is, nl. 8,6% (2,2 keer het gemiddelde). Dat betekent dat het rendement van circa 95% van de huishoudens tussen

negatief 13,8% en positief 20,1% ligt, en het vermogensrendement van circa 68% van de huishoudens tussen negatief 5,2% en 12,4%. 5% van de huishoudens waren nog verdere outlyers. De onderstaande grafiek visualiseert dat. Op de verticale assen staat het aantal belastingplichtigen dat het op de horizontale as genoemde rendement heeft behaald; 3,8% is het gemiddelde:

De belastingplichtigen links van de 0% rendement (dubbel gearceerd) betalen een oneindig belastingtarief, want zij hebben verlies geleden. Bij 1,14% rendement (30% van het gemiddelde rendement ad 3,8%) geldt een effectief belastingtarief van 100%. Links daarvan houdt niemand iets over.

Ook binnen de verschillende vermogenstitels (risico-arm, aandelen, onroerend goed, bedrijfs-obligaties, etc.) verschilt het rendement sterk tussen huishoudens. Dat betekent dat ook als elke box 3-plichtige de wettelijke gemiddelde vermogenssamenstelling zou nabootsen, er nog steeds een zeer grote spreiding in rendementen rond het gemiddelde zou bestaan. Nog steeds zouden de ondergemiddelden (veel) te veel laten om het privilege van de bovengemiddelden te financieren. Bovendien wisselen die twee groepen over de jaren heen nauwelijks van plaats: het zijn globaal steeds dezelfde huishoudens die een negatief of laag rendement halen en steeds dezelfde huishoudens die het bovengemiddeld doen.

Bij een standaarddeviatie van ruim meer dan twee keer het gemiddelde rendement, kan dat gemiddelde rendement volgens de AG onmogelijk nog als relevant aangemerkt worden om individueel rendement te belasten. Onder deze omstandigheden vindt de AG box 3 2017 een stelselmatige ontkenning van het discriminatieverbod. Volgens hem geldt - weliswaar wettelijk niet, maar feitelijk wel - hetzelfde voor box 3 2016. Maar de AG vindt het niet aan de rechter om een beter stelsel te bedenken. Dat is wetgeving, en

daarover gaat niet de rechter, maar de politiek. Wel kan de rechter, als de wetgever verzuimt de strijd met het discriminatieverbod op te heffen, op enig moment besluiten om tegenbewijs toe te laten, zodat belastingplichtigen naar hun werkelijke rendement belast kunnen worden in plaats van naar een fictief wettelijk rendement.

Conclusie

AG Wattel adviseert de Hoge Raad om box 3 2017 én 2016 onverenigbaar te verklaren met het discriminatieverbod, maar het vooralsnog aan de wetgever over te laten om de stelselmatige discriminatie en privilegiëring van box 3-plichtigen op te heffen.

Uitspraak Hoge Raad

Het is nog niet bekend wanneer de Hoge Raad uitspraak doet.

De conclusie van de advocaat-generaal is een onafhankelijk advies aan de Hoge Raad, die vrij is dat advies al dan niet te volgen. De advocaat-generaal maakt deel uit van het parket bij de Hoge Raad. Het parket bij de Hoge Raad is een zelfstandig, onafhankelijk onderdeel van de rechterlijke organisatie. Het behoort niet tot het Openbaar Ministerie.

Publicatie op rechtspraak.nl

[ECLI:NL:PHR:2021:293](https://rechtspraak.nl/ECLI:NL:PHR:2021:293)

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Aan de Belastingdienst
Den Haag/Centraal Serviceteam Beroep
Postbus 30206
2500 GE Den Haag

**Directoraat Generaal
Belastingdienst**

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

Inlichtingen

T 070 342 8795
F 070 342 7910

Ons kenmerk

2021-0000067176

Uw brief (kenmerk)

Datum
Betreft Conclusie van de Advocaat-Generaal

Edelhoogachtbaar College,

Naar aanleiding van de op 26 maart 2021 toegezonden conclusie van de Advocaat-Generaal van 25 maart 2021 inzake Persoonsgegevens (rolnummer 20/02453) merk ik het volgende op.

Vooropgesteld zij dat het Hof in de onderhavige procedure slechts de vraag of belanghebbende wordt geconfronteerd met een - met artikel 1 EP EVRM onverenigbare - individuele en buitensporige last had dienen te beantwoorden. De rechtsvraag over schending van het discriminatieverbod in het jaar 2017 zal worden beantwoord in de geselecteerde procedures die zijn aangewezen in het kader van massaal bezwaar.

Uitgaande van het vorenstaande reageer ik vanuit mijn optiek dan ook ten overvloede op hetgeen de A-G opmerkt over de schending van het discriminatieverbod (in het jaar 2017). Anders dan de A-G meent acht ik de box 3-heffing niet in strijd met het gelijkheidsbeginsel. Nog daargelaten of (gelet op doel en strekking) voor de toepassing van de box 3-regeling 'ondergemiddelden', 'gemiddelden' en 'bovengemiddelden' zich in ongelijke situaties bevinden, verbieden artikel 26 IVBPR en artikel 14 EVRM, in samenhang met artikel 1 EP EVRM, gelijke behandeling van ongelijke gevallen indien voor die gelijke behandeling een redelijke en objectieve rechtvaardiging ontbreekt. Hierbij

verdient opmerking dat op fiscaal gebied aan de wetgever in het algemeen een ruime beoordelingsvrijheid toekomt bij het beantwoorden van de vraag of gevallen voor de toepassing van de bedoelde verdragsbepalingen als ongelijk moeten worden beschouwd en of, in het bevestigende geval, een objectieve en redelijke rechtvaardiging bestaat om die gevallen niettemin in gelijke zin te behandelen (vgl. HR van 22 november 2013, nr. 13/01622, ECLI:NL:HR:2013:1211, onderdeel 3.3.1).

Het is vaste rechtspraak van de Hoge Raad dat van de wetgever mag worden verlangd dat een forfaitair stelsel, waaraan een zekere ruwheid inherent is, zodanig wordt vormgegeven dat daarmee wordt beoogd de werkelijkheid te benaderen. In het kader van de box 3-heffing voor de jaren tot en met 2016 heeft de Hoge Raad reeds beslist dat bij de vaststelling van het forfaitaire rendementspercentage de wetgever terecht aansluiting heeft gezocht 'bij de rendementen die belastingplichtigen in de praktijk, indien dit over een langere periode wordt gezien, gemiddeld zouden moeten kunnen behalen zonder dat zij daar (veel) risico voor hoeven te nemen'. Van het forfaitaire stelsel van box 3 kan naar het oordeel van de Hoge Raad niet worden gezegd dat het elke redelijke grond ontbeert.

Met ingang van 2017 heeft de wetgever gekozen voor de combinatie van twee forfaitaire rendementsklassen en een vermogensmix waardoor het stelsel vanaf 2017 beter aansluit bij het werkelijk behaalde rendement. Deze veronderstellingen over de samenstelling van het vermogen zijn gebaseerd op feitelijke gegevens van het box 3-vermogen in alle aangiften inkomstenbelasting over het jaar 2012. De veronderstelde samenstelling van het vermogen wordt na drie jaar en vervolgens telkens na vijf jaar geëvalueerd voor de vraag of deze nog aansluit bij de realiteit. Anders dan waar de A-G van uit lijkt te gaan, kan (ook) ten aanzien van het forfaitaire box 3-stelsel dat sinds 2017 geldt niet worden gezegd dat de keuzes van de wetgever bij de totstandkoming ervan evident elke redelijke grond ontberen.

Door verschillende rechtbanken en een gerechtshof is reeds in gelijke zin geoordeeld. Zie bijv. Hof 's-Hertogenbosch 2 juli 2020, nrs. 19/00781 en 19/00782, ECLI:NL:GHSHE:2020:2000.

Hoogachtend,

DE STAATSSECRETARIS VAN FINANCIËN,
namens deze,

Persoonsgegevens

Persoonsgegevens

TER INFORMATIE

Aan

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Concerndirectie Fiscale
en Juridische Zaken

Persoonsgegevens

nota

Uitspraak Hof Den Haag Box 3

Datum

12 oktober 2021

Notanummer

2021-0000205648

Bijlagen

geen

Aanleiding

Op 6 oktober 2021 heeft het gerechtshof 's-Gravenhage (Hof) uitspraak gedaan in een zaak over de box 3-heffing in de jaren 2015 tot en met 2018.¹ Het Hof overweegt dat box 3 in alle jaren strijdig is met het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM). De aanslagen blijven evenwel in stand omdat het Hof het rechtsherstel aan de wetgever laat. Het Hof heeft op 6 oktober 2021 ook een persbericht uitgebracht naar aanleiding van de uitspraak. Het is niet uitgesloten dat de uitspraak in de Tweede Kamer aan de orde wordt gesteld. Met deze nota wordt u over de uitspraak geïnformeerd.

Kern

- Het Hof heeft overwogen dat de box 3-heffing over de jaren 2015 en 2016 in strijd is met artikel 1 Eerste Protocol (EP) EVRM (eigendomsrecht) omdat belastingplichtigen in die jaren niet de mogelijkheid hadden om zonder veel risico een gemiddeld rendement te behalen van ten minste 1,2%.
- Voor de jaren 2017 en 2018 overweegt het Hof dat de box 3-heffing op stelselniveau in strijd is met het discriminatieverbod van artikel 14 EVRM.
- Tot aanpassing van de aanslagen inkomstenbelasting over de vier jaren komt het Hof niet, omdat het bieden van rechtsherstel keuzes vergt die aan de wetgever zijn voorbehouden.
- Als belanghebbende cassatieberoep instelt tegen de uitspraak van het Hof, dan zal namens u voor de Hoge Raad (HR) (opnieuw) worden betoogd dat de berekeningswijze van het Hof voor 2015 en 2016 niet juist is omdat deze niet aansluit bij de uitgangspunten van de HR.
- Voor de jaren 2017 en 2018 hebt u in antwoord op recente Kamervragen gemeld dat het bieden van rechtsherstel prematuur is, omdat de HR zich nog niet heeft uitgesproken over het box 3-stelsel zoals dat met ingang van 2017 geldt.

Toelichting

- Over de jaren **2015 en 2016** heeft het Hof overwogen dat de box 3-heffing in strijd is met artikel 1 EP EVRM (eigendomsrecht) omdat belastingplichtigen in die jaren niet de mogelijkheid hadden om zonder veel risico een gemiddeld rendement te behalen van ten minste 1,2%.

¹ ECLI:NL:GHDHA:2021:1875

- Het Hof overwoog dit eerder voor het jaar 2015 in zijn uitspraak van 18 december 2019.²
- In zijn arresten van juni 2019 heeft HR overwogen dat de box 3-heffing zoals deze tot en met 31 december 2016 gold op stelselniveau in strijd komt met het EVRM-recht als het nominaal zonder (veel) risico's gemiddeld haalbare rendement lager is dan 1,2%.³
- In de kabinetsreactie heeft het kabinet hieruit geconcludeerd dat pas sprake is van een schending van het EVRM-recht als het gemiddeld haalbare rendement op iedere risicoarme vermogenscategorie afzonderlijk lager is dan 1,2%.
- Het Hof gaat evenwel bij zijn oordeel van een berekeningswijze uit waarbij het rendement over de drie vermogenscategorieën tezamen lager is dan 1,2%.
- Deze verschillende benaderingswijze is wel in een cassatieprocedure aan de HR voorgelegd, maar doordat de belanghebbende destijds het griffierecht niet heeft voldaan heeft die procedure niet tot een arrest met een inhoudelijk oordeel van de HR geleid.
- Mocht belanghebbende tegen de uitspraak van 6 oktober 2021 in cassatieberoep gaan, dan zal namens u voor de HR (opnieuw) worden betoogd dat de berekeningswijze van het Hof niet juist is omdat deze niet aansluit bij de uitgangspunten van de HR.
- Evenals de HR vindt het Hof overigens dat als de box 3-heffing op stelselniveau in strijd is met het EVRM-recht de wetgever aan zet is. Het Hof laat de belastingaanslagen inkomstenbelasting 2015 en 2016 en daarmee de box 3-heffing dus in stand. Daarnaast heeft het Hof geoordeeld dat geen sprake is van een individuele buitensporige last voor de belanghebbende.
- Over de jaren **2017 en 2018** laat het Hof zich er niet over uit of de box 3-heffing voor de jaren 2017 en 2018 op stelselniveau in strijd is met artikel 1 EP EVRM.
- Wel overweegt het Hof dat de box 3-heffing op stelselniveau in strijd is met het discriminatieverbod van artikel 14 EVRM.
- Evenals voor de jaren 2015 en 2016 ziet het Hof geen mogelijkheden om het daardoor ontstane rechtstekort te repareren en laat het Hof dit aan de wetgever over. Ook over de jaren 2017 en 2018 blijven de aanslagen en daarmee de box 3-heffing in stand. Daarnaast is volgens het Hof ook voor deze jaren geen sprake van een individuele buitensporige last voor de belanghebbende.
- De uitspraak van het Hof heeft geen directe budgettaire- en uitvoeringsgevolgen. Wel bestaat het risico dat de voorraad van box 3-bezwaren zal toenemen.

Stand van zaken procedure massaal bezwaar 2017 en 2018

- De zaak waarin het Hof op 6 oktober 2021 uitspraak heeft gedaan, behoort niet tot de zaken die zijn geselecteerd voor massaal bezwaar.

² ECLI:NL:GHDHA:2019:3425

³ HR 14 juni 2019, ECLI:NL:HR:2019:816; HR 14 juni 2019, ECLI:NL:HR:2019:911; HR 14 juni 2019,

ECLI:NL:HR:2019:912; HR 14 juni 2019, ECLI:NL:HR:2019:817; HR 14 juni 2019, ECLI:NL:HR:2019:948; HR 14 juni 2019, ECLI:NL:HR:2019:949; HR 29 mei 2020, ECLI:NL:HR:2020:831 en HR 29 mei 2020, ECLI:NL:HR:2020:994.

Met deze arresten is de procedure massaal box 3 over het stelsel tot en met 2016 beëindigd.

- Rechtbank Noord-Nederland heeft op 2 augustus 2021 in twee zaken die wel tot de procedure massaal bezwaar box 2017 en 2018 behoren een aan het oordeel van het Hof gelijklopend oordeel gegeven.
- De Tweede Kamervragen die naar aanleiding van een media-artikel over de rechtbankuitspraken Noord-Nederland zijn gesteld, hebt u beantwoord op 10 september 2021.⁴
- In de beantwoording hebt u gemeld dat het bieden van rechtsherstel niet past in de nog lopende massaalbezwaarprocedures over de jaren 2017 en 2018. Dat zou bovendien prematuur zijn, want de HR heeft nog niet geoordeeld dat de opzet van het nieuwe box 3-systeem met ingang van 2017 in strijd is met het EVRM.
- In de beantwoording van de Tweede Kamervragen is ook de stand van zaken opgenomen van de box 3-uitspraken in de massaalbezwaarprocedure⁵:

Er zijn twaalf zaken in de massaalbezwaarprocedure. In twee ervan heeft rechtbank Noord-Nederland een oordeel gegeven (zie hierboven).

Rechtbank Gelderland heeft in twee andere zaken geconcludeerd dat de forfaitaire rendementsheffing op regelniveau niet in strijd is met artikel 1 EP ERM of het discriminatieverbod van artikel 14 EVRM. Deze zaken zijn inmiddels via sprongcassatie voorgelegd aan de HR. Deze maand wordt een conclusie van de advocaat-generaal verwacht.

In vier zaken van rechtbank Noord-Holland is hoger beroep ingesteld door de Bond voor Belastingbetalers namens de belastingplichtigen. Deze wachten op een zitting bij gerechtshof Amsterdam.

Tot slot moeten er nog vier zaken bij rechtbank Den Haag op de rol komen.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

⁴ Kamerstuk 2021Z14292

⁵ Rechtbank Gelderland, 10 februari 2021, 20/3028 en 20/3029, ECLI:NL:RBGEL:2021:639; Rechtbank Noord-Holland, 29 maart 2021, HAA 20/3166, ECLI:NL:RBNHO:2021:2606; Rechtbank Noord-Holland, 29 maart 2021, HAA 20/3169, ECLI:NL:RBNHO:2021:2609; Rechtbank Noord-Holland, 29 maart 2021, HAA 20/3167, ECLI:NL:RBNHO:2021:2607 en Rechtbank Noord-Holland, 29 maart 2021, HAA 20/3168, ECLI:NL:RBNHO:2021:2608.

TER INFORMATIE

Aan

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

14/11

zie ook zijn reactie
in debat Bplan

Concerndirectie Fiscale
en Juridische Zaken

Persoonsgegevens

nota

Conclusie AG Niessen en reactie daarop van team
cassatie

Datum

5 november 2021

Notanummer

2021-0000220389

Bijlagen

2

Deze notitie dient louter om de staatssecretaris te informeren. De notitie is niet afgestemd met FEZ en de IRF. Het betreft een advies van een AG aan de HR en geen arrest van de HR. Mogelijke budgettaire gevolgen kunnen zich voordoen indien de HR het advies van de AG overneemt.

Aanleiding

Advocaat-Generaal (AG) Niessen heeft op 1 november 2021 conclusie genomen in een zaak over de box 3-heffing in 2017 en 2018. Hij acht de box 3-heffing op stelselniveau, met name de vermogensmix, in strijd met het eigendomsrecht en het discriminatieverbod, opgenomen in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM). Op de site van de Hoge Raad (HR) is over de conclusie een persbericht verschenen (zie bijlage 1). Er is door FJZ/team cassatie op de conclusie gereageerd (zie bijlage 2).

Kern

- De conclusie van de AG is een advies aan de HR.
- De AG adviseert de HR om de in het kader van de box 3-heffing gefingeerde vermogensmix niet toe te passen, omdat deze strijdig zou zijn met het EVRM.
- De AG vindt dat de box 3-heffing moet zijn gebaseerd op de werkelijke verdeling van vermogen over spaargeld en (andere) beleggingen van een belastingplichtige.
- Opvallend is dat de AG meent dat niet de wetgever maar de HR rechtsherstel moet bieden; daarbij dient de HR volgens de AG uit te gaan van een box 3-heffing op basis van de *werkelijke* individuele vermogensmix.
- De zaak dient volgens de AG te worden verwezen naar een andere rechtbank ter verdere behandeling (in hoeverre dienen de onderhavige aanslagen inkomstenbelasting (ib) te worden verminderd).
- Het wachten is nu op het arrest van de HR. Het is nog niet bekend wanneer dat wordt gewezen.
- Mocht de HR – in navolging van het advies van de AG – oordelen dat de vermogensmix onverenigbaar is met het EVRM en rechtsherstel bieden dan kan dit gevolgen hebben voor de onderhavige aanslagen ib, maar ook voor de ib-aanslagen van andere belastingplichtigen die rechtsgeldig bezwaar hebben gemaakt tegen de box 3-heffing vanaf 2017. Dit kan

- aanzienlijke uitvoeringstechnische en budgettaire consequenties hebben. Deze zullen nog nader geduid moeten worden.
- Er is door FJZ/team cassatie (namens u) richting de HR op de conclusie gereageerd (zie bijlage 2).

Toelichting

De onderhavige zaak

- De onderhavige procedure is een van de zes geselecteerde procedures massaal bezwaar box 3 2017.
- Vanaf 1 januari 2017 wordt in het box 3-stelsel uitgegaan van een (op feiten gebaseerde) gemiddelde verdeling van het box 3-vermogen over spaargeld en andere beleggingen (de vermogensmix).
- Belastingplichtigen worden dus niet aangeslagen op basis van de werkelijke verdeling van hun vermogen over spaargeld en andere beleggingen.
- Bij de rechtbank was in geschil of de box 3-heffing vanaf 2017 op stelselniveau strijdig is met het eigendomsrecht en het discriminatieverbod (of gelijkheidsbeginsel) in het EVRM.
- Naar het oordeel van de rechtbank is dit niet het geval.
- De belastingplichtige heeft tegen de uitspraak van de rechtbank (met overslaan van het gerechtshof) cassatieberoep bij de HR ingesteld.
- Dat de box 3-heffing vanaf 2017 alle belastingplichtigen belast op basis van een gemiddelde vermogenssamenstelling (de vermogensmix) vindt de AG strijdig met het eigendomsrecht en het discriminatieverbod in het EVRM.
- Opvallend is dat de AG meent dat niet de wetgever maar de HR de door de AG veronderstelde schending van het EVRM zou moeten oplossen.
- De HR zag bij een eventuele schending van het box 3-stelsel t/m 2016 voor zichzelf geen taak weggelegd. Er veronderstellenderwijs van uitgaande dat sprake was van een schending van het EVRM vond de HR dat het aan de wetgever zou zijn om te voorzien in een rechtstekort.
- Mocht de HR – in navolging van het advies van de AG – oordelen dat de vermogensmix onverenigbaar is met het EVRM en toch rechtsherstel bieden dan kan dit niet alleen gevolgen hebben voor de onderhavige aanslagen ib, maar ook voor de ib-aanslagen van andere belastingplichtigen die rechtsgeldig bezwaar hebben gemaakt tegen de box 3-heffing vanaf 2017.
- Er liggen inmiddels 193.856 (cijfer per 1 oktober 2021) bezwaarschriften tegen de box 3-heffing voor de jaren 2017 t/m 2020.

Korte inhoud van de reactie op de conclusie

- De AG gaat eraan voorbij dat de box 3-heffing als forfaitaire regeling voor belastingplichtigen zowel voordelig als nadelig kan uitpakken.
- De wetgever heeft verschillende alternatieven voor het tot 2017 bestaande box 3-stelsel onderzocht en daarbij de voors en tegens tegen elkaar afgewogen.
- De voorkeur van de A-G gaat uit naar een box 3-heffing op basis van de werkelijke verdeling van het vermogen over spaargeld en andere beleggingen. Ook dit alternatief is door de wetgever onderzocht.
- De wetgever heeft uiteindelijk gekozen voor een systeem dat uitgaat van een (op feiten gebaseerde) gemiddelde verdeling van het box 3-vermogen over spaargeld en andere beleggingen (de vermogensmix).

- Niet gezegd kan worden dat deze keuze van de wetgever van redelijke grond ontbloom is.
- Mocht het huidige box 3-stelsel strijdig zijn met het EVRM dan zijn diverse oplossingen mogelijk. De (politieke) keuze voor de oplossing dient aan de wetgever te worden overgelaten.

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Aan de Hoge Raad der Nederlanden
Postbus 20303
2500 EH Den Haag

**Directoraat-Generaal
Belastingdienst**

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

Inlichtingen

T 070 342 8795
F 070 342 7910

Ons kenmerk

2021-0000220785

Uw brief (kenmerk)

21/01243

Datum **- 9 NOV. 2021**
Betreft Conclusie van de Advocaat-Generaal

Edelhoogachtbaar College,

Naar aanleiding van de op 1 november 2021 toegezonden conclusie van de
Advocaat-Generaal (A-G) van 1 november 2021 inzake Persoonsgegevens
(rolnummer 21/01243) merk ik het volgende op.

Met ingang van 2017 heeft de wetgever gekozen voor de combinatie van twee
forfaitaire rendementsklassen en een vermogensmix waardoor het stelsel vanaf
2017 beter aansluit bij het gemiddeld werkelijk behaalde rendement. De A-G
meent in onderdeel 6.3 van zijn conclusie dat het felt dat er niet gedifferentieerd
wordt naar de vermogenstitels die een belastingplichtige daadwerkelijk bezit maar
naar een gemiddelde vermogensverdeling over sparen en beleggen, maakt dat
het stelsel niet in overeenstemming is met de daaraan ingevolge de
mensenrechtenverdragen en andere grondbeginselen te stellen eisen. Ik deel die
mening niet.

In onder meer het arrest van 22 november 2013, ECLI:NL:HR:2013:1212 heeft
de Hoge Raad in onderdeel 3.3.1 – onder verwijzing naar de rechtspraak van het
Europees Hof voor de Rechten van de Mens – overwogen dat op fiscaal gebied aan
de wetgever in het algemeen een ruime beoordelingsvrijheid toekomt bij het
beantwoorden van de vraag of gevallen voor de toepassing van de
mensenrechtenverdragen als gelijk moeten worden beschouwd en of, in het
bevestigende geval, een objectieve en redelijke rechtvaardiging bestaat om die
gevallen niettemin in verschillende zin te regelen. Indien het niet gaat om
onderscheid op basis van aangeboren kenmerken van een persoon, zoals
geslacht, ras en etnische afkomst, dient het oordeel van de wetgever daarbij te

worden geëerbiedigd, tenzij het van redelijke grond ontbloomt is. Dit laatste kan niet snel worden aangenomen. Het onderscheid moet van dien aard zijn dat de keuze van de wetgever evident van redelijke grond ontbloomt is, aldus de Hoge Raad.

**Directoraat Generaal
Belastingdienst**

De A-G betoogt dat de wetgever voor fiscale doeleinden de keuze die een belastingplichtige heeft gemaakt ter zake van de belegging van zijn vermogen voor fiscale doeleinden niet respecteert. Zie onderdeel 6.9 van de conclusie. Het betoog van de A-G gaat eraan voorbij dat dit niet alleen geldt voor de (door de A-G genoemde) belastingplichtigen met box 3-vermogen dat voor 90% uit spaargeld bestaat, maar ook voor de belastingplichtigen met box 3-vermogen dat voor 90% uit andere beleggingen bestaat. Bij beide groepen belastingplichtigen houdt de box 3-regeling vanaf 2017 geen rekening met de eigen (individuele) keuze van de belastingplichtige voor de wijze van verwerving van vermogensinkomsten of de samenstelling van het vermogen. Dit is inherent aan een forfaitaire regeling en kan voor box 3-belastingplichtigen zowel voordelig als nadelig uitpakken. Er zijn, net als bij elk forfaitair systeem, grofheden, maar per saldo is het systeem met ingang van 1 januari 2017 realistischer geworden en beter toegesneden op de 'gemiddelde' werkelijkheid. Zie Kamerstukken II 2017-2018, 34 785, nr. 18, p. 12. Het is vaste rechtspraak van de Hoge Raad dat van de wetgever mag worden verlangd dat een forfaitair stelsel, waaraan een zekere ruwheid inherent is, zodanig wordt vormgegeven dat daarmee wordt beoogd de werkelijkheid te benaderen. Aan die eis voldoet het huidige box 3-stelsel. Het forfaitaire rendement is gebaseerd op de gemiddelde verdeling van het box 3-vermogen over spaargeld en beleggingen (de vermogensmix) in combinatie met een in het verleden in de markt daadwerkelijk gerealiseerd rendement op beide componenten. Zowel het rendement op het spaardeel als op het beleggingsdeel wordt jaarlijks aangepast aan de hand van de meest actueel beschikbare gegevens. De veronderstellingen van de wetgever over de samenstelling van het vermogen zijn gebaseerd op feitelijke gegevens van het box 3-vermogen in alle aangiften inkomstenbelasting over het jaar 2012. De veronderstelde samenstelling van het vermogen is na drie jaar (in 2020) geëvalueerd en wordt vervolgens telkens na vijf jaar geëvalueerd voor de vraag of deze nog aansluit bij de realiteit. Uit de eerste evaluatie van de gemiddelde vermogensmix in 2020, blijkt dat de parameters van de vermogensmix in de schijven geen aanpassing behoeven. De volgende evaluatie van deze parameters is in 2025. Zie Kamerstukken II 2020-2021, 35 577, nr. 3, p. 14 en 15.

Anders dan de A-G in onderdeel 6.11 van de conclusie veronderstelt, is artikel 5.2 van de Wet inkomstenbelasting 2001 niet tegelijkertijd een fictie en een forfait. Het nieuwe systeem maakt beter zichtbaar hoe het forfaitaire rendement dat behoort bij een bepaald vermogen wordt vastgesteld. De combinatie van bepaalde macrogegevens, namelijk de gemiddelde vermogensmix en de marktrendementen, leidt tot één forfaitair rendement in de betreffende vermogensklasse. Doordat het voorstel gebruikmaakt van een gemiddelde, feitelijk gebleken, vermogensmix en feitelijk in de markt gerealiseerde rendementen voor sparen en beleggingen sluit het forfaitaire rendement gemiddeld beter aan bij de in de voorgaande jaren werkelijk behaalde rendementen dan een ongedifferentieerd rendement voor het totale box 3-vermogen. Zie Kamerstukken II 2015-2016, 34 302, nr. 4, p. 11.

De wetgever heeft in het kader van de herziening van het box 3-systeem meerdere alternatieven voor het destijds bestaande systeem onderzocht, die beter aansluiten bij de werkelijk behaalde rendementen en die tegelijkertijd goed uitvoerbaar zijn. De voorkeur van de A-G gaat uit naar een systeem met een forfaitair rendement per vermogenstitel die de belastingplichtige daadwerkelijk bezit. Dit alternatief is ook door de wetgever onderzocht. Het zou in beginsel beter aansluiten op de individuele situatie dan de gemiddelde vermogensmix. De wetgever heeft echter niet gekozen voor een systeem gebaseerd op de werkelijke individuele vermogensmix. Het wel gekozen systeem is volgens de wetgever voor de Belastingdienst nog steeds goed uitvoerbaar. De berekening van de in box 3 verschuldigde belasting wordt complexer doordat een constante voet van 1,2%, wordt vervangen door een schijvensysteem met verschillende, ieder jaar te herijken tarieven, maar voor de computer is het sommetje geen probleem. Voor de Belastingdienst is wezenlijk dat de vaststelling van de verschuldigde belasting nog steeds voor een belangrijk deel blijft gebaseerd op gegevens die de Belastingdienst al heeft, dat geen wezenlijk nieuwe informatiestromen op gang hoeven te worden gebracht en dat geen aanvullende persoonlijke omstandigheden hoeven te worden meegewogen, aldus de wetgever. Zie Kamerstukken 2015-2016, 34 302, nr. 3, p. 18.

Voorts heeft de wetgever niet gekozen voor een systeem gebaseerd op de werkelijke individuele vermogensmix, omdat het zou leiden tot mogelijke arbitrage. De wetgever heeft gemotiveerd waarom hij meent dat de belastingopbrengst en de eenvoud van box 3 zouden worden ondermijnd als de werkelijke individuele vermogensmix het uitgangspunt zou zijn. Zie Kamerstukken II 2015-2016, 34 302, nr. 3, p. 19.

Uit de memorie van toelichting blijkt dat de wetgever verschillende alternatieven heeft onderzocht. De keuzemogelijkheden en de daarbij gemaakte afwegingen heeft hij toegelicht. Ik meen dat ten aanzien van het huidige box 3-stelsel niet kan worden gezegd dat de keuzes van de wetgever bij de totstandkoming ervan evident elke redelijke grond ontberen. De (enkele) wens dat de box 3-heffing ten faveure van de belastingplichtigen die er voor kiezen om hun vermogen hoofdzakelijk in de vorm van spaargeld aan te houden dient te worden gewijzigd, kan niet met zich brengen dat van een *fair balance* geen sprake is.

**Directoraat Generaal
Belastingdienst**

Als ik de A-G goed begrijp dan kan, veronderstellenderwijs ervan uitgaande dat het huidige box 3-stelsel evident elke redelijke grond ontbeert, naar zijn mening de Hoge Raad een oplossing voor het rechtstekort bieden door uit te gaan van een systeem gebaseerd op de werkelijke individuele vermogensmix. Er laten zich diverse mogelijkheden denken om de door de AG geconstateerde schending van het eigendomsrecht en het discriminatieverbod op te heffen. De oplossing vloeit niet duidelijk uit het box 3-stelsel voort. Voor het oplossen van het rechtstekort dienen (politieke) keuzes te worden gemaakt, die naar mijn mening aan de wetgever moeten worden overgelaten.

Hoogachtend,

DE STAATSECRETARIS VAN FINANCIËN,
namens deze,

Persoonsgegevens

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Aan de Belastingdienst
Den Haag/Centraal Serviceteam Beroep
Postbus 30206
2500 GE Den Haag

**Directoraat Generaal
Belastingdienst**

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

Inlichtingen

T 070 342 8795
F 070 342 7910

Ons kenmerk
2021-0000220785

Uw brief (kenmerk)

Datum **- 9 NOV. 2021**
Betreft Conclusie van de Advocaat-Generaal

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij zend ik u een afschrift van de door mij ingediende reactie op de conclusie van de Advocaat-Generaal inzake Persoonsgegevens (rolnummer 21/01243 en een afschrift van deze conclusie.

Hoogachtend,

DE STAATSSECRETARIS VAN FINANCIËN,
namens deze.

Persoonsgegevens

*Met volgende wettelijk direct
met de opvolgers van Huis en
zijn bespreken.*

TER INFORMATIE

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Concerndirectie Fiscale
en Juridische Zaken

Persoonsgegevens

nota

Arrest HR inzake box 3 heffing 2017 en 2018
(massaalbezwaarprocedure)

Datum

24-12-2021

Notanummer

2021-0000267243

Bijlage

1. Ter info nota n.a.v.
conclusie AG box 3 heffing

Met deze nota worden de bewindslieden geïnformeerd over een vandaag verschenen arrest. De nota is ter informatie gedeeld met AFEP, FEZ en de IRF. Het arrest heeft grote uitvoeringstechnische en budgettaire gevolgen. Deze zullen in een separate notitie worden voorgelegd conform de afspraken Toezicht FEZ.

Aanleiding

Vandaag (24 december 2021) heeft de Hoge Raad (HR) een arrest gewezen in een proefprocedure massaal bezwaar over de vermogensrendementsheffing in de inkomstenbelasting (box 3-heffing). De procedures gaan over de box 3-wetgeving in de jaren 2017 en 2018. In het oog springt hierbij het rechtsherstel dat de HR biedt.

Kern

- De HR heeft vandaag beslist dat het box 3-stelsel in de jaren 2017 en 2018 strijdig is met het eigendomsrecht en het discriminatieverbod, opgenomen in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM).
- De Advocaat-Generaal (AG) Niessen had op 1 november 2021 een advies aan de HR uitgebracht in deze zaak over de box 3-heffing in 2017 en 2018, en vond – evenals de HR vandaag – dat de box 3-heffing strijdig is met het EVRM. Over dit advies bent u, de staatssecretaris, destijds geïnformeerd (zie bijlage 1, nr. 2021-220389).
- De HR heeft vandaag geoordeeld dat de box 3-wetgeving niet verenigbaar is met het EVRM.
- De HR biedt rechtsherstel door bij de belastingplichtige box 3-belasting te heffen over het werkelijke rendement, dat in zijn geval lager is dan het forfaitair rendement.
- De HR heeft daarom de aanslagen inkomstenbelasting verminderd.
- Het arrest heeft grote uitvoeringstechnische en budgettaire consequenties (zowel aan de uitgavenkant als aan de inkomstenkant).
- Het herrekenen van alle in aanmerking komende box 3-heffingen vergt extra ICT-capaciteit en inzet van personeel, waarbij significante bedragen IH verrekend worden. Ook dreigt dat belastingplichtigen moeten worden gecompenseerd als wettelijke termijn van zes maanden voor deze herrekening niet worden gehaald. De uitvoeringsgevolgen zijn afhankelijk of er wel/niet geautomatiseerd herstel mogelijk is. Het is nog onduidelijk

of het arrest de ruimte biedt voor geautomatiseerd herstel waarvoor al scenario's waren voorbereid door de Belastingdienst. Dit zal nader worden uitgezocht en de gevolgen hiervan in kaart gebracht.

- Daarnaast is op dit moment nog niet duidelijk of compensatie alleen voor de groep van massaal bezwaar geldt of voor alle belastingplichtigen in box 3. Hierbij dient alvast opgemerkt te worden dat belastingplichtigen tot 5 jaar na definitieve vaststelling een aanvulling op hun aangifte kunnen indienen.
- De uitvoeringstechnische en budgettaire gevolgen zullen in een separate notitie worden voorgelegd conform de afspraken rond het toezicht FEZ. Hierbij is uitgangspunt dat voor het uitgavendeel dekking plaatsvindt binnen artikel 1 van de Financiënbegroting, conform de geldende begrotingsregels.
- Aan de inkomstenkant is geen rekening gehouden met eventuele toekomstige budgettaire derving in box 3 bij het opstellen van het huidige coalitieakkoord. Eventuele budgettaire derving en de gevolgen daarvan aan de inkomstenkant van de begroting zullen ook op een later moment nog worden vastgesteld.
- De Belastingdienst heeft in aanloop naar deze uitspraak al varianten in kaart gebracht voor de afhandeling van de bezwaarschriften.
- Aan het eind van de nota is de woordvoeringslijn opgenomen.

Toelichting

- De onderhavige procedure is een van de zes geselecteerde procedures massaal bezwaar box 3 voor de jaren 2017 en 2018. Middels sprongcassatie is deze eerste van zes procedures direct van de rechtbank naar de Hoge Raad gegaan.
- Vanaf 1 januari 2017 wordt in het box 3-stelsel uitgegaan van gemiddelde rendementen en een gemiddelde verdeling van het box 3-vermogen over spaargeld en andere beleggingen (de vermogensmix).
- Belastingplichtigen worden dus niet aangeslagen op grond van hun werkelijke rendementen en hun werkelijke verdeling van hun vermogen over spaargeld en andere beleggingen.
- In de onderhavige procedure was bij de rechtbank in geschil of de box 3-heffing vanaf 2017 op wetgevend niveau strijdig is met het eigendomsrecht en met het discriminatieverbod (of gelijkheidsbeginsel) in het EVRM.
- Naar het oordeel van de rechtbank is dit niet het geval.
- Dat de box 3-heffing vanaf 2017 alle belastingplichtigen belast op basis van een gemiddelde vermogenssamenstelling (de vermogensmix) vindt de HR strijdig met het eigendomsrecht en discriminatieverbod, beide opgenomen in het EVRM.
- De HR biedt rechtsherstel voor deze schending van het EVRM.
- In de onderhavige zaak staat vast welk direct rendement de belanghebbende in de jaren 2017 en 2018 werkelijk heeft behaald. Dit is lager dan het op basis van de wet veronderstelde rendement. Daarom biedt de HR rechtsherstel aan deze belastingplichtige door alleen over dat werkelijke rendement belasting te heffen. De aanslagen inkomstenbelasting voor de jaren 2017 en 2018 zijn door de HR verminderd.

- Er liggen inmiddels 193.856 (cijfer per 1 oktober 2021) bezwaarschriften tegen de box 3-heffing voor de jaren 2017 t/m 2020. Daarvan hebben er 117.914 betrekking op 2017 en 2018.
- Hoe dan ook, zal deze operatie IV-capaciteit en menskracht vergen en daarmee mogelijk tot verdringing leiden van andere werkzaamheden van de Belastingdienst. Deze gevolgen zullen nader in kaart worden gebracht, net zoals de derving aan de inkomstenkant.
- Met het arrest van vandaag komt een eind aan alle box 3-procedures voor de jaren 2017 en 2018.
- De uitspraak van de HR van vandaag heeft tot gevolg dat de Inspecteur nu kan beslissen op alle bezwaarschriften die zijn ingediend in de zaken die zijn aangemerkt als massaal bezwaar.
- Er zal nog moeten worden beslist of het arrest ook gevolgen (en zo ja, welke) heeft voor de box 3-belastingplichtigen die geen bezwaar hebben gemaakt tegen hun belastingaanslagen 2017 en 2018.
- Gelet op de beslissing van de HR heeft deze ook gevolgen voor de jaren 2019 en verder, waarover nog wordt geprocedeerd.
- Het herrekenen van alle in aanmerking komende box3-heffingen is een ingewikkelde exercitie, waarbij significante bedragen IH verrekend worden. Ook dreigt dat belastingplichtigen moeten worden gecompenseerd als wettelijke termijnen voor deze herrekening niet worden gehaald. Deze uitvoeringstechnische en budgettaire gevolgen zullen in een separate notitie worden voorgelegd conform de afspraken rond Toezicht FEZ.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Woordvoeringslijn

- De HR heeft in het arrest geoordeeld dat de box 3-heffing in strijd is met het eigendomsrecht en het discriminatieverbod.
- De HR laat het niet over aan de wetgever, maar biedt zelf rechtsherstel (om de strijdigheid met het EVRM op te heffen) voor de betreffende aanslagen inkomstenbelasting.
- In de procedure staat vast welk rendement de belastingplichtige werkelijk heeft behaald. Dit is lager dan het op basis van de wet veronderstelde rendement.
- De HR biedt rechtsherstel voor de jaren 2017 en 2018 door alleen het werkelijke rendement in de heffing te betrekken.
- De IB-aanslagen voor de jaren 2017 en 2018 worden door de HR verminderd. De box 3 heffing dient te worden berekend over het werkelijke rendement.
- Dit geldt voor alle belastingplichtigen die massaal bezwaar box 3 hebben gemaakt tegen de aanslag ib 2017 en 2018.
- Duidelijk is dat dit een arrest is met grote impact. We gaan kijken hoe we dit arrest gaan uitvoeren.
- We kunnen nog niet zeggen hoeveel minder box 3-heffing er over de jaren 2017 en 2018 betaald hoeft te worden, en wat dit betekent voor de jaren erna.
- Of het arrest ook gevolgen heeft voor de box 3-belastingplichtigen die geen bezwaar hebben gemaakt tegen de ib-aanslagen wordt nog gezien.

- Sinds 2017 is het box 3 stelsel aangepast en het werk is nog niet klaar.
- Dat heeft voor veel mensen al verschil gemaakt: hierdoor betalen vanaf dit jaar bijna een miljoen mensen geen belasting meer in box 3 en 1,7 miljoen mensen betalen hierdoor minder belasting.
- Dit kabinet deelt de breed gedeelde wens om het huidige box 3 stelsel aan te passen en belasting te heffen op basis van het werkelijke inkomen uit vermogen (het werkelijke rendement). In het coalitieakkoord staan ook plannen om vanaf 2025 dit nieuwe stelsel in te voeren met tussentijds een verhoging van het heffingvrije vermogen naar ca 80.000 euro per persoon in 2023.

TER INFORMATIE

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Concerndirectie Fiscale
en Juridische Zaken

Persoonsgegevens

nota

Arrest HR inzake box 3 heffing 2017 en 2018
(massaalbezwaarprocedure)

Datum

24-12-2021

Notanummer

2021-0000267243

Bijlage

1. Ter info nota n.a.v.
conclusie AG box 3 heffing

Met deze nota worden de bewindslieden geïnformeerd over een vandaag verschenen arrest. De nota is ter informatie gedeeld met AFEP, FEZ en de IRF. Het arrest heeft grote uitvoeringstechnische en budgettaire gevolgen. Deze zullen in een separate notitie worden voorgelegd conform de afspraken Toezicht FEZ.

Aanleiding

Vandaag (24 december 2021) heeft de Hoge Raad (HR) een arrest gewezen in een proefprocedure massaal bezwaar over de vermogensrendementsheffing in de inkomstenbelasting (box 3-heffing). De procedures gaan over de box 3-wetgeving in de jaren 2017 en 2018. In het oog springt hierbij het rechtsherstel dat de HR biedt.

Kern

- De HR heeft vandaag beslist dat het box 3-stelsel in de jaren 2017 en 2018 strijdig is met het eigendomsrecht en het discriminatieverbod, opgenomen in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM).
- De Advocaat-Generaal (AG) Niessen had op 1 november 2021 een advies aan de HR uitgebracht in deze zaak over de box 3-heffing in 2017 en 2018, en vond - evenals de HR vandaag - dat de box 3-heffing strijdig is met het EVRM. Over dit advies bent u, de staatssecretaris, destijds geïnformeerd (zie bijlage 1, nr. 2021-220389).
- De HR heeft vandaag geoordeeld dat de box 3-wetgeving niet verenigbaar is met het EVRM.
- De HR biedt rechtsherstel door bij de belastingplichtige box 3-belasting te heffen over het werkelijke rendement, dat in zijn geval lager is dan het forfaitair rendement.
- De HR heeft daarom de aanslagen inkomstenbelasting verminderd.
- Het arrest heeft grote uitvoeringstechnische en budgettaire consequenties (zowel aan de uitgavenkant als aan de inkomstenkant).
- Het herrekenen van alle in aanmerking komende box 3-heffingen vergt extra ICT-capaciteit en inzet van personeel, waarbij significante bedragen IH verrekend worden. Ook dreigt dat belastingplichtigen moeten worden gecompenseerd als wettelijke termijn van zes maanden voor deze herrekening niet worden gehaald. De uitvoeringsgevolgen zijn afhankelijk of er wel/niet geautomatiseerd herstel mogelijk is. Het is nog onduidelijk

of het arrest de ruimte biedt voor geautomatiseerd herstel waarvoor al scenario's waren voorbereid door de Belastingdienst. Dit zal nader worden uitgezocht en de gevolgen hiervan in kaart gebracht.

- Daarnaast is op dit moment nog niet duidelijk of compensatie alleen voor de groep van massaal bezwaar geldt of voor alle belastingplichtigen in box 3. Hierbij dient alvast opgemerkt te worden dat belastingplichtigen tot 5 jaar na definitieve vaststelling een aanvulling op hun aangifte kunnen indienen.
- De uitvoeringstechnische en budgettaire gevolgen zullen in een separate notitie worden voorgelegd conform de afspraken rond het toezicht FEZ. Hierbij is uitgangspunt dat voor het uitgavendeel dekking plaatsvindt binnen artikel 1 van de Financiënbegroting, conform de geldende begrotingsregels.
- Aan de inkomstenkant is geen rekening gehouden met eventuele toekomstige budgettaire derving in box 3 bij het opstellen van het huidige coalitieakkoord. Eventuele budgettaire derving en de gevolgen daarvan aan de inkomstenkant van de begroting zullen ook op een later moment nog worden vastgesteld.
- De Belastingdienst heeft in aanloop naar deze uitspraak al varianten in kaart gebracht voor de afhandeling van de bezwaarschriften.
- Aan het eind van de nota is de woordvoeringslijn opgenomen.

Toelichting

- De onderhavige procedure is een van de zes geselecteerde procedures massaal bezwaar box 3 voor de jaren 2017 en 2018. Middels sprongcassatie is deze eerste van zes procedures direct van de rechtbank naar de Hoge Raad gegaan.
- Vanaf 1 januari 2017 wordt in het box 3-stelsel uitgegaan van gemiddelde rendementen en een gemiddelde verdeling van het box 3-vermogen over spaargeld en andere beleggingen (de vermogensmix).
- Belastingplichtigen worden dus niet aangeslagen op grond van hun werkelijke rendementen en hun werkelijke verdeling van hun vermogen over spaargeld en andere beleggingen.
- In de onderhavige procedure was bij de rechtbank in geschil of de box 3-heffing vanaf 2017 op wetgevend niveau strijdig is met het eigendomsrecht en met het discriminatieverbod (of gelijkheidsbeginsel) in het EVRM.
- Naar het oordeel van de rechtbank is dit niet het geval.
- Dat de box 3-heffing vanaf 2017 alle belastingplichtigen belast op basis van een gemiddelde vermogenssamenstelling (de vermogensmix) vindt de HR strijdig met het eigendomsrecht en discriminatieverbod, beide opgenomen in het EVRM.
- De HR biedt rechtsherstel voor deze schending van het EVRM.
- In de onderhavige zaak staat vast welk direct rendement de belanghebbende in de jaren 2017 en 2018 werkelijk heeft behaald. Dit is lager dan het op basis van de wet veronderstelde rendement. Daarom biedt de HR rechtsherstel aan deze belastingplichtige door alleen over dat werkelijke rendement belasting te heffen. De aanslagen inkomstenbelasting voor de jaren 2017 en 2018 zijn door de HR verminderd.

- Er liggen inmiddels 193.856 (cijfer per 1 oktober 2021) bezwaarschriften tegen de box 3-heffing voor de jaren 2017 t/m 2020. Daarvan hebben er 117.914 betrekking op 2017 en 2018.
- Hoe dan ook, zal deze operatie IV-capaciteit en menskracht vergen en daarmee mogelijk tot verdringing leiden van andere werkzaamheden van de Belastingdienst. Deze gevolgen zullen nader in kaart worden gebracht, net zoals de derving aan de inkomstenkant.
- Met het arrest van vandaag komt een eind aan alle box 3-procedures voor de jaren 2017 en 2018.
- De uitspraak van de HR van vandaag heeft tot gevolg dat de Inspecteur nu kan beslissen op alle bezwaarschriften die zijn ingediend in de zaken die zijn aangemerkt als massaal bezwaar.
- Er zal nog moeten worden beslist of het arrest ook gevolgen (en zo ja, welke) heeft voor de box 3-belastingplichtigen die geen bezwaar hebben gemaakt tegen hun belastingaanslagen 2017 en 2018.
- Gelet op de beslissing van de HR heeft deze ook gevolgen voor de jaren 2019 en verder, waarover nog wordt geprocedeerd.
- Het herrekenen van alle in aanmerking komende box3-heffingen is een ingewikkelde exercitie, waarbij significante bedragen IH verrekend worden. Ook dreigt dat belastingplichtigen moeten worden gecompenseerd als wettelijke termijnen voor deze herrekening niet worden gehaald. Deze uitvoeringstechnische en budgettaire gevolgen zullen in een separate notitie worden voorgelegd conform de afspraken rond Toezicht FEZ.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Woordvoeringslijn

- De HR heeft in het arrest geoordeeld dat de box 3-heffing in strijd is met het eigendomsrecht en het discriminatieverbod.
- De HR laat het niet over aan de wetgever, maar biedt zelf rechtsherstel (om de strijdigheid met het EVRM op te heffen) voor de betreffende aanslagen inkomstenbelasting.
- In de procedure staat vast welk rendement de belastingplichtige werkelijk heeft behaald. Dit is lager dan het op basis van de wet veronderstelde rendement.
- De HR biedt rechtsherstel voor de jaren 2017 en 2018 door alleen het werkelijke rendement in de heffing te betrekken.
- De IB-aanslagen voor de jaren 2017 en 2018 worden door de HR verminderd. De box 3 heffing dient te worden berekend over het werkelijke rendement.
- Dit geldt voor alle belastingplichtigen die massaal bezwaar box 3 hebben gemaakt tegen de aanslag ib 2017 en 2018.
- Duidelijk is dat dit een arrest is met grote impact. We gaan kijken hoe we dit arrest gaan uitvoeren.
- We kunnen nog niet zeggen hoeveel minder box 3-heffing er over de jaren 2017 en 2018 betaald hoeft te worden, en wat dit betekent voor de jaren erna.
- Of het arrest ook gevolgen heeft voor de box 3-belastingplichtigen die geen bezwaar hebben gemaakt tegen de ib-aanslagen wordt nog gezien.

- Sinds 2017 is het box 3 stelsel aangepast en het werk is nog niet klaar.
- Dat heeft voor veel mensen al verschil gemaakt: hierdoor betalen vanaf dit jaar bijna een miljoen mensen geen belasting meer in box 3 en 1,7 miljoen mensen betalen hierdoor minder belasting.
- Dit kabinet deelt de breed gedeelde wens om het huidige box 3 stelsel aan te passen en belasting te heffen op basis van het werkelijke inkomen uit vermogen (het werkelijke rendement). In het coalitieakkoord staan ook plannen om vanaf 2025 dit nieuwe stelsel in te voeren met tussentijds een verhoging van het heffingvrije vermogen naar ca 80.000 euro per persoon in 2023.